

Agenda – Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Hybrid – Ystafell Bwyllgora 3 Senedd a fideogynadledd drwy Zoom	Marc Wyn Jones Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Mercher, 20 Medi 2023	0300 200 6565
Amser: 09.30	SeneddHinsawdd@senedd.cymru

Rhag-gyfarfod preifat (09.15–09.30)

Briffio gan Gynghorydd Arbenigol

Cyfarfod cyhoeddus (09.30–11.40)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon, a datgan buddiannau

(09.30)

2 Bil Seilwaith (Cymru) – Sesiwn dystiolaeth gyda Cyfoeth Naturiol Cymru a'r Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol i Gymru

(09.30–10.30)

(Tudalennau 1 – 72)

Lisa Phillips, Uwch-gynghorwr Arbenigol, Tîm Dulliau Rheoleiddio Dŵr, Tir, Bioamrywiaeth a'r Môr – Cyfoeth Naturiol Cymru

Rhian Jardine, Pennaeth Cynllunio Datblygu a Gwasanaethau Morol – Cyfoeth Naturiol Cymru

Dr David Clubb – Cadeirydd y Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol i Gymru

Steve Brooks – Aelod o'r Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol i Gymru

Dogfennau atodol:

Y Bil Seilwaith – crynodeb o'r Bil

Bil Seilwaith (Cymru) – crynodeb o'r dystiolaeth ysgrifenedig

Bil Seilwaith (Cymru) – cwestiynau posibl

Papur – Cyfoeth Naturiol Cymru

Papur – Y Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol i Gymru (Saesneg yn unig)

Egwyl (10.30–10.40)

3 Bil Seilwaith (Cymru) – Sesiwn dystiolaeth gyda grwpiau cymunedol a'r Sefydliad Cynllunio Trefol Brenhinol yng Nghymru
(10.40–11.40) (Tudalennau 73 – 87)

James Davies, Prif Weithredwr – Cymorth Cynllunio Cymru

Dr Roisin Willmott, Cyfarwyddwr – Y Sefydliad Cynllunio Trefol Brenhinol yng Nghymru.

Dogfennau atodol:

Papur – Y Sefydliad Cynllunio Trefol Brenhinol yng Nghymru (Saesneg yn unig)

Papur – Cymorth Cynllunio Cymru (Saesneg yn unig)

4 Papurau i'w nodi (11.40)

4.1 Cyfoeth Naturiol Cymru: Craffu ar yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2022–23

(Tudalennau 88 – 133)

Dogfennau atodol:

Ymateb Llywodraeth Cymru i Adroddiad y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith ar Cyfoeth Naturiol Cymru: Craffu ar yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2022–23

Ymateb Cyfoeth Naturiol Cymru i'r adroddiad ar Cyfoeth Naturiol Cymru – Craffu Blynyddol 2022–23

Ymateb Cyfoeth Naturiol Cymru i'r adroddiad ar Cyfoeth Naturiol Cymru – Craffu Blynyddol 2022–23 (Atodiad 1) (Saesneg yn unig)

4.2 Trafnidiaeth Cymru – Caffael Cerbydau Rheilffyrdd

(Tudalennau 134 – 143)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus at Gadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a

Seilwaith ar Gaffael Cerbydau Rheilffyrdd gan Drafnidiaeth Cymru
Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth
Gyhoeddus at Trafnidiaeth Cymru ar Gaffael Cerbydau Rheilffyrdd gan
Drafnidiaeth Cymru

Ymateb gan Trafnidiaeth Cymru at Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
a Gweinyddiaeth Gyhoeddus

4.3 Amserlen y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2024–25

(Tudalennau 144 – 146)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyllid at y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth
Leol ynghylch Amserlen y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2024–25

4.4 Craffu blynyddol ar weithrediad camau interim ar gyfer diogelu'r amgylchedd

(Tudalennau 147 – 153)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Cadeirydd at y corff Safonau Amgylcheddol yr Alban (ESS) mewn
perthynas â chraffu blynyddol ar weithrediad camau diogelu'r amgylchedd
interim (Saesneg yn unig)

Llythyr gan y Cadeirydd at y Swyddfa Diogelu'r Amgylchedd (OEP) mewn
perthynas â chraffu blynyddol ar weithrediad camau diogelu'r amgylchedd
interim (Saesneg yn unig)

Ymateb gan y corff Safonau Amgylcheddol yr Alban (ESS) mewn perthynas â
chraffu blynyddol ar weithrediad camau diogelu'r amgylchedd interim
(Saesneg yn unig)

Ymateb gan y Swyddfa Diogelu'r Amgylchedd (OEP) mewn perthynas â
chraffu blynyddol ar weithrediad camau diogelu'r amgylchedd interim
(Saesneg yn unig)

4.5 Deddf Treth Gwarediadau Tirlenwi (Cymru) 2017

(Tudalen 154)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol ynghylch Deddf Treth
Gwarediadau Tirlenwi (Cymru) 2017 – 6 Gorffennaf 2023

4.6 Gwasanaethau bysiau

(Tudalennau 155 – 162)

Dogfennau atodol:

Ymateb gan y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd at y Cadeirydd mewn perthynas â gwasanaethau bysiau

4.7 Safle glo brig Ffos-y-Fran

(Tudalennau 163 – 168)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Cadeirydd at y Gweinidog Newid Hinsawdd mewn perthynas â gwaith glo brig Ffos-y-Fran ym Merthyr Tudful

Ymateb gan Gweinidog Newid Hinsawdd at y gan y Cadeirydd mewn perthynas â gwaith glo brig Ffos-y-Fran ym Merthyr Tudful

4.8 Deddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023

(Tudalennau 169 – 171)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Cadeirydd at Randdeiliaid mewn perthynas â Deddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023

Llythyr gan y Prif Weinidog at y Llywydd mewn perthynas â Deddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023

4.9 Datganiad Deddfwriaethol – Llywodraethu amgylcheddol

(Tudalennau 172 – 173)

Dogfennau atodol:

Ymateb gan y Prif Weinidog i lythyr Cadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd ynghylch y Datganiad Deddfwriaethol

4.10 Claddu Cebblau Trawsyrru Trydan

(Tudalennau 174 – 181)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Jonathan Edwards AS at y Cadeirydd mewn perthynas â Chladdu Cebblau Trawsyrru Trydan (Saesneg yn unig)

Llythyr gan A. Thomas Plant Hire Ltd at y Cadeirydd mewn perthynas â Chladdu Cebblau Trawsyrru Trydan (Saesneg yn unig)

Llythyr agored gan Grŵp Cymunedol Llanarthne a'r Cylch yn erbyn Peilonau,

at yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiogelwch Ynni a Sero Net mewn perthynas â llinellau trydan newydd (Saesneg yn unig)

- 5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(vi) a (ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod**
(11.40)

Cyfarfod preifat (11.40–12.10)

- 6 Bil Seilwaith (Cymru) – Trafod y dystiolaeth a ddaeth i law o dan eitem 2 ac eitem 3**

- 7 Trafod y Memorandwm (4) Cydsyniad Deddfwriaethol Atodol ar y Bil Ffyniant Bro ac Adfywio**

(Tudalennau 182 – 200)

Dogfennau atodol:

Nodyn cyfreithiol (Saesneg yn unig)

- 8 Trafod blaenraglen waith y Pwyllgor**

(Tudalennau 201 – 205)

Dogfennau atodol:

Papur – Blaenraglen waith (Saesneg yn unig)

- 9 Bil yr Amgylchedd (Ansawdd Aer a Seinweddau) (Cymru) – Trefn ystyried ar gyfer trafodion Cyfnod 2**

(Tudalennau 206 – 207)

Dogfennau atodol:

Papur – Cyfnod 2 – trefn ystyried (Saesneg yn unig)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Infrastructure 33, Cyfoeth Naturiol Cymru

Senedd Cymru | Welsh Parliament

Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith | Climate Change, Environment, and Infrastructure Committee

Bil Seilwaith (Cymru) | Infrastructure (Wales) Bill

Ymateb gan Cyfoeth Naturiol Cymru | Evidence from Natural Resources Wales

Egwyddorion Cyffredinol

Beth yw eich barn ar egwyddorion cyffredinol y Bil, ac a oes angen deddfwriaeth i wireddu'r bwriad polisi datganedig?

Gan nad oes cyfle yn y ffurf hon, rydym yn cynnwys yma adran ragarweiniol cyn mynd ymlaen i ymateb yn benodol i'r cwestiwn a ofynnir. Rydym wedi bod yn cynnal deialog â Llywodraeth Cymru mewn perthynas ag agweddau penodol ar y Bil, yn enwedig mewn perthynas â'r broses trwydded forol dybiedig. Rydym yn croesawu'n fawr yr ymgysylltu hyd yma a byddem yn gobeithio parhau i ymgysylltu'n amserol wrth i'r Bil, yr is-ddeddfwriaeth a'r canllawiau gael eu datblygu.

Yn ogystal, deallir y bydd datganiadau o fwriad polisi i gefnogi'r Bil yn cael eu cyhoeddi ar ddiwedd toriad haf y Senedd, a all roi rhagor o fanylion am brosiectau seilwaith arwyddocaol gorfodol a dewisol. Byddem yn croesawu'r cyfle i adolygu gwybodaeth ychwanegol o'r fath a darparu sylwadau pellach yn ôl yr angen i lywio'r gwaith o graffu ar y Bil drafft. Yn yr un modd, edrychwn ymlaen at gyfrannu at baratoi is-ddeddfwriaeth ac ymateb i ymgynghoriadau yn y dyfodol ar unrhyw reoliadau drafft.

Rydym wedi darparu ymateb manwl i'r cwestiynau perthnasol a amlinellir yn y ffurflen. I grynhoi, mae'r pwyntiau allweddol mewn perthynas â'r Bil fel a ganlyn:

- Mae natur fframwaith y Bil yn ei gwneud yn heriol adolygu a deall y goblygiadau llawn i swyddogaethau statudol CNC. Er ein bod yn deall ac yn cefnogi'r angen am hyblygrwydd, er mwyn sicrhau bod y canlyniadau anfwriadol yn cael eu lleihau, rydym o'r farn bod deialog barhaus bellach gydag CNC a Llywodraeth Cymru yn hanfodol.
- Mae cynnwys trwydded forol dybiedig fel rhan o'r Bil yn gosod dyletswyddau gwahanol ar CNC. Er nad ydym yn gwrthwynebu cynnwys

trwydded forol dybiedig, rydym yn ystyried, fodd bynnag, ei bod yn hollbwysig bod y ddeddfwriaeth eilaidd a'r canllawiau yn caniatáu ar gyfer gwaith asesu cadarn (gweler ein hymateb i 2vi).

- Mae adran 81 yn caniatáu creu rheoliadau i amlinellu cydsyniadau penodol y gellir eu hystyried neu eu dileu gyda chydsyniad y rheoleiddiwr. Rydym yn cefnogi ac yn annog olrhain ceisiadau am hawlenni a thrwyddedau yn gyfochrog, ond mae angen ystyried yn ofalus y potensial i ddileu neu ystyried caniatadau i osgoi canlyniadau anfwriadol (gweler ein hymateb i 2vi).
- Rydym yn croesawu'n fawr y ddarpariaeth o dan adran 121 i alluogi rheoliadau i nodi'r ffoedd a godir gan awdurdodau cyhoeddus penodedig am gyflawni swyddogaeth a darparu gwasanaeth mewn perthynas â chydsyniad seilwaith. Mae'n hanfodol i ymgynghoreion statudol gael yr adnoddau priodol i ymateb i'r ceisiadau hyn ac mae codi ffoedd yn elfen hollbwysig o sicrhau adnoddau digonol. Mae sicrhau bod cynlluniau codi tâl ymgynghoreion statudol priodol yn cael eu creu yn rhan hollbwysig o hyn (gweler ein hymateb i 2viii).

Mewn perthynas ag egwyddorion cyffredinol y Bil, rydym yn cytuno'n fras bod angen deddfwriaeth i fynd i'r afael â'r bwriadau polisi fel y'u hamlinellwyd ac y bydd y Bil fel y'i drafftwyd yn bodloni'r bwriadau hynny. Fodd bynnag, o ystyried lefel y manylion sydd ar gael yn y Bil, mae'n anodd rhoi barn derfynol ynghylch a fydd y Bil yn cyflawni bwriad y polisi. Byddem yn croesawu deialog barhaus gyda Llywodraeth Cymru wrth i'r Bil, offerynnau statudol a chanllawiau ddatblygu i'n galluogi i barhau i gynghori er mwyn sicrhau y gall y Bil gyflawni bwriad y polisi.

Mae gennym sylwadau penodol i'w gwneud ar yr egwyddorion canlynol:

Cysondeb a dryswch: Rydym yn cytuno y bydd y Bil yn galluogi datblygwyr a'r cyhoedd i ymgysylltu â phroses gyson ar gyfer meysydd o fewn cymhwysedd datganoledig ac a restrir yn y Bil.

Sicrwydd: Mae'r Bil yn caniatáu cyfnod archwilio clir o 52 wythnos gyda'r gallu i'w ymestyn, sydd rhywbeth yr ydym yn ei gefnogi, yn enwedig ar gyfer prosiectau newydd. Er bod y cyfnod archwilio'n glir, mae potensial i naill ai'r cyfnod cyn ymgeisio, neu ar ôl cael caniatâd, gael ei ymestyn, ac efallai na fydd hyn yn arwain at amserlenni manwl gywir o'r dechrau i'r diwedd. Gall amserlen glir hefyd arwain at ganlyniad i wrthod ceisiadau pe bai'r cyfnod archwilio yn caniatáu i gydsyniad gael ei roi o fewn yr amser hwnnw.

Ansawdd ceisiadau: Rydym yn croesawu cryfhau'r broses ymgynghori cyn ymgeisio, ond rydym yn pwysleisio bod hyn yn dibynnu ar yr adnoddau priodol ar

gyfer ymgynghoreion i gefnogi'r ymgynghoriad cyn ymgeisio, a'r angen i roi gwybod i ymgeiswyr am ddilyn y cyngor cyn ymgeisio a ddarperir.

Siawns o lwyddiant: Darperir ar gyfer fframwaith polisi yn y Bil.

Cymhlethdod: Mewn rhai achosion, megis datgymhwyso'r Ddeddf Trafnidiaeth a Gweithfeydd, bydd llai o gymhlethdod. Mae gennym hefyd bryderon sylweddol mewn perthynas â'r potensial i ddileu'r angen am ganiatâd ehangach o dan adran 81 o'r Bil neu i'w ystyried. Er y gallai hyn leihau cymhlethdod, heb ystyried yn ofalus pa gydsyniadau y gallai hyn fod yn berthnasol iddynt a'r gweithdrefnau cysylltiedig, gallai hyn leihau lefel yr amddiffyniad a roddir gan y cydsyniadau hyn. Rydym yn deall y bydd hyn yn amodol ar isddeddfwriaeth a byddem yn croesawu ymgysylltiad cynnar i ddeall y goblygiadau posibl.

Beth yw eich barn ar ddarpariaethau'r Bil (a nodir yn ôl adrannau, isod), yn benodol a ydynt yn ymarferol ac a fyddant yn cyflawni'r bwriad polisi a nodwyd?

Rhan 1 - Prosiectau seilwaith arwyddocaol

Croesewir nodi prosiectau seilwaith arwyddocaol gorfodol o fewn Rhan 1 o'r Ddeddf gan ei fod yn rhoi sicrwydd ynghylch pa brosiectau sy'n dod o fewn y drefn newydd ar gyfer rhoi cydsyniadau seilwaith. Mae'r manteision effeithlonrwydd sy'n gysylltiedig â gallu ychwanegu, amrywio neu ddileu prosiectau seilwaith arwyddocaol drwy reoliadau (adran 17) mewn ymateb i newidiadau i ddeddfwriaeth y DU a newidiadau technolegol mewn diwydiant, yn enwedig yn gysylltiedig â datgarboneiddio, hefyd yn cael eu croesawu, a'u cydnabod.

Fodd bynnag, mae gennym sylwadau penodol yn ymwneud â manylion drafftio rhai prosiectau seilwaith arwyddocaol gorfodol.

Yn Rhan 1, mae'r ardal forol wedi'i rhestru'n benodol mewn perthynas ag adrannau penodol – er enghraifft, adran 2 mewn perthynas â seilwaith trydan – ond nid mewn eraill – er enghraifft, adran 7 ar briffyrdd. Mae'n bosibl y bydd rhai achosion lle byddai angen trwydded forol ar gyfer prosiectau priffyrdd lle caiff pont ei hadeiladu dros ardal tua'r môr o benllanw cymedrig y gorllanw. Er mwyn osgoi unrhyw amheuaeth, rydym yn argymhell y dylid cyfeirio at ardal forol Cymru ym mhob adran berthnasol ac rydym yn hapus i roi cyngor pellach ar hyn yn ôl yr angen.

Nodwn y gall rhai trothwyon fod yn gymhleth i'w pennu megis adran 10, "Cyfleusterau Harbwr". Er mwyn helpu i gymhwyso'r trothwyon yn y dyfodol,

byddem yn annog datblygu canllawiau cysylltiedig i gefnogi gweithredu'n ddiweddarach.

Mae adran 18 yn rhoi eglurder ar brosiectau trawsffiniol mewn perthynas ag ardal forol Cymru. Nodwn fod y memorandwm esboniadol yn cyfeirio at “barth Cymru” ac nid “ardal forol Cymru”. Byddem yn argymhell, er eglurder, y dylid cyfeirio yn y memorandwm esboniadol nad yw'r ddeddfwriaeth yn berthnasol o fewn rhanbarth môr mawr Cymru (y tu hwnt i ddeuddeg milltir forol).

Croesewir cadarnhad y bydd prosiectau seilwaith arwyddocaol dewisol yn cael eu hychwanegu drwy reoliadau sy'n diwygio Rhan 1. Ystyrir bod y weithdrefn gadarnhaol arfaethedig ar gyfer gwneud yr is-ddeddfwriaeth hon yn briodol er mwyn caniatáu ar gyfer rhywfaint o graffu ychwanegol gan y Senedd.

Fel rhan o'r ymgynghoriad gwreiddiol ar y broses arfaethedig ar gyfer rhoi cydsyniadau seilwaith yn 2018, gwnaethom argymhell alinio'r trothwy dewisol ar gyfer gorsafoedd cynhyrchu ar y môr â'r trothwy a gynigir ar gyfer gorsafoedd cynhyrchu ar y tir (h.y. lle mae'r capasiti gosodedig rhwng 10MW a 50MW). Byddai hyn yn helpu i gyflawni'r uchelgais o gysoni lle mae technolegau yn pontio ardaloedd y tir a'r môr. Nodir nad yw'r argymhelliad hwn wedi'i symud ymlaen, gyda'r trothwy ar gyfer prosiectau seilwaith arwyddocaol dewisol ar gyfer gorsafoedd cynhyrchu ar y môr yn aros fel 1MW i 50MW (gweler Atodiad 3 o'r Memorandwm Esboniadol). Er ein bod yn nodi y gallai hyn fod oherwydd y gofyniad i'r datblygiadau hyn hefyd gael cydsyniad adran 36 (o dan Ddeddf Trydan 1989) gan Weinidogion Cymru, mae serch hynny yn creu anghysondeb rhwng yr hyn sy'n berthnasol ar y tir ac ar y môr.

Yn yr un modd, mae'r trothwy ar gyfer prosiectau seilwaith arwyddocaol dewisol ar gyfer cyfleusterau harbwr yn parhau i gyfeirio at gyfleusterau sy'n cael effaith arwyddocaol ar yr amgylchedd (h.y. mae angen asesiad o'r effaith amgylcheddol), er gwaethaf ein hargymhelliad blaenorol y dylid defnyddio dulliau mesuradwy eraill i bennu'r trothwy dewisol. Ein barn ni o hyd yw bod gormod o le i ddehongli'r trothwy dewisol fel y'i drafftwyd ac y gallai fod yn agored i'w herio, yn enwedig os daw effeithiau amgylcheddol arwyddocaol i'r amlwg yn ddiweddarach ym mhroses ymgeisio prosiect ac mae hynny'n pennu trothwy mwy rhifol / y gellir ei gyfrifo.

Argymhellir felly bod y trothwyon ar gyfer prosiectau seilwaith arwyddocaol dewisol ar gyfer gorsafoedd cynhyrchu alltraeth a phorthladdoedd/harbyrau yn cael eu hailystyried pan fydd yr is-ddeddfwriaeth yn cael ei datblygu.

Deallir y bydd datganiadau o fwriad polisi i gefnogi'r Bil yn cael eu cyhoeddi ar ddiwedd toriad haf y Senedd, a all roi rhagor o fanylion am brosiectau seilwaith arwyddocaol gorfodol a dewisol. Byddem yn croesawu'r cyfle i adolygu gwybodaeth ychwanegol o'r fath a darparu sylwadau pellach yn ôl yr angen i lywio'r gwaith o graffu ar y Bil drafft. Yn yr un modd, edrychwn ymlaen at gyfrannu at baratoi is-ddeddfwriaeth ac ymateb i ymgynghoriadau yn y dyfodol ar unrhyw reoliadau drafft.

Rhan 2 - Gofyniad am gydsyniad seilwaith

Rydym yn croesawu'r datganiad clir, pe bai angen cydsyniad seilwaith ar brosiect, nad yw rhai cydsyniadau penodol, megis adran 36 o Ddeddf Trydan 1989 neu adran 1 neu 3 o Ddeddf Trafnidiaeth a Gweithfeydd 1992, yn berthnasol.

Nodwn ddileu'r angen am awdurdodiad (adran 20(c) o dan Ddeddf yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru) 2023. Er mwyn sicrhau bod yr amgylchedd hanesyddol yn cael ei warchod yn briodol, rydym am sicrhau bod y cynghorwyr hanesyddol priodol (Cadw, Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru ac Ymddiriedolaeth Archaeolegol Cymru berthnasol) yn cael eu rhestru fel ymgynghoreion statudol yn y broses.

Fel y nodir yn 2.i), rhagwelir y bydd prosiectau seilwaith arwyddocaol dewisol yn cael eu hychwanegu trwy reoliadau o dan adran 17. Mae'n bosibl y bydd dryswch yn codi ynghylch y drefn gydsynio briodol ar gyfer prosiectau seilwaith arwyddocaol dewisol, sydd â goblygiadau penodol i brosiectau sydd â chaniatadau tybiedig cysylltiedig neu rai sydd wedi'u datgymhwyso/dileu. Felly, dylai'r rheoliadau roi cymaint o eglurder a sicrwydd â phosibl ar y mater hwn, ac efallai y bydd angen canllawiau gweithdrefnol pellach hefyd i nodi sut mae datblygwyr yn cael cyfarwyddyd gan Weinidogion Cymru yn cadarnhau bod eu prosiect o arwyddocâd cenedlaethol. Mae'n hanfodol y gellir cael cyfeiriad o'r fath ar ddechrau'r broses i roi sicrwydd i ddatblygwyr, cyrff cyhoeddus a chymunedau o'r cychwyn cyntaf ac osgoi unrhyw waith ofer yn ddiweddarach. Dylai penderfyniad Gweinidogion Cymru ynghylch a yw prosiect seilwaith arwyddocaol dewisol o arwyddocâd cenedlaethol hefyd fod yn seiliedig ar feini prawf clir a chyson i sicrhau bod cyfarwyddiadau'n cael eu gwneud yn gyson ar gyfer mathau tebyg o brosiectau. Dylai pob parti ddisgwyl lefel resymol o sicrwydd ynghylch pa drefn gydsynio sy'n briodol ar gyfer ystyried unrhyw brosiect seilwaith penodol.

Rhan 3 - Gwneud cais am gydsyniad seilwaith

Bydd adran 30(2)(e) yn ei gwneud yn ofynnol i "berson", y tybir ei fod yn cynnwys CNC, "gyhoeddi adroddiad am ei gydymffurfedd ag unrhyw ofynion ymgynghori mewn perthynas ag ymgynghori a chyhoedduswydd cyn ymgeisio" fel y nodir

mewn rheoliadau. Er y cydnabyddir y bydd manylion yr adroddiad cyn-ymgeisio hwn yn cael eu darparu drwy reoliadau, mae'n bwysig bod unrhyw ofynion o'r un natur a graddfa â'r rhai sy'n ofynnol ar hyn o bryd ar gyfer y drefn bresennol ar gyfer datblygiadau o arwyddocâd cenedlaethol, sy'n cael eu cynnwys yn ein hadroddiad perfformiad blynyddol. Mae'n annhebygol y bydd unrhyw ofynion ychwanegol wedi cael eu hystyried yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol a gyflwynwyd ochr yn ochr â'r Bil drafft.

Yn ogystal â'r uchod, byddai'n fuddiol cael eglurhad ynghylch arwyddocâd y term "person" a ddefnyddir yn adran 30(2)(e) mewn perthynas ag adroddiad cyn-ymgeisio o'i gymharu â defnyddio'r term "awdurdod cyhoeddus" yn adran 126(4)(c) mewn perthynas ag adroddiad ymgynghori statudol. Tybir y gallai'r ddau gymhwyso'r gofyniad i gynhyrchu adroddiadau ymgynghori i CNC, ond nid yw arwyddocâd y defnydd o dermau gwahanol yn glir. At hynny, gellid dehongli'r defnydd o'r term "cydymffurfedd person" yn adran 30(2)(e) fel paratoi a chyhoeddi adroddiad ar gydymffurfedd yr ymgeisydd â gofynion ymgynghori a chyhoedduswyd cyn ymgeisio, ond na ddeallir mai dyna'r bwriad. Argymhellir felly bod y geiriad drafft yn yr adran hon o'r Bil yn cael ei adolygu i sicrhau ei fod yn ddigon clir i fodloni ei fwriad cyfreithiol.

Mae adran 36 yn amlinellu dyletswyddau newydd ar gyfer CNC o ran cyflwyno Adroddiad ar yr Effaith Forol. Rydym wedi bod mewn deialog â Llywodraeth Cymru, gan gynnwys cwmpas, cynnwys, a gweithdrefnau cysylltiedig, ac i ba raddau y bwriedir i CNC ymgynghori â chyrrff eraill i wneud hynny.

Rydym yn croesawu ymrwymiad Llywodraeth Cymru i barhau i ymgysylltu ag CNC i sicrhau bod y broses ar gyfer yr Adroddiad ar yr Effaith Forol yn briodol ac i sicrhau bod y prosiectau yn ardal forol Cymru yn parhau i gael eu hasesu'n gadarn, gan gynnwys rhyngweithiadau prosiect morol â'r parthau arfordirol a daearol. Mae angen i unrhyw weithdrefnau a ddatblygir gan is-reoliadau neu ganllawiau sicrhau y gellir darparu cyngor o fewn cylch gwaith cynghori CNC, a chynghor o safbwynt rheoleiddio, yn ogystal â sicrhau mecanweithiau adennill costau priodol (gweler ein hymateb i 2.viii)).

Mae gennym bryderon sylweddol bod yr Adroddiad ar yr Effaith Forol yn ei gwneud yn ofynnol i CNC roi cyngor ar archaeoleg forol. Er ein bod yn ystyried yr effeithiau ar archaeoleg forol ym mhroses trwyddedu morol CNC, ochr yn ochr ag ystod eang o effeithiau eraill, gan gynnwys yr amgylchedd, mordwyo a defnyddwyr eraill y môr, nid oes gan CNC gylch gwaith, na'r arbenigedd, i ddarparu cyngor technegol ar archaeoleg forol.

Wrth benderfynu ar drwydded forol, byddai CNC yn ymgynghori ag amrywiaeth eang o gyrff, gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, CNC, yr awdurdod archaeolegol perthnasol, Trinity House, Asiantaeth y Môr a Gwylwyr y Glannau, Ystad y Goron a'r Awdurdod Cynllunio Lleol perthnasol: [Cyfoeth Naturiol Cymru / Yn gwneud cais am Drwydded Forol?](#) Er nad yw cynnwys manwl yr Adroddiad ar yr Effaith Forol yn hysbys eto, ni fyddem yn rhagweld cynnal ymgynghoriad ar ran y broses a hoffem sicrhau bod y Cyrff hyn yn parhau i fod yn ymgynghorai fel rhan o ddatblygiadau yn yr ardal forol.

Rydym yn croesawu'r gofyniad am ymgynghoriad cyn ymgeisio yn adran 30. Byddem yn disgwyl i CNC gael ei gynnwys mewn unrhyw ddeddfwriaeth ddilynol fel "person yr ymgynghorir ag ef". Rydym yn cydnabod manteision ymgysylltu cynnar i sicrhau ansawdd ceisiadau a archwilir gan y broses newydd, a byddai unrhyw gyfleoedd i gryfhau hyn yn cael eu croesawu.

Fodd bynnag, byddai angen yr adnoddau ar CNC i ymateb fel ymgynghorai statudol trwy gynllun codi tâl addas neu gymorth grant (gweler hefyd ein hymateb i 2.viii)).

Ar gyfer prosiectau a fyddai fel arfer angen trwydded forol, y rheoliadau perthnasol ar gyfer asesu'r effeithiau amgylcheddol fyddai Rheoliadau Gwaith Morol 2007 fel y'u diwygiwyd. Cyn i'r drefn newydd dderbyn ceisiadau, bydd yn allweddol i bob parti ddeall pa rai yw'r rheoliadau asesu'r effeithiau amgylcheddol perthnasol ar gyfer y rheini sydd i'w penderfynu o dan y Bil Seilwaith (Cymru). Gall canllawiau atodol fod o gymorth yma.

Rhan 4 - Archwilio ceisiadau

Rydym yn nodi bod y Bil yn ei gwneud yn ofynnol i brosiectau morol gael eu hystyried yn rhan o'r system gynllunio ehangach, lle gallai fod profiad cyfyngedig ar hyn o bryd. Mae angen sgiliau ac arbenigedd penodol i ystyried ceisiadau morol. Yn ein barn ni, wrth benodi awdurdod archwilio, byddai angen sicrhau ei fod yn gallu darparu asesiad cadarn o geisiadau morol.

Mae'r weithdrefn archwilio yn debyg i'r drefn sefydledig ar gyfer datblygiadau o arwyddocâd cenedlaethol neu'r drefn yn y DU ar gyfer gorchymyn cydsyniad datblygu. Gall hyn fod yn hynod o ddwys o ran adnoddau i bawb dan sylw. Mae'n hanfodol sicrhau bod gan ymgynghoreion y broses ddigon o adnoddau, naill ai drwy drefn codi tâl hyblyg neu gymorth grant (gweler ein hymateb i 2.viii)) a bod cyfnodau amser rhesymol yn cael eu caniatáu ar gyfer cyflwyno'r holl ymatebion i'r ymgynghoriad. Byddem yn croesawu trafodaeth barhaus gyda Llywodraeth Cymru ar hyn wrth i'r Bil a'r is-ddeddfwriaeth gael eu datblygu.

O ystyried y potensial i ddatblygiadau hynod dechnegol neu newydd gael eu hystyried fel rhan o'r prosiect seilwaith arwyddocaol, rydym yn croesawu'r gallu o fewn y ddeddfwriaeth i benodi "aseswyr" yn adran 47. Er enghraifft, yn y broses trwydded forol bresennol, rydym yn defnyddio contractwyr neu Ganolfan Gwyddorau'r Amgylchedd, Pysgodfeydd a Dyframaethu (Cefas) i weld a yw deunydd yn bodloni gofynion OSPAR ar gyfer gwaredu gwaddod yn y môr.

Rhan 5 - Penderfynu ar geisiadau am gydsyniad seilwaith

Rydym yn croesawu gofyniad clir i ystyried yr Adroddiad ar yr Effaith Forol, yr archwiliad, a materion eraill fel rhan o'r broses o wneud penderfyniadau ar geisiadau perthnasol.

Nodwn fod y cyfnod archwilio wedi'i osod i 52 wythnos ac mae'n cynnwys y gallu i ganiatáu estyniad. Bydd y gweithdrefnau ar gyfer archwilio, gan gynnwys amserlenni ymgynghori priodol, yn hollbwysig i sicrhau bod ceisiadau'n cael eu hasesu'n gadarn ac yn gymesur. Rydym yn cefnogi'r gallu i ymestyn y broses archwilio.

Rydym yn nodi bod adran 53(1) yn nodi fel a ganlyn: "Rhaid i'r awdurdod archwilio neu Weinidogion Cymru (yn ôl y digwydd) benderfynu ar bob cais am gydsyniad seilwaith yn unol â—

...(c) unrhyw gynllun morol (o fewn ystyr adran 51(3) o Ddeddf y Môr a Mynediad i'r Arfordir 2009 (t. 23)) a baratowyd ac a fabwysiadwyd gan Weinidogion Cymru i'r graddau y mae'n berthnasol i'r math o ddatblygiad y mae'r cais yn ymwneud ag ef."

Byddem yn holi a ddylai hyn, er cysondeb, ymwneud â "dogfennau polisi morol priodol" fel y'u diffinnir gan adran 59 o Ddeddf y Môr a Mynediad i'r Arfordir 2009.

Yn ogystal, mewn perthynas ag adran 53(2)(b) – "Os oes unrhyw anghydnawsedd rhwng darpariaeth mewn datganiad polisi perthnasol a darpariaeth mewn cynllun morol, rhaid penderfynu ar y cais yn unol â'r datganiad polisi perthnasol" – hoffem ddeall y rhesymeg pam y rhoddir blaenoriaeth i'r datganiadau polisi.

Rhan 6 - Gorchmynion cydsyniad seilwaith

O ran adran 74, mewn perthynas ag awdurdodi gweithrediad gorsaf gynhyrchu, dymunwn gael sicrwydd bod hyn mewn perthynas â chynhyrchu trydan ac nid, er enghraifft, mewn perthynas â gweithredu gorsaf gynhyrchu drwy drwydded o dan y Rheoliadau Trwyddedu Amgylcheddol.

Mae adran 80 yn caniatáu ar gyfer trwyddedau morol tybiedig. Rydym wedi bod mewn deialog gyda Llywodraeth Cymru mewn perthynas â chynnwys hyn ac rydym yn croesawu'n fawr yr ymgysylltu hyd yma. Nid ydym yn gwrthwynebu'r gallu i ystyried trwydded forol fel rhan o'r cydsyniad, ond mae'n hollbwysig bod yr is-ddeddfwriaeth a'r canllawiau yn caniatáu asesiad cadarn.

Rydym hefyd yn nodi bod isadran 80(2) yn caniatáu ar gyfer ffurfio barn ynghylch trwydded forol, yn ddarostyngedig i amodau a bennir yn y gorchymyn seilwaith ac amodau a bennir yn y drwydded forol dybiedig. Er mwyn sicrhau bod eglurder a chysondeb, bydd angen datblygu canllawiau yn y dyfodol i helpu i ddrafftio'r gorchymyn cydsyniad er mwyn nodi'r hyn y dylid ei gynnwys yn y gorchymyn ei hun, a'r drwydded forol dybiedig, a chysondeb rhwng y ddau gydsyniad.

Ac eithrio trwyddedu morol o dan Ran 4 o Ddeddf y Môr a Mynediad i'r Arfordir 2009, rydym yn nodi'r potensial i reoliadau o dan adran 81 gynnwys cydsyniadau a allai gynnwys swyddogaethau rheoleiddio eraill CNC. Mae'n amhosibl darparu sylwadau manwl yn absenoldeb rhestr ddiffiniol o ddarpariaethau statudol neu ddatganiad o fwriad polisi ynghylch y pŵer hwn. Fodd bynnag, rydym yn gwneud y sylwadau cyffredinol canlynol.

Rydym yn cefnogi ac yn annog olrhain ceisiadau am drwyddedau yn gyfochrog, ond mae angen ystyried y posibilrwydd o ddatgymhwyso neu ffurfio barn ar ganiatadau yn ofalus er mwyn osgoi canlyniadau anfwriadol. Rydym yn ystyried datblygu a nodi cydsyniadau penodedig yn ofalus iawn er mwyn sicrhau broses gadarn o asesu a rheoli risgiau amgylcheddol. Mewn llawer o achosion, byddai angen i'r awdurdod perthnasol wneud asesiad sy'n cyfateb i benderfynu ar y cydsyniad hwnnw er mwyn penderfynu a fyddai'r gofynion a nodir yn y gorchymyn yn ddigon i beidio â bod angen y cydsyniad perthnasol. Byddai'r gwaith hwn yn cael ei wneud heb dderbyn y ffi briodol am gydsyniad o'r fath, a thu allan i'r amserlenni a bennir fel arfer i benderfynu ar y cydsyniad hwnnw, gan arwain at gollu incwm a gostyngiad posibl mewn amddiffyniad amgylcheddol neu amddiffyniad arall. Rydym yn nodi y bydd angen ystyried hyn mewn Aseidiadau Effaith Rheoleiddiol dilynol ar gyfer yr is-ddeddfwriaeth.

Mae CNC yn gyfrifol am dros ddeugain o wahanol gyfundrefnau rheoleiddio ar draws ystod eang o weithgareddau, gan gynnwys y rhai o dan y Rheoliadau Trwyddedu Amgylcheddol, megis diwydiant mawr, y diwydiant gwastraff, gollyngiadau ansawdd dŵr, gweithgareddau perygl llifogydd, trwyddedau morol, torri coed, trwyddedau rhywogaethau, cydsyniadau, a chydsyniadau mewn perthynas â safleoedd dynodedig, gan gynnwys Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig. Yng nghyd-destun y trwyddedau sydd eu hangen ar gyfer unrhyw ddatblygiad, efallai y bydd angen caniatâd yn ystod camau cynnar y

datblygiad – er enghraifft, y rhai sy'n berthnasol i glirio tir a gweithgareddau yn ystod y gwaith adeiladu, gweithredu a datgomisiynu. Gall datblygu gweithredol gyfeirio at y prosiect trwy gydol ei oes neu weithredu datblygiad mewn adeiledd sydd eisoes wedi'i adeiladu.

Ar gyfer cydsyniadau penodol nad ydynt yn y pen draw wedi'u cynnwys, byddai datblygu polisi i ddarparu cyfle i gryfhau'r gofynion ar gyfer olrhain cyfochrog rhwng ceisiadau o fudd. Byddai datganiad o fwriad ar gyfer adran 81 o'r Bil yn cael ei groesawu a byddem yn croesawu deialog yn y dyfodol gyda Llywodraeth Cymru wrth i'r is-ddeddfwriaeth gael ei datblygu.

Yn adran 80(5), rydym yn croesawu eglurhad y gall cydsyniad tybiedig ar gyfer trwydded forol gael ei amrywio, ei atal, neu ei ddirymu yn unol â'r gweithdrefnau sefydledig o dan Ddeddf y Môr a Mynediad i'r Arfordir 2009. Yn y dyfodol, byddem yn croesawu rhagor o ddeialog gyda Llywodraeth Cymru mewn perthynas ag amrywiadau i sicrhau, er enghraifft, nad yw unrhyw amrywiad dilynol i drwydded forol yn tanseilio cwmpas y prosiect a aseswyd neu yr ystyrir ei fod yn newid sylweddol i'r cydsyniad seilwaith ehangach, a sut byddai'r weithdrefn hon yn gweithio, gan gynnwys adnoddau a ffioedd cysylltiedig.

Mae adran 84 yn caniatáu ar gyfer y gallu i gywiro gwallau o fewn y gorchymyn cydsyniad seilwaith. Nid yw hyn yn cynnwys cydsyniad tybiedig, a fyddai, o'i gyhoeddi, yn dychwelyd i gyfrifoldeb yr awdurdod perthnasol. Yn achos trwyddedau morol, byddai angen i CNC wedyn gymryd amrywiad a arweinir gan CNC nad yw'n destun ffioedd o dan y ddeddfwriaeth berthnasol (Rheoliadau Trwyddedu Morol (Ffioedd) (Cymru) 2017). Byddai'r system arfaethedig yn atal CNC rhag adennill costau ar gyfer cywiro camgymeriadau na wnaed gan CNC. Byddem yn argymhell bod y pŵer hwn hefyd yn cael ei ymestyn i unrhyw gydsyniad tybiedig, gan gynnwys trwydded forol dybiedig.

Rhan 7 - Gorfodi

Er bod gan CNC rôl i'w chwarae wrth gyflawni amodau, y disgwyliwn iddi barhau â thrwyddedau morol tybiedig, nid oes gan CNC bwerau gorfodi mewn perthynas â thrwyddedau morol, lle mae Llywodraeth Cymru wedi cadw'r swyddogaeth orfodi. Fel y cyfryw, rydym yn nodi bod gallu Gweinidogion Cymru i benodi personau ar gyfer gwaith gorfodi morol (adran 107) wedi'i gynnwys a byddem yn rhagweld mai Llywodraeth Cymru, sy'n cyflawni'r ddyletswydd hon ar gyfer trwyddedau morol ar hyn o bryd, a fydd yn parhau i wneud hynny.

Deallwn fod adran 107 yn ymwneud â rheoleiddio o dan y corff cydsyniad seilwaith, yn hytrach na'r drwydded forol dybiedig, ac fel y nodwyd yn ein

hymateb i gwestiwn 2.vi), rydym yn argymhell bod eglurder ynghylch yr hyn y dylid ei leoli yng nghorff y cydsyniad, a pha amodau neu ofynion ddylai fod o fewn y drwydded forol dybiedig.

Mae'n hanfodol bod unrhyw gamau gorfodi a rheoleiddio parhaus yn erbyn risg bosibl yn cael eu hystyried yn llawn wrth ddatblygu'r is-reoliadau sy'n ymwneud â hawlenni neu drwyddedau i'w dileu neu roi barn arnynt. Ar gyfer caniatadau tybiedig, mae'n hanfodol, o leiaf, fod yr offer a phwerau rheoleiddio presennol ar gyfer cydymffurfio a gorfodi yn cael eu cynnal. Bydd sicrhau bod y rheoleiddiwr perthnasol yn gallu cymryd rhan lawn yn y broses yn allweddol.

Rhan 8 - Swyddogaethau atodol

Mae croeso cynnes i'r ddarpariaeth o dan adran 121 i alluogi rheoliadau i nodi'r ffioedd a godir gan awdurdodau cyhoeddus penodedig am gyflawni swyddogaeth a darparu gwasanaeth mewn perthynas â chydsyniad seilwaith. Mae'n hanfodol i ymgynghoreion statudol gael yr adnoddau priodol i ymateb i'r ceisiadau hyn ac mae codi ffioedd yn rhan o sicrhau adnoddau digonol.

Byddai CNC yn disgwyl cael ei gynnwys fel un o'r awdurdodau cyhoeddus penodedig a cheisio sicrhau adennill costau llawn ar gyfer unrhyw swyddogaeth/gwasanaeth y mae'n ofynnol iddo ymgymryd ag ef. Rydym o'r farn mai'r gallu i ymgynghoreion osod eu cyfundrefnau codi tâl eu hunain (yn amodol ar gytundeb gweinidogol) yw'r mecanwaith mwyaf priodol ar gyfer sicrhau adennill costau llawn, gan gynnwys y gallu i adolygu ac, os oes angen, eu diweddarau'n flynyddol, gan gynnwys y gallu i godi tâl fesul awr. Bydd y prosiect seilwaith arwyddocaol a restrir yn y ddeddfwriaeth yn amrywio'n sylweddol o ran cymhlethdod ac felly bydd maint yr adnoddau sydd eu hangen i ddarparu cyngor hefyd yn amrywio'n sylweddol. Bydd caniatáu creu cynllun codi tâl, drwy bwerau a amlinellir mewn deddfwriaeth (fel y rhai a amlinellir yn adran 41 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995) yn sicrhau y gellir adennill costau llawn.

Rydym hefyd yn nodi bod yr ymgynghoriad presennol ar ddiwygiadau gweithredol i'r broses gydsynio ar gyfer Prosiectau Seilwaith o Arwyddocâd Cenedlaethol yn amlygu'r bwriad i gefnogi ymgynghoreion statudol penodol, gan gynnwys CNC, i symud tuag at adennill costau llawn ar gyfer cyngor uniongyrchol ar brosiectau, ac ymgysylltu â nhw, mewn perthynas â'r drefn gydsynio hon. Mae'r cynigion presennol yn cynnwys galluogi ymgynghoreion statudol i osod cynlluniau codi tâl sy'n caniatáu iddynt adennill costau gweithgarwch statudol ac anstatudol, o ymgysylltu cynnar cyn ymgeisio hyd at weithgareddau ar ôl cael cydsyniad. Bydd pob ymgynghorai statudol yn gyfrifol am sefydlu ei gynllun codi tâl ei hun a gosod ei ffioedd ei hun o fewn y fframwaith deddfwriaethol. Mae'r dull hwn o

adennill costau yn gyffredinol yn well na phennu ffioedd o fewn rheoliadau gan ei fod yn caniatáu i ffioedd gael eu diweddaru'n fwy rheolaidd i adlewyrchu newidiadau i gostau gweithredu. Mae'r gallu i ddiweddaru ein ffioedd ein hunain yn rheolaidd (gan gynnwys y gallu i osod cyfradd fesul awr) hefyd yn fantais i'n gwasanaeth cyngor dewisol presennol. Felly, ein barn ni yw y dylid defnyddio dull tebyg o adennill costau ymgynghoreion statudol i'r drefn gydsynio ar gyfer prosiectau seilwaith arwyddocaol a byddem yn croesawu'r cyfle i weithio gyda Llywodraeth Cymru i baratoi is-ddeddfwriaeth i ddod â hyn i rym.

Bydd adran 126(4)(c) yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdod cyhoeddus, megis CNC, gyhoeddi adroddiad am ei gydymffurfedd ag unrhyw ofynion ymgynghori mewn perthynas â chais dilys am gydsyniad seilwaith fel y nodir mewn rheoliadau. Er y cydnabyddir y bydd manylion yr adroddiad ymgynghori statudol yn cael eu darparu drwy reoliadau, mae'n bwysig bod unrhyw ofynion o'r un natur a graddfa â'r rhai sy'n ofynnol ar hyn o bryd ar gyfer y drefn bresennol ar gyfer datblygiadau o arwyddocâd cenedlaethol, sydd wedi'u cynnwys yn ein hadroddiad perfformiad blynyddol. Mae'n annhebygol y bydd unrhyw ofynion ychwanegol wedi cael eu hystyried yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol a gyflwynwyd ochr yn ochr â'r Bil drafft (gweler hefyd ein hymateb i gwestiwn 6).

Rhan 9 - Darpariaethau cyffredinol

Nid oes gennym unrhyw sylwadau i'w gwneud ar yr adran hon o'r Bil.

Beth yw'r rhwystrau posibl i weithredu darpariaethau'r Bil, a sut mae'r Bil yn ystyried y rhwystrau hynny?

Mae potensial am ddryswch ynghylch y drefn newydd, yn enwedig yn yr ardal forol, lle mae graddau pwerau datganoledig yn y rhanbarth alltraeth neu ffin Cymru/Lloegr yn achosi'r potensial ar gyfer rhyngweithio rhwng fframweithiau deddfwriaethol lluosog.

Yn ogystal, gall fod yn heriol cydgysylltu rhwng awdurdodau yma, yn enwedig os bydd gwahaniaeth yn datblygu rhwng deddfwriaeth asesu amgylcheddol Cymru a Lloegr.

Fel y nodir o dan adran 2.viii) uchod, mae'n hanfodol bod rheoliadau dilynol yn galluogi adennill costau llawn fel rhan o'r broses o roi cydsyniad seilwaith. Dylid nodi hefyd, hyd yn oed os yw adennill costau llawn yn rhan o'r broses o roi cydsyniad seilwaith, ni fydd incwm yn y dyfodol mewn perthynas â phrosiectau seilwaith arwyddocaol o reidrwydd yn ddigonol i gynnal capasiti digonol o fewn ein timau, nac i adeiladu capasiti pellach yn ôl y galw, trwy gyflogi arbenigwyr ychwanegol sy'n ofynnol i roi cyngor ar brosiectau sy'n aml yn dechnegol

gymhleth gydag ystod eang o effeithiau amgylcheddol. Bydd angen cydbwysu cyllid cymorth grant yn briodol â mecanweithiau adennill costau i sicrhau bod adnoddau hyfforddedig priodol ar gael gan ymgylgoreion statudol fel CNC.

Yn ogystal â'r uchod, mae'n hanfodol bod arweiniad a hyfforddiant priodol yn cael eu darparu i bawb sy'n cymryd rhan yn y broses newydd o roi cydsyniad seilwaith er mwyn sicrhau bod ganddynt y lefel briodol o sgiliau a gwybodaeth i alluogi iddi gael ei gweithredu'n llwyddiannus. Heb yr arweiniad a'r hyfforddiant hwn, mae risg na fydd y broses o roi cydsyniad seilwaith yn cyflawni prosiectau seilwaith arwyddocaol yng Nghymru yn amserol, sy'n angenrheidiol i gyrraedd targedau ynni adnewyddadwy wrth inni symud tuag at allyriadau 'sero net' erbyn 2050.

Gallai'r angen i ran fawr iawn o'r gwaith gweithredu gael ei nodi mewn is-ddeddfwriaeth fod yn rhwystr. Mae'r Bil presennol dros gant o dudalennau o hyd. Mae setiau lluosog o is-ddeddfwriaeth yn nodi manylion pellach yn arwain at yr angen i ddatblygwyr a rhanddeiliaid eraill ddeall fframwaith cynyddol gymhleth er mwyn gwneud cais. Gall hyn lesteirio effaith symleiddio arfaethedig y broses arfaethedig.

Pa mor briodol yw y pwerau yn y Bil i Weinidogion Cymru wneud is-ddeddfwriaeth (fel y nodir ym Mhennod 5 o Ran 1 o'r Memorandwm Esboniadol)?

Er nad oes gennym unrhyw bryderon penodol ynghylch y pwerau yn y Bil drafft i Weinidogion Cymru wneud is-ddeddfwriaeth, hoffem dynnu sylw at yr anhawster wrth wneud sylwadau ar y Bil drafft pan fydd cymaint o'r manylion ar y broses a'r weithdrefn newydd ar gyfer rhoi cydsyniad seilwaith wedi'u gadael i is-ddeddfwriaeth. Gan mai dim ond egwyddorion cyffredinol y ddeddfwriaeth sy'n cael eu hystyried ar hyn o bryd, mae'n anodd iawn dirnad goblygiadau llawn y drefn newydd ar gyfer rhoi cydsyniad seilwaith ar gyfer ein harferion cydsynio ac ymgynghori statudol presennol, a'r effeithiau posibl ar draws ein sefydliad. Nid yw ychwaith yn bosibl cadarnhau graddau unrhyw faterion a fydd yn codi gyda'i gweithrediad yn y dyfodol. O'r herwydd, ni allwn roi sylwadau manwl ar dderbynioldeb y broses o roi cydsyniad seilwaith heb ragor o fanylion ynghylch sut yn union y byddai'r drefn arfaethedig yn gweithredu.

Deallir y bydd datganiadau o fwriad polisi i gefnogi'r Bil yn cael eu cyhoeddi ar ddiwedd toriad haf y Senedd, sy'n debygol o roi rhagor o fanylion am y broses o roi cydsyniad seilwaith. Byddem yn croesawu'r cyfle i adolygu gwybodaeth ychwanegol o'r fath a darparu sylwadau pellach yn ôl yr angen i lywio'r gwaith o graffu ar y Bil drafft. Yn yr un modd, edrychwn ymlaen at gyfrannu at baratoi is-

ddeddfwriaeth ac ymateb i ymgynghoriadau yn y dyfodol ar unrhyw reoliadau drafft.

A oes unrhyw ganlyniadau anfwriadol yn debygol o ddeillio o'r Bil?

Ni allwn roi sylwadau ar hyd a lled y canlyniadau anfwriadol ar hyn o bryd, oherwydd bod y rhan fwyaf o'r manylion ar brosesau a gweithdrefnau'r drefn newydd ar gyfer rhoi cydsyniad seilwaith yn cael eu neilltuo i is-ddeddfwriaeth. Fodd bynnag, ystyrir y dylid rhoi ystyriaeth ofalus i farnu ar neu ddatgymhwyso caniatadau yn benodol, er mwyn osgoi unrhyw ganlyniadau anfwriadol. Mae CNC yn gyfrifol am lawer o wahanol gyfundrefnau rheoleiddio ar draws ystod eang o weithgareddau ac mae'n bosibl y bydd sefydlu cyfundrefn unedig newydd yn gymhleth. Rydym yn croesawu'r cyfle i roi sylwadau manwl pellach fel rhan o unrhyw ymgynghoriad yn y dyfodol ar reoliadau cysylltiedig er mwyn helpu i sefydlu trefn sy'n addas at y diben ar gyfer Cymru.

Mae'n bosibl y bydd gwaith llai yn fwy costus ac yn cymryd mwy o amser i gydsynio - er enghraifft, dim ond trwydded forol a chydsyniad adran 36 o Ddeddf Trydan 1989 sydd eu hangen ar brosiectau ynni alltraeth bach yn yr ardal forol ar hyn o bryd. Rydym o'r farn y gellir gwneud yr holl ystyriaethau cydsyniad adran 36 o fewn y gweithdrefnau trwyddedu morol safonol.

Beth yw eich safbwyntiau ar asesiad Llywodraeth Cymru o effeithiau ariannol y Bil fel y nodir yn Rhan 2 o'r Memorandwm Esboniadol?

Nodwn fod yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol (tudalen 58) yn nodi bod y sylfaen dystiolaeth wedi'i chasglu dros gyfnod eang o amser ac y gallai newid yn y dyfodol. Rydym yn cytuno efallai mai dyma'r data gorau sydd ar gael, ond bydd angen diweddarau'r ffigurau hyn pan ddaw manylion y drefn yn hysbys, ac ni ddylid dibynnu arnynt wrth ddatblygu strwythurau ffioedd cysylltiedig.

Nodwn ym methodoleg yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol nad yw'r ffigurau a ddarparwyd ym mis Chwefror 2023 gan CNC, fel ymgynghorai i geisiadau morol, wedi'u cynnwys. Y rhesymeg a ddarperir yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol am hyn yw bod CNC yn derbyn cyllid cymorth grant ac na fyddai'r ymateb sydd ei angen yn amrywio ar draws y gwahanol opsiynau a aseswyd yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol. Er nad ydym yn dadlau yn erbyn hyn, rydym am dynnu sylw at y ffaith bod y gost i CNC wrth gyflawni'r swyddogaeth hon yn sylweddol, yn enwedig ar gyfer prosiectau mwy cymhleth. Fel pwynt o eglurder, nad yw'n effeithio ar gasgliadau'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol, y pedair enghraifft o gostau prosiect a ddarparwyd gennym i Lywodraeth Cymru oedd Fferm Wynt ar y Môr Awel y Môr, Parth Arddangos Llanw Morlais, Fferm Wynt ar y Môr Arnofiol Erebus

---

ac Ehangu Porthladd Caergybi. Ni wnaethom ddarparu ffigurau ar gyfer Morlyn Llanw Bae Abertawe.

Byddem yn disgwyl, mewn achosion lle bydd CNC yn ymateb fel ymgynghorai statudol ar gyfer datblygiad sy'n ystyried agweddau tebyg, megis trwydded forol a chaniatâd cynllunio, y gallai CNC o bosibl gael arbediad adnoddau (gan y bydd un set o ymatebion i ymgynghoriad yn ddigonol); fodd bynnag, mae CNC, yn rhinwedd ei swyddogaeth o ran trwyddedu morol, yn cael ffi fesul awr i bennu trwyddedau morol na fyddai'n dod i law mwyach.

Nodwn fod paragraff 8.132 yn nodi bod "cost yr Adroddiad ar yr Effaith Forol i CNC yn debygol o fod yn debyg i'r hyn sy'n ymwneud o gymryd rhan yn y broses o dan Opsiwn 1". Nodwn fod y gost yn Opsiwn 1 (ac eithrio meysydd sydd eisoes wedi'u hariannu gan gymorth grant) wedi'i rhestru fel £4,600 (Tabl D). Er ein bod yn cytuno nad yw'n bosibl darparu amcangyfrifon o gostau i CNC oherwydd y gofynion newydd, rydym yn rhagweld y byddai'n fwy na'r ffigur hwn. Yn ogystal, ni fydd CNC yn derbyn ffi ymgeisio mwyach. Bydd yn hollbwysig gosod strwythurau ffioedd priodol, gan gynnwys cost yr Adroddiad ar yr Effaith Forol. Fodd bynnag, rydym yn cytuno â chasgliad yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol y byddai angen ymgynghori pellach i sefydlu swm priodol ac felly ni ellir ei gostio at ddiben yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol hwn.

Nid yw'n ymddangos bod yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol a ymgorfforwyd yn y Memorandwm Esboniadol a gyhoeddwyd ochr yn ochr â'r Bil drafft wedi ystyried y costau sefydlu/trosiannol ar gyfer ymgynghoreion statudol. Gallai hyn gynnwys addasiadau i systemau TG, darparu canllawiau gweithredol ar y broses newydd o roi cydsyniad seilwaith, a hyfforddiant i staff CNC. Gellir darparu amcangyfrifon cost ar gyfer costau sefydlu/trosiannol CNC os oes angen.

Yn ogystal, nid yw'n ymddangos bod barnu ar neu ddatgymhwyso cydsyniadau, ac eithrio trwydded forol, wedi'u hystyried fel rhan o'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol. Os caiff cydsyniadau eraill sy'n dod o fewn cyfundrefnau rheoleiddio CNC eu hychwanegu drwy reoliadau yn ddiweddarach, byddem yn disgwyl i'r goblygiadau ariannol gael eu hystyried mewn Asesiadau Effaith Rheoleiddiol cysylltiedig ar gyfer yr is-ddeddfwriaeth. Dylid nodi bod cyfran fawr o gyfundrefnau rheoleiddio CNC yn gweithredu ar sail adennill costau llawn, yn aml drwy gyfuniad o ffioedd ymgeisio a pharhau. Gall y ffioedd hyn amrywio yn dibynnu ar y drefn a'r math o gais. Pe na bai ceisiadau bellach yn cael eu gwneud, ni fyddai ffi gysylltiedig mwyach. Felly byddai angen ariannu'r costau i ddarparu cyngor technegol fel ymgynghorai statudol a swyddogaethau rheoleiddio cysylltiedig eraill drwy ddulliau eraill.

A oes unrhyw faterion eraill yr hoffech eu codi ynglŷn â'r Bil a'r Memorandwm Esboniadol sy'n cyd-fynd ag ef neu unrhyw faterion cysylltiedig?

Dylid ystyried effaith y ddeddfwriaeth hon ar y cyd â deddfwriaeth arall y DU a Chymru sy'n cael ei drafftio gyda'r nod bwriadedig o 'symleiddio' cydsynio fel ei fod yn cael ei weld yn gyfannol. Mae cynigion eraill yn cynnwys darpariaethau yn Strategaeth Diogelwch Ynni Prydain, Deddf Cyfraith yr UE a Ddargedwir, a'r Bil Ffyniant Bro ac Adfywio. Mae gan ryngweithio llawer o ddeddfwriaeth newydd y potensial i gynyddu cymhlethdod cydsynio yn sylweddol trwy greu systemau lluosog, gyda ffyrdd lluosog ychwanegol o gynnal asesiadau. Mae hyn yn arbennig o berthnasol yn yr ardal forol.

Infrastructure 02 National Infrastructure Commission for Wales and the Future Generations Commissioner

---

Senedd Cymru | Welsh Parliament

Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith | Climate Change, Environment, and Infrastructure Committee

Bil Seilwaith (Cymru) | Infrastructure (Wales) Bill

Ymateb gan Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru a Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru | Evidence from National Infrastructure Commission for Wales and the Future Generations Commissioner

---

Climate Change, Environment, and Infrastructure Committee
SeneddClimate@senedd.wales

31st July 2023

Dear Chair

Infrastructure (Wales) Bill – Climate Change, Environment, and Infrastructure Committee Consultation

Thank you for the opportunity to comment on the draft Infrastructure (Wales) Bill. We have taken the opportunity to compose a joint response that incorporates suggestions from the Office of the Future Generations Commissioner for Wales and the National Infrastructure Commission for Wales.

We believe that the main concept that underpins the rationale for the Bill is sound, namely the need to simplify and accelerate the project development process, whilst improving transparency and the ability of stakeholders and community organisations to scrutinise large infrastructure projects.

The additional benefits of a reduction in the cost of administering the planning process of infrastructure give rise to the opportunity to recycle those savings into the planning system. This opportunity should be grasped; our engagement with the planning sector leads us to understand that many components of the system are currently under-resourced. We would welcome further scrutiny by the committee on this issue.

With respect to aspects that we believe could improve understanding and communication around the Bill, we suggest that the Welsh Government could take the opportunity to describe their vision for infrastructure in the long term in line with the Well-being of Future Generations Act. Notwithstanding that many levers for change currently reside outside Welsh devolved competence, the Bill could explicitly reference the long-term requirements for Wales that depend upon robust, resilient and future-proofed infrastructure, helping emphasise that the legislation is embedded within the Well-being of Future Generations Act's Ways of Working and must aim to help achieve the national goals.

The Section 20 review undertaken by the Future Generations Commissioner for Wales in 2022 identified an implementation gap underpinned by a lack of capacity and understanding of how the Well-being of Future Generations should be appropriately applied in decision making. This has also emerged in the current programme of work to gather views on the priority work programme of the new Commissioner.

An example of this is the view that planning decisions are more heavily weighted towards economic well-being to the detriment of the other three dimensions of well-being under the

Act. We suggest, therefore, that the Bill is an opportunity to address this gap in implementation both on the face of the Bill and in secondary legislation. Involving the people affected by the decisions is also an important part of the Well-being Act and this should be made clear.

Involvement has emerged as one of the least applied ways of working. Involving people - beyond just consultations - in shaping their communities and places is a key aspect, through which the planning process can contribute to the Act. We would like to see the importance of involving people in planning highlighted and strengthened through the Bill and any accompanying statutory instruments.

Also on the theme of being forward-looking, we would expect the legislation to be aware of the future energy and infrastructure needs of Wales and of potential shifts in devolved competence. For example, floating offshore wind is likely to be developed at pace in the Celtic Sea in the coming decade. The legislation should ideally be drafted in such a way that a future Welsh Government that has responsibility for planning out to international waters would not need to undertake another piece of primary legislation development on this or other foreseeable issues.

We understand that much of the detail on how the Bill is to be implemented will follow in secondary legislation. We anticipate that this will enable the Welsh Government to highlight good practice on transparency through the project development process, and to require good practice in engagement with affected stakeholders and communities. This good practice exists in many places; some examples include the 'Future Energy Landscapes' community engagement toolkit developed by the Centre for Sustainable Energy, and the Sustrans Scotland 'Places for Everyone' guide.

We look forward to seeing more detail on how the Infrastructure (Wales) Bill proposes to deal with the detail of projects in due course. NICW and the Royal Town Planning Institute are seeking to hold an event on the Bill later this year to gather further detailed comments, and we welcome a discussion with yourselves on how this can feed into the process.

Yours Sincerely,

Dr David Clubb
Chair
National Infrastructure Commission for Wales

Derek Walker
Future Generations Commissioner for Wales

Infrastructure 05, RTPI Cymru

Senedd Cymru | Welsh Parliament

Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith | Climate Change, Environment, and Infrastructure Committee

Bil Seilwaith (Cymru) | Infrastructure (Wales) Bill

Ymateb gan RTPI Cymru | Evidence from RTPI Cymru

RTPI Cymru

Royal Town Planning Institute
Sefydliad Cynllunio Trefol Brenhinol

Royal Town Planning Institute
Cymru (RTPI Cymru)
Studio 107
Creative Quarter
8a Morgan Arcade
Cardiff
CF10 1AF
Tel +44 (0)20 7929 8197
email walespolicy@rtpi.org.uk
www.rtpi.org.uk/wales

9 August 2023

e-mail response sent to: SeneddClimate@senedd.wales

Dear Sir/Madam,

Response to: Infrastructure (Wales) Bill

The Royal Town Planning Institute (RTPI) is the largest professional institute for planners in Europe, representing some 27,000 spatial planners. RTPI Cymru represents the RTPI in Wales, with 1,300 members. The Institute seeks to advance the science and art of planning, working for the long-term common good and well-being of current and future generations. The RTPI develops and shapes policy affecting the built environment, works to raise professional standards and supports members through continuous education, training and development.

Thank you for the opportunity to respond to the above inquiry. We welcome the Infrastructure (Wales) Bill, that will facilitate projects that are vital in adapting, and mitigating against climate change. The existing Welsh consenting process is complex, with decision-making powers across different consenting regimes split between Local Planning Authorities (LPAs), Welsh Ministers and the UK Government's Department of Energy Security and Net Zero (DESNZ) and Natural Resources Wales (marine licensing). RTPI Cymru has long called for a regulatory framework to enable an effective infrastructure consenting regime to support decision making on large infrastructure projects, providing structure and clarity to the delivery of much needed infrastructure, which takes account of the needs of communities. The recent rise in renewable energy applications on the Development of National Significance (DNS) register is one indicator of the increasing volume of infrastructure applications coming down the line. We would expect this to continue, as targets and policy continue to change to address climate change.

RTPI Cymru largely supports the ambition and principles of the Bill. The integration of multiple consent applications into a singular consent would appear to have many

advantages and benefits. However, we recognise that it is the detail set out in future secondary legislation that will shape the day to day consenting processes and procedures. In developing this detail, it will be important to not lose sight of the aim of this Bill, which is to provide “simplified and efficient consenting arrangements”.

Planning cannot work effectively in isolation. Tackling infrastructure challenges individually, or on a sector-by-sector basis, is a highly inefficient process. RTPI Cymru therefore supports evidenced and adequately resourced proposals that create a more joined up approach to infrastructure delivery.

We recognise that the geography of Wales raises unique issues in relation to infrastructure planning, for example, in relation to energy, the availability of existing grid infrastructure in Mid Wales is problematic, impacting on onshore wind development and could affect other renewables such as the deployment of electric vehicles etc. required to decarbonise transport. Both new and upgraded grid infrastructure is required, raising issues for both renewables seeking to connect into the system, but also investment for projects that will create a demand for electricity.

RTPI Cymru has the following observations to make in response to the proposals in general, and more specifically in relation to option 2, the preferred option, set out in the Infrastructure (Wales) Bill. Our comments cover general principles, enforcement, potential barriers and unintended consequences:

Resource, capacity and skills

For the planning system in Wales to fulfil its statutory duties and deliver quality placemaking there is a critical need for more investment. LPA departments are significantly underfunded, and research shows that planning services are suffering most severely of all local government services due to budget cuts.

In 2019, Audit Wales published a report on a national review of the planning system in Wales ([The effectiveness of local planning authorities in Wales | Audit Wales \(wao.gov.uk\)](https://www.wao.gov.uk/publications/the-effectiveness-of-local-planning-authorities-in-wales/)). Overall, the review highlighted a planning system that was struggling to deliver against the ambitions of the Planning (Wales) Act 2015, to implement national policy, and unlock the value planning has to offer.

Planning services in Wales have seen drastic budget cuts over the last decade, leading to the stretching of planning officer capacity and a decrease in skills in key areas, as found by the Audit Wales Report (2019). Problems have been further exacerbated by a drop in the number of trainees entering the profession in the public sector. RTPI Cymru’s Big Conversation ([big-conversation.pdf \(rtpi.org.uk\)](https://www.rtpi.org.uk/big-conversation/) January 2023) found high levels of planners being overstretched in their work with this having a significant impact on well-being. The Big Conversation survey found:

- 61% of all respondents reported being overstretched at least several times a week;
- 74% of LPA officers felt overstretched;
- 21% of all respondents felt they were overstretched all of the time.

It is equally essential the strain within the wider public sector which supports the planning system, is recognised as part of this discussion. Sufficient resourcing of public bodies, investment in key skills and specialisms and effective and efficient consenting processes are all important aspects of meeting targets. In response to RTPI Cymru's Big Conversation, respondents noted the inability of planning's supporting functions to "source and retain staff", notably biodiversity and drainage. This is having a significant impact on the planning system and the delivery of quality development. Respondents to the survey called for high quality, timely input from both specialist and statutory consultees, including Natural Resources Wales (NRW), Cadw etc.

Certainty in terms of consenting timescales is welcomed, this is currently the case with the DNS regime, which also includes statutory determination timescales. However, while addressing timescales and certainty is important, we believe that resourcing and expertise in the public sector, including Welsh Government, PEDW, LPAs and Local Authorities more widely e.g. Highways Departments, NRW and other statutory consultees, is currently a key barrier to the timely decision making and delivery of projects, which if addressed and resourced adequately would in turn impact on timescales, certainty and quality.

RTPI Cymru believes that efforts to deliver a more efficient and effective service should focus on long term adequate resourcing, capacity, skills and workforce development. RTPI Cymru is asking Welsh Government to support the introduction of a Town Planning Apprenticeship scheme as a means to encourage more into the planning profession. We would also suggest for example, that developing project management skills could be an effective means of ensuring that applications are processed to a high standard in a timely fashion. RTPI Cymru are currently working with Neil Harris at Cardiff University on a project that is looking at 'Making the most efficient and effective use of existing planning resources in Wales'. The project will explore if and how public sector planning organisations are being driven to innovate and examine their efforts to make more efficient use of existing resources. The scope of the project extends to the statutory planning system, including development management, development plan preparation, and planning support and administration. The primary focus is on LPAs, yet any innovation or actions to drive efficiency in other public sector organisations is also in scope. This work builds on RTPI Cymru's work around the Big Conversation. The project report is expected to be published in November 2023.

We would urge further clarity at the earliest opportunity on how the transitional arrangements from DNS to Significant Infrastructure Projects (SIP) will work in practice. The transition to the new process needs to be clear and straightforward for all parties, particularly given current resources are already stretched, impacting on the well-being of planners.

Costs and fees

As discussed above, resourcing in its widest sense is a fundamental issue that must be addressed.

The ring fencing of fees for LPAs to help improve the planning service is an issue that has been widely discussed, and could be considered as part of a long term package of measures to support planning services, alongside recruitment, training etc. However, since the

introduction of DNS by the Planning (Wales) Act 2015, planning authorities in Wales have reported a significant loss of fee income. While a fee is received by the LPA in relation to the Local Impact Report (LIR), we are aware of a number of cases where this fee does not cover the estimated costs incurred by the LPA, taking into account planning officer time and time spent by other local authority staff including ecologists, landscape officers, historic building / conservation officers, highways and public protection staff. Equally, we believe it is unlikely that this fee would cover any external consultant resource that LPAs need to buy in, where they do not have in-house expertise.

We note that Table L of the Explanatory Memorandum (page 80) and further text in paragraphs 8.99, 8.103, 8.109 and 8.114 proposes that Welsh Government (including PEDW) will have all costs reimbursed, while LPAs will have some costs reimbursed (£38,900 reimbursed) they are estimated to have additional costs of £21,200 per annum. We also note the detail in Paragraph 8.109 on the costs associated with general participation in Infrastructure Consent (IC) examination, such as providing evidence at hearings. Therefore LPAs will get costs associated with LIRs reimbursed, but not other costs such as preparing for and attending inquiries.

We question why provision is not made for LPAs to be reimbursed all costs. We would suggest, given current resources and capacity within the planning system that this proposal be revisited. It is vital that LPAs and their supporting services are fully supported and adequately resourced if they are to provide an efficient and effective service. There has been wide support from sectors and bodies outside planning, for more resources for planning services. Recognising the strain that LPAs are under, a variety of organisations have given their support for resourcing of planning services to ultimately provide an improved service.

In relation to costs, there does not appear to be an increase in the cost of producing LIRs. Again we would suggest this is revisited to ensure this is in line with the full cost that is being incurred by LPAs. Equally, there will be many other officers from other disciplines within the LA that will contribute to the report along with external consultants, where there is a shortage of in-house expertise. A local authority wide, team approach is required for joined up infrastructure planning and therefore, both planning and non-LPA costs therefore need to be recognised in the Bill, acknowledging the importance of all contributions to the process, including highways, drainage etc.

It is unclear how the LPA savings are calculated. We note that other consenting regimes will no longer be needed and therefore the cost of administering those will be subsumed within the infrastructure consenting process, however professional officer input is still required, incurring time and cost to that department and there will no longer be a fee for the separate planning applications.

We also note that page 88 of the Explanatory Memorandum, predicts a cost saving for statutory consultees as a result of an amalgamation of consenting regimes under the proposed infrastructure consenting process. While we understand streamlining should reduce costs, the volume of information provided to support planning applications, marine

licenses, other permits and consents is unlikely to reduce. We must recognise the strain that statutory consultees are already under, and while some procedures would be dropped under the Bill, their professional input will still be required and must be supported.

Joint working

A combination of sufficient officer capacity and the right skills are required not only to deliver planning functions, but also to ensure that land use plans are fully integrated with other local authority strategies and plans, such as Local Transport Plans (LTPs) and Active Travel Network Maps, ensuring that planning decisions support the wider vision. This is particularly key in relation to infrastructure delivery.

RTPI Cymru supports the proposal of a 'one stop approach', with a unified consenting process to manage multiple consents. Many stakeholders have been frustrated by further procedure requirements not understanding that they were separate to planning. A more joined up approach at this stage will provide clarity for stakeholders and the public in general. However, Local authority resourcing is, yet again, key to the success of this proposal. We note that the table at page 10 of the Explanatory Memorandum sets out a comparison of the advantages of using existing consenting regimes against the advantages of introducing bespoke consenting arrangements. It would be useful to also consider resourcing around this proposal and be clear on what Local Authority officers require to support them in providing an efficient and effective one stop approach, including the need for specialist knowledge and skills and time capacity, etc., and again recognising that the wider public sector, alongside LPAs are currently struggling to meet expectations:

“Performance relies on the speed of our consultees such as Highways and Ecology and these local authority departments are also struggling with resources and recruitment which means that they cannot respond quickly or in full and this impacts on LPA services both in terms of the ability to provide timely and informed decisions and the perception of the planning process by customers.” (Big conversation report page 15)

Accessing a pool of experts, similar to the existing minerals and waste resource, is something that has been frequently raised. While this is linked to wider resourcing, it would be interesting to hear if and/or how this might support the ambitions of the Bill, and planners work more widely, albeit recognising the importance of local knowledge and services/place within decision making.

Supporting planners, through training, to better understanding any new policy and guidance would help to ensure that legislation is implemented as planned and its delivery on the ground is not compromised.

Paragraph 8.226 of the Explanatory Memorandum states that “Option 2 ... provides for enhanced community engagement”. It is worth noting the importance of this in the process from this early stage. Recognising the need to build meaningful engagement into the process.

Evidence and baseline information

We note that page 11 of the Explanatory Memorandum sets out categories of infrastructure which a new and unified process is mainly expected to capture. These being energy, transport, waste and water, “with minimum thresholds requiring only the most significant infrastructure to be included”.

Further clarity is required in respect of the evidence base behind the thresholds. It would be useful for all parties to understand the evidence and thinking behind these thresholds and if consideration was given to scale and impact, rather than a standard measure? For example:

- In relation to highways in particular, we question whether the highways thresholds would be likely to take in active travel provision, as currently worded, and if so, is this threshold appropriate?
- We note the optional SIP thresholds at column B of Annex 3 and question whether the optional threshold is likely to cause ambiguity in the system?

Planning for infrastructure was raised at the RTPI Cymru / National Infrastructure round table on the ‘Exploration of the Development of Placemaking since Devolution in Wales’. It was suggested that there is a lack of clear, robust surveys on what infrastructure is needed and when to provide the evidence base. It was equally felt that Welsh Government’s infrastructure strategies should play a stronger role in integrating with the development, at all levels, including Future Wales, emerging Strategic Development Plans and Local Development Plans. The Bill is being advocated as a transformative mechanism towards achieving net zero and supporting mitigation for the climate change emergency and therefore policy needs to align to support this.

We note that S53(2) (Duty to decide applications in accordance with statutory policies) provides that where there is incompatibility between a provision in a relevant policy statement and either a provision in the National Development Framework for Wales or a provision in a marine plan, the application must be decided in accordance with the relevant policy statement. It is important that infrastructure policy statements do not undermine Future Wales which is now the established national strategic spatial plan for Wales. To support a simplified and efficient consenting process the national documents must be kept up to date, align and support the decision making process.

We note there is no reference to future technologies in the Bill, such as production and transport of hydrogen. Technology can move at pace and future proofing the Bill is important in this respect. Should these be explicitly referenced in the Bill or are the provisions for seeking a project to be designated as a SIP sufficient? Further clarity would be useful.

Enforcement

We note the Bill allows for both Welsh Minister and LPAs to take enforcement action. We assume this relates to paragraph 4.20, which refers to previous consultation responses that supported “designating the LPA as the main onshore enforcement authority, with the Welsh

Ministers as the relevant authority offshore”. Further clarity is required in this respect to avoid confusion.

Although we note that the number of enforcement cases is anticipated to be minimal for the proposed infrastructure consenting applications, it is important to recognise the potential magnitude of costs and officer time at the enforcement stage for LPAs, for example legal challenges can be prolonged, costly and often involve multi officer/agency input, including senior staff.

If you require further assistance, please contact RTPI Cymru on 020 7929 8197 or e-mail Roisin Willmott at walespolicy@rtpi.org.uk

Yours sincerely,

Dr Roisin Willmott OBE FRTPI
Director

Infrastructure 45, Planning Aid Wales

Senedd Cymru | Welsh Parliament

Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith | Climate Change, Environment, and Infrastructure Committee

Bil Seilwaith (Cymru) | Infrastructure (Wales) Bill

Ymateb gan Cymorth Cynllunio Cymru | Evidence from Planning Aid Wales

---

Planning Aid **Wales**
Cymorth Cynllunio **Cymru**

Written Submission to the Climate Change, Environment and Infrastructure Committee regarding the Infrastructure (Wales) Bill

22nd August 2023

1. This submission is made by Planning Aid Wales to the Climate Change, Environment, and Infrastructure Committee as part of its scrutiny of the Infrastructure (Wales) Bill in advance of the organisation's participation in a committee panel on 20th September 2023.

About Planning Aid Wales

2. Planning Aid Wales is a charity that supports community engagement in the planning process in Wales. We provide a range of information, advice, training and support services that meet these aims. More information about our work is available at: <https://planningaidwales.org.uk/about-us/our-work/>
3. Planning Aid Wales' mission is *"for all the people of Wales to be able to fully and effectively participate in a fair, transparent and responsive planning system"* and we strive to apply our values of *Innovation, Inclusion, Collaboration, Independence* and *Enabling* to all of our work.
4. Planning Aid Wales is funded by the Planning Division of Welsh Government to the sum of £121,500 per annum. This funding facilitates the provision of a range of services that benefit members of the public, chiefly:
  - i). A Planning Helpline. Subject to eligibility, the helpline addresses questions around the planning process raised by members of the public. This service is delivered via a network of planning volunteers throughout Wales.
  - ii). Programmes of training courses and mini conferences to raise awareness and build understanding of planning matters amongst

community and town councils, third sector organisations, community groups and individuals.

- iii). Information and awareness raising services – including easy-to-read guidance on all aspects of the planning system via our website and regular our bi-monthly newsletter *Planning4communities*.
5. In addition to our Welsh Government funding, Planning Aid Wales also undertakes projects and commissions that meet our charitable objectives. These activities primarily facilitate community engagement and community involvement in plan-making on behalf of Local Authorities, guidance and support on the production of Place Plans for Community and Town Councils and early-stage site engagement on behalf of Registered Social Landlords.

Planning Aid Wales' Submission

6. As an organisation committed to supporting community engagement in the planning process, our submission will be limited to such matters. This submission is based on three elements:

- i). A summary of exemplar issues raised by members of the public in relation to infrastructure applications via the Planning Aid Wales Helpline.
- ii). Feedback from our own officers on their experiences in working with members of the public in complex planning matters.
- iii). The findings and recommendations made by our research on '*The Value of Engagement in Planning in Wales*', published in 2021.

i) *Issues raised by members of the public regarding infrastructure applications*

7. The Planning Aid Wales helpline service is our longest-running service and currently administers on average 250 cases per year.
8. Most of these cases relate to planning application matters with a small percentage relating to infrastructure schemes. The following summarises the issues raised by members of the public with respect to larger scale development / infrastructure / Developments of National Significance.

Matters relating to impact of the development:

- Pollution / environmental impacts
- Noise / safety / public health impacts
- Scale & size of development

- Unsightly / blot on landscape etc.
- Proximity to residential addresses

Matters relating to process:

- Unclear identification / concern over selection of sites in *Future Wales – The National Plan 2040* & feeling that ‘hands are tied’ by the time the public become aware.
- Poor / incomplete advertising of applications / consultation not advertised widely enough.
- Process is not transparent / information being withheld.
- Feeling of inability to fully participate in process due to its complexity.
- Feel unequipped to challenge e.g. developer reports due to costs of financing independent reports / legal advice.
- Distrust of Local Planning Authority to make a fair decision.

9. It should be noted that the above issues are not necessarily applicable to every enquiry and represent feedback from a selection of cases. Concerns over fairness of process can often outweigh specific concerns relating to the development; this is true in much of our casework.

ii). *Feedback from Planning Aid Wales officers on their experiences in working with members of the public in complex planning matters.*

10. Planning Aid Wales recognises that infrastructure proposals can be amongst the most controversial applications due to their size, scale and potential impacts on the environment and landscape. Given their size, public awareness of them is likely to be higher and are likely to attract larger scale objections, petitions and campaigns. In some respects, this is unavoidable, although it should be recognised that these views are not necessarily indicative of the views of an entire population. Some of the key issues our staff encounter in relation to infrastructure and other complex matters are summarised below:

- i). Timing of engagement. The most prominent / focused consultations normally occur late in policy allocation and development design cycles. Infrastructure and major developments are normally identified and / or allocated in development plans (Future Wales and Local Development Plans). As a consequence, the principle of whether a scheme should be permitted or not is often established before the wider public are aware of

it. When the Pre-application Consultation (PAC) / planning application consultation arrives and public awareness increases, the public feel aggrieved that they are unable to challenge the principle of the development. Similarly, the PAC process occurs after developers have invested in design and are less likely to make changes following the PAC consultation – in both scenarios more front-loaded engagement would be beneficial.

- ii). Principles vs details. National Infrastructure debates can sometimes get bogged down in the principle issue ('wind turbine or no wind turbine') and other important community issues sometimes get marginalised, such as the need for support networks, traffic and maintenance generation etc. There also seems to be a disconnect to regular objections raised over a *lack of infrastructure* with respect to housing applications – although this tends to be understood more as healthcare, education and water / sewerage provision rather than energy generation and transport infrastructure.
- iii). Understanding of process. When discussing infrastructure schemes with the general public there is confusion in relation to process. Whilst there is a general understanding of planning applications and who makes the decision i.e. LPA, the current process for national infrastructure projects is not well understood. As a consequence, there are problems engaging or being able to participate fully in the process.
- iv). Understanding technical information. Information can be very long and very technical in relation to major development and infrastructure development. Even non-technical summaries are hard for lay people to understand. There have been initiatives in policy development consultations to produce 'easy read' versions of documents which are not necessarily provided in relation to large infrastructure schemes.
- v). Feedback. As with other forms of development, there is a lack of meaningful feedback on consultations and engagement undertaken. It is often not enough to refer to PAC reports or application reports as a form of feedback, as members of the public are not often aware of their existence. As an example, members of the public do not necessarily understand that objections on non-material considerations can be excluded from consideration. It is important people know their views have been heard even if a different decision is made and why that decision is made; without doing this there is a continuous cycle of distrust – "Why bother? They didn't listen to us last time" is one of the more common pieces of feedback Planning Aid Wales receives from the public.
- vi). Competing legislation / policy. Conflict between issues such as climate emergency and nature emergency. e.g. the Solar Farms on the Gwent

Levels. Powerful arguments are made for the benefits of the renewable energy resource, at the same time powerful arguments are made to protect naturally important areas such as the Gwent Levels. Similarly, many concerns have been expressed that the principles of the Well-being of Future Generations Act is not being adequately considered in planning matters - it is often difficult to understand the nature of planning and to balance these sorts of judgements.

iii) *The findings and recommendations made 'The Value of Engagement in Planning in Wales'.*

11. Undertaken during 2020, this research involved an academic literature review, stakeholder surveys, focus groups and interviews to explore the value of community engagement in the entire planning process in Wales with a view to improving practice. The key findings of the report were:

- i). 'Community engagement' is used interchangeably with 'community involvement', 'participation' and 'consultation' and is ill-defined.
- ii). The perceived value of engagement varies by sector (government, developers, and public), although all sectors agreed on its importance, despite of poor performance in delivering engagement (see Audit Wales' report on the *Effectiveness of Local Planning Authorities in Wales, 2019*).
- iii). Principles to encourage positive outcomes in engagement include '*starting early*', '*building trust*', '*clarity of process*', '*managing expectations*' and '*providing clear feedback*'.
- iv). Barriers to effective engagement propagate distrust, misunderstandings and low participation in the planning process. These include:
  - a. Low awareness of process
  - b. Public apathy, often based on past negative experience
  - c. Negative perception bias on the scope of the process
  - d. A technical process bias that can obfuscate meaningful engagement
  - e. Disjointed, narrow and limited engagement practice, often focused on 'box-ticking'.
  - f. Negative elected member perception
  - g. A need for better definition on the nature, terms and scope of engagement.

- v). There is a need for further guidance, training, case studies, support services, celebrations and leadership in community engagement in order to improve practice.
- vi). The research concludes with a wide range of recommendations to improve practice – see <https://planningaidwales.org.uk/wp-content/uploads/2021/07/Summary-Report-Value-of-Engagement-in-Planning.pdf> for further information.

Conclusion

- 12. The majority of Planning Aid Wales' work is at the interface between planning and members of the public; we only comment on changes to the planning system that affect the way this interface is delivered. In many respects the *Infrastructure (Wales) Bill* will provide greater clarity and certainty on aspects of infrastructure decision-making in Wales which is currently difficult to understand.
- 13. Planning Aid Wales recognises that legislative change is not always the most appropriate tool to address the concerns highlighted in our submission. However, we are also of the view that non-legislative interventions such as policy and guidance can only go so far in delivering positive change with respect to community engagement and building trust. Ultimately, greater front-loading of engagement and provision of meaningful feedback in all parts of the planning process is necessary.
- 14. We will be exploring these matters and the Infrastructure Bill further with representatives of members of the public in an online conference to delivered jointly with One Voice Wales on 24th October. Any proposed legislative interventions or recommendations discussed will be submitted to the Planning Division at Welsh Government thereafter.

Eitem 4.1

Ymateb Ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru i Adroddiad Craffu'r Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith ar Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Cyfoeth Naturiol Cymru 2022-23

Darparwyd gan: Julie James AS, Y Gweinidog Newid Hinsawdd

Dyddiad: 3 Gorffennaf 2023

Diolch am adroddiad craffu blynyddol y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith ar adroddiad blynyddol a chyfrifon Cyfoeth Naturiol Cymru ar gyfer 2022/23.

Rwyf wedi nodi'r argymhellion a'r materion a godwyd yn yr adroddiad ac wedi darparu ymateb Llywodraeth Cymru ar gyfer pob argymhelliad isod.

Argymhelliad 1. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru rannu â'r Pwyllgor y cytundebau lefel gwasanaeth manwl y mae wedi'u datblygu mewn cydweithrediad â Llywodraeth Cymru cyn gynted â phosibl. Dylai gyhoeddi crynodebau lefel uchel o'r cytundebau lefel gwasanaeth hyn er mwyn bod yn agored ac yn dryloyw.

Derbyn – [Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn ymateb yn uniongyrchol i'r Pwyllgor yn uniongyrchol ynghylch yr argymhelliad hwn.](#)

[Rydym yn disgwyl i CNC rannu â'r pwyllgor cyn toriad yr haf.](#)

Argymhelliad 2. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru a Llywodraeth Cymru sefydlu proses fonitro a gwerthuso ar gyfer ei gytundebau lefel gwasanaeth. Dylai'r broses hon gynnwys ymgynghori â rhanddeiliaid a diweddariadau rheolaidd i'r Pwyllgor ar sut mae'r cytundebau lefel gwasanaeth yn parhau i adlewyrchu anghenion a blaenoriaethau esblygol y ddau barti.

Derbyn mewn egwyddor – [Mae cytundebau lefel gwasanaeth CNC yn cael eu datblygu ar y cyd â'i bartneriaid cyflawni er mwyn sicrhau bod unrhyw gytundebau lefel gwasanaeth arfaethedig yn cefnogi'r broses o gyflawni swyddogaethau statudol CNC yn ogystal ag unrhyw ymrwymiad Gweinidogol.](#)

[Mae cynllun corfforaethol CNC Cyfoeth Naturiol Cymru / Ein cynllun corfforaethol hyd at 2030 - Byd Natur a Phobl yn Ffynnu Gyda'n Gilydd yn rhoi pwyslais ar fonitro a gwerthuso er mwyn datblygu ei ddealltwriaeth o gyflwr yr amgylchedd a gwella sut y mae'n diwallu anghenion ei gwsmeriaid.](#)

[Yn ei gynllun corfforaethol mae wedi ymrwymo i rannu'r wybodaeth hon mewn ffordd agored, dryloyw a hygyrch. Mae CNC yn cydnabod y bydd angen datblygu dulliau newydd o ran tystiolaeth a chydweithio fel y gellir defnyddio ei gwybodaeth allweddol yn fwy effeithiol. Yn sgil hynny, mae wedi ymrwymo i arloesi'n barhaus er mwyn](#)

gwneud y mwyaf o adnoddau a gwella ei ddealltwriaeth o gyflwr yr amgylchedd, gan wella'r ffordd y mae'n diwallu anghenion ei gwsmeriaid.

Argymhelliad 3. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru ddarparu diweddariadau rheolaidd ar y canlyniadau a'r cerrig milltir mesuradwy a gyflawnwyd o dan y rhaglen Adfywio ac amlinellu targedau at y dyfodol

Derbyn mewn egwyddor – Fel rhan o fframwaith cyflawni newydd CNC mae'n adolygu ac yn ail-asesu ei ganlyniadau a'i ddangosyddion er mwyn annog dull gweithredu mwy cyson ar gyfer targedau yn y dyfodol.

Argymhelliad 4. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru gydweithio â sefydliadau academiaidd a phartneriaid yn y diwydiant i ddatblygu mentrau wedi'u targedu i feithrin capasiti a darparu hyfforddiant, megis interniaethau, prentisiaethau, a chyrsgiau arbenigol, a hynny i fynd i'r afael â'r bwch sgiliau mewn meysydd hollbwysig. Dylai CNC osod amserlen ar gyfer gweithredu'r mentrau hyn ac ymgynghori â rhanddeiliaid i sicrhau eu heffeithiolrwydd o ran recriwtio a chadw staff arbenigol.

Derbyn mewn egwyddor – rydym o'r farn fod cyfle i gysylltu'r argymhelliad hwn â gwaith o fewn "Craffu Cyffredinol ar waith Gweinidog yr Economi" Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig; lle mae Llywodraeth Cymru wedi cynhyrchu adroddiad yn trafod yr angen o ran sgiliau yn y dyfodol ar draws economi Cymru gyfan a thynnu sylw at yr angen am ddull gweithredu cydweithredol ar draws y Llywodraeth, ac amrywiaeth eang o randdeiliaid allanol.

Mae CNC eisoes yn annog lleoliadau o fewn y sefydliad ac yn cynnig nifer o gyfleodd ar gyfer prentisiaethau a secondiadau. Mae CNC yn bwriadu darparu crynodeb o uchafbwyntiau ar gyfer peth o'r gwaith y mae eisoes yn ei wneud yn hyn o beth er mwyn i'r pwyllgor ei ystyried.

Argymhelliad 5. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am gynnydd ei Adolygiad Strategol o Godi Tâl a'r cynigion ar gyfer cynyddu taliadau/ffioedd.

Derbyn – Bydd CNC yn darparu ei adolygiad i'r pwyllgor.

Bu CNC yn [ymgynghori ar ei ffioedd a thaliadau rheoleiddio arfaethedig ar gyfer 2023 – 24](#) ym mis Hydref 2022, ac roedd yr ymgynghoriad yn cynnwys cynigion ar gyfer ffioedd ymgeisio/trwyddedu (Adolygiad Strategol o'r rhaglen Godi Tâl (SRoC), a chynnydd chwyddiannol mewn perthynas â'i ffioedd parhau (Adolygiad Blynnyddol o Godi Tâl (ARoC)).

Yn dilyn ymgynghoriad 12 wythnos CNC, mae wedi cyflwyno ei gynigion ar gyfer ffioedd ymgeisio/trwyddedu i'r Gweinidog eu hystyried a'u cymeradwyo.

Argymhelliad 6. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru gynnwys gwybodaeth yn ei gyngor i'r Gweinidog am y goblygiadau ariannol i ymgeiswyr unigol yn sgil ei newidiadau arfaethedig i daliadau/ffioedd.

Derbyn – Mae CNC wedi trafod gyda'r Gweinidog ac mae'r Gweinidog yn adolygu'r mater ar hyn o bryd.

Argymhelliad 7. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru ddarparu adroddiad cryno i'r Pwyllgor ar y prif heriau o ran sicrhau statws da i bob corff dŵr erbyn 2027 ac amlinellu ei gynlluniau i'w goresgyn. Dylai'r adroddiad hefyd gynnwys dull gweithredu CNC i sicrhau bod y Cynlluniau Rheoli Basn Afon yn cael eu gweithredu a'u hadolygu'n amserol.

Derbyn mewn egwyddor – Mae Rheoliadau'r Amgylchedd Dŵr yn cael eu gweithredu drwy Gynlluniau Rheoli Basn Afon. Mae'r cynlluniau hyn yn amlinellu'r heriau o ran cyrraedd statws da erbyn 2027 a'r camau gweithredu sydd angen eu cymryd i gyflawni hyn.

Gellir gweld y cynlluniau drwy ddilyn y ddolen hon - [Cyfoeth Naturiol Cymru / Cynlluniau rheoli basn afon](#)

Argymhelliad 8. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru fynd ati'n rheolaidd i adolygu digonolrwydd lefelau staffio ac adnoddau ar gyfer gorfodi rheoliadau llygredd amaethyddol ac adrodd ar ei ganfyddiadau. Dylai CNC hefyd gryfhau ei brosesau o ran cydweithredu â rhanddeiliaid, gan gynnwys ffermwyr a sefydliadau amaethyddol, i hyrwyddo arferion cynaliadwy sy'n lleihau llygredd.

Derbyn – Bydd lefel y cymorth a ddarperir i CNC, i gefnogi'r broses o gydymffurfio â Rheoliadau 2021 a'u gorfodi y tu hwnt i 2024-25 yn ddibynnol ar CNC yn adolygu'r broses o weithredu Rheoliadau 2021, a fydd yn digwydd mewn ymgynghoriad â Llywodraeth Cymru yn 2024.

Bydd adolygiad 2024 yn sicrhau bod CNC yn cyflawni ei ddyletswyddau statudol yn effeithiol ac yn darparu tystiolaeth angenrheidiol o'r angen i gynnal neu i ategu cyllid er mwyn sicrhau bod CNC yn bodloni gofynion statudol Rheoliadau 2021.

Mae cryfhau cydweithrediad â rhanddeiliaid yn agwedd hanfodol o fynd i'r afael â llygredd amaethyddol a gwella gwydnwch a chynaliadwyedd y sector.

Argymhelliad 9. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru ddangos cynnydd o ran dod â gorlifoedd stormydd nas caniateir o fewn y gyfundrefn reoleiddio a chyflymu'r adolygiad o ganllawiau Dosbarthiad Gorlifoedd Stormydd. At hynny, dylai CNC

barhau i weithio'n agos gyda'r cwmnïau dŵr i wella seilwaith a lleihau amllder ac effaith gorlifoedd carthffosydd. Dylai CNC adrodd ar gynnydd chwe mis ar ôl cyhoeddi'r adroddiad hwn.

Derbyn – Gyda'i gilydd, sefydlodd Llywodraeth Cymru, CNC, Ofwat, Dŵr Cymru a Hafren Dyfrdwy (y sefydliadau partner) Dasglu Gwella Ansawdd Afonydd er mwyn nodi cynlluniau manwl i sbarduno newid cyflym a gwella ansawdd dŵr.

Ym mis Gorffennaf 2022, cyhoeddodd y Tasglu bum cynllun gweithredu ar gyfer gorlifoedd stormydd i Gymru. Mae'r cynlluniau hyn yn nodi amcanion clir a chanlyniadau mesuradwy ar gyfer cyflawni gwelliannau o ran rheoli gorlifoedd o nawr hyd at yr hirdymor.

Mae CNC yn gweithio gyda'r cwmnïau dŵr i ddatblygu Cynlluniau Draenio a Dŵr Gwastraff. Bydd y cynlluniau yn edrych ar ffyrdd o fynd i'r afael â phwysau ar y system garthffosiaeth ar hyn o bryd ac yn y dyfodol, gan gynnwys twf poblogaeth a newid hinsawdd, er mwyn adeiladu seilwaith dŵr gwastraff a draenio mwy gwydn. Bydd y mesurau hyn yn ysgafnhau'r pwysau ar rwydwaith y carthffosydd drwy arafu cyflymder dŵr wyneb wrth iddo gyrraedd y system garthffosiaeth, gan leihau gollyngiadau o Orlifoedd Carthffosiaeth Cyfunol.

Mae Dŵr Cymru wedi comisiynu rhaglen ymchwilio ar gyfer pob ased didrwydded, a disgwyliad CNC y bydd yr holl gwmnïau dŵr yng Nghymru yn sicrhau bod gorlifoedd stormydd yn cyrraedd safonau boddhaol dros gyfnod y cynllun rheoli asedau (2025-30). Gellir gweld y papur diweddar ar [Nodyn briffio gan Cyfoeth Naturiol Cymru mewn perthynas ag argymhelliad a wnaed gan y Pwyllgor yn.pdf \(senedd.cymru\)](#).

Fel rhan o'r gwaith [Rheoleiddio amgylcheddol ar gyfer gorlifoedd storm: cynllun gweithredu \[HTML\] | LLYW.CYMRU](#), mae'r Adroddiad ar Orlifoedd Stormydd yn cael ei ddatblygu er mwyn asesu polisiau dau o'r cwmnïau dŵr yng Nghymru (Dŵr Cymru a Hafren Dyfrdwy) mewn perthynas â Gorlifoedd Carthffosiaeth Cyfunol. Mae fersiwn o'r adroddiad sydd bron yn derfynol wedi ei rannu â'r Tasglu Gwella Ansawdd Afonydd er mwyn ei ystyried, ac mae'n cael ei orffen ar hyn o bryd er mwyn ei gyhoeddi.

Argymhelliad 10. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru roi rhagor o fanylion am gynnydd ac effeithiolrwydd y prosiect afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig a'r gyfrifiannell maethynnau genedlaethol. Dylai CNC hefyd ymgysylltu â rhanddeiliaid a chymunedau lleol i ddatblygu a gweithredu atebion ar raddfa dalgylch ar gyfer rheoli maethynnau.

Derbyn mewn egwyddor – Rydym yn cefnogi'r argymhelliad ond yn nodi bod angen i'r holl rhanddeiliaid perthnasol ddefnyddio dull gweithredu holistaidd a chydweithredol, ac nad CNC yn unig sydd yn gyfrifol amdano.

Mae Cynhadledd Llygredd Afonydd y Prif Weinidog yn allweddol o ran galluogi'r gwaith hwn, sef datblygiadau ar draws amrywiaeth o gamau gweithredu gan gynnwys Cyfrifiannell Maethynnau Cymru Gyfan ac ymgysylltu ar raddfa leol drwy sefydlu Byrddau Rheoli Maethynnau Awdurdodau Lleol. Mae dulliau adrodd ar gynnydd eisoes yn eu lle drwy'r grŵp Gweinidogol ar Lygredd Afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig.

Mae Llywodraeth Cymru yn arwain ar y gwaith o ddatblygu cyfrifiannell maethynnau unedig er mwyn cynorthwyo'n uniongyrchol â'r broses gwneud penderfyniadau cynllunio ar niwtraliaeth o ran maethynnau a fydd â'r gallu i ystyried data ar lefel dalgylch, nodweddion lleol, ac anghenion.

Bydd sefydlu Byrddau Rheoli Maethynnau yn cefnogi nifer o Ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu. Mae hyn yn cynnwys ein hymrwymiad i gryfhau'r gwaith o fonitro ansawdd dŵr ac adeiladu 20,000 o gartrefi cymdeithasol carbon-isel newydd i'w rhentu. Disgwylir i Fyrddau Rheoli Maethynnau gasglu tystiolaeth ar gyfer eu hafonydd ardaloedd cadwraeth arbennig, ac ymgysylltu â chymunedau lleol a rhanddeiliaid er mwyn datblygu a gweithredu datrysiadau rheoli maethynnau drwy ddatblygu Cynllun Rheoli Maethynnau.

Argymhelliad 11. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru barhau â'i waith gyda'r Tasglu Gwella Ansawdd Afonydd a sicrhau bod y Pwyllgor yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf am hynt cynlluniau gweithredu.

Derbyn – Mae'r Tasglu Gwella Ansawdd Afonydd, o dan gadeiryddiaeth Syr David Henshaw, wedi ei sefydlu i sbarduno newid sydyn a gwella ansawdd dŵr. Mae'r Tasglu yn cynnwys cynrychiolwyr o Lywodraeth Cymru, CNC a chwmnïau dŵr, gyda rhanddeiliaid o'r diwydiant yn rhoi cyngor annibynnol i'r tasglu ac yn cynnig dealltwriaeth a heriau o safbwynt rhanddeiliaid a defnyddwyr.

Ym mis Gorffennaf 2022, cyhoeddodd y Tasglu fap ffordd gorlifoedd stormydd ar gyfer Cymru. Mae'r cynlluniau hyn yn gosod amcanion clir a chanlyniadau mesuradwy ar gyfer cyflawni gwelliannau i'r broses rheoli gorlifoedd o nawr hyd at yr hirdymor.

Mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd yn bwriadu cynhyrchu datganiad ysgrifenedig Gweinidogol er mwyn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf ar waith y tasglu erbyn toriad yr haf.

Argymhelliad 12. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru gyflymu'r gwaith o ddatblygu a phrofi meini prawf ar gyfer dyfroedd ymdrochi mewndirol a darparu amserlen glir ar gyfer eu gweithredu. Dylai CNC hefyd ymgysylltu ag awdurdodau lleol a sefydliadau twristiaeth i hyrwyddo defnydd cyfrifol o ddyfroedd mewndirol ar gyfer hamdden

Derbyn mewn egwyddor – Rydym yn cefnogi'r argymhelliad ond yn nodi nad CNC yn unig sy'n gyfrifol.

Mae'r Rhaglen Lywodraeth yn gwneud ymrwymiad i ddechrau dynodi dyfroedd mewndirol Cymru ar gyfer hamdden, a chryfhau'r gwaith o fonitro ansawdd dŵr.

Mae CNC yn gweithio gyda rhanddeiliaid, gan gynnwys Awdurdodau Lleol, grwpiau nofio, a grwpiau cymunedol lleol i barhau i wella ansawdd dŵr a chyfleoedd hamdden mewn dyfroedd ledled Cymru. Mae hyn yn cynnwys datblygu polisi cynnar ar gyfer cynyddu dynodiad dyfroedd ymdrochi mewndirol yng Nghymru.

Drwy arweinydd ei raglen benodedig Dyfroedd Ymdrochi Mewndirol, mae CNC yn gyfrifol am gyflawni'r tymor ymdrochi peilot ac ymgysylltu'n eang â rhanddeiliaid i gefnogi ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu.

Argymhelliad 13. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru sicrhau nad yw'r gohirio cyn cyhoeddi'r adroddiad cyntaf ar y Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn effeithio ar y gwaith o gynllunio a gweithredu mentrau rheoli perygl llifogydd. Dylai CNC fynd i'r afael ag unrhyw resymau dros ohirio mewn cylchoedd adrodd yn y dyfodol er mwyn sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei rhannu'n amserol â rhanddeiliaid a'r cyhoedd.

Derbyn – Mae CNC yn adrodd ar gynnydd ar y cyd o ran gweithredu'r Strategaeth Genedlaethol drwy adroddiad Adran 18 bob dwy flynedd ar ôl cyhoeddi'r Strategaeth. Mae'r adroddiad oedd i fod i gael ei gyhoeddi yn Hydref 2022 wedi ei ohirio hyd at Hydref 2023 oherwydd pwysau'n ymwneud â'r gweithlu. Cytunwyd ar yr estyniad wedi trafodaethau gyda'r Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Wedi ei gwblhau, bydd y Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol wedyn yn adolygu'r adroddiad.

Cyhoeddwyd yr adroddiad adran 18 diweddaraf yn 2020, ac mae'r adroddiad hwnnw yn cynnwys y cynnydd a wnaethpwyd o ran gweithredu'r strategaeth genedlaethol flaenorol.

Cytunodd Llywodraeth Cymru i'r estyniad adrodd o flwyddyn a gynigwyd, gan roi cyfnod gwybodaeth ehangach o 2.5 mlynedd i CNC adrodd arno. Y rhesymeg y tu ôl i'r estyniad oedd rhoi amser ychwanegol hefyd i Awdurdodau rheoli risg ehangach weithio ar rai o'r casgliadau data gofynnol, cefnogi gwaith mapio yn benodol, wedi iddynt oll gyuno bod yn rhaid i hwn fod yn un o'r blaenoriaethau.

Ni fyddai oedi o ran adrodd ar Adran 18 yn atal nac yn effeithio'r gwaith o gynllunio a gweithredu mentrau rheoli perygl llifogydd, mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio'n benodol ar gynnydd o ran monitro. Mae'r cyfnod estynedig bellach wedi rhoi tystiolaeth ehangach dros gyfnod hwy ar weithredu Mesurau'r Strategaeth Genedlaethol.

Argymhelliad 14. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru roi'r wybodaeth ddiweddaraf am gynnydd ac effeithiolrwydd y cynllun gweithredu a ddatblygwyd ar y cyd â rhanddeiliaid ar gyfer cadwraeth bioamrywiaeth. Rhaid i CNC barhau i weithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru i ddatblygu deddfwriaeth sylfaenol, a fframwaith cynhwysfawr o dargedau adfer natur i Gymru, a dylai adrodd yn rheolaidd i'r Pwyllgor ar ei rôl yn hyn o beth.

Derbyn mewn egwyddor – Nid CNC yn unig sydd yn gyfrifol am ddatblygu'r cynllun gweithredu o'r archwiliad dwfn bioamrywiaeth ond mae'n gyfrifol am nifer o'r camau gweithredu.

Mae CNC yn parhau i drafod gydag arweinwyr polisi Llywodraeth Cymru yn y maes hwn, sy'n diweddarar'r Gweinidog ar y cynnydd a wneir. Cytunodd y Gweinidog i ddarparu diweddariad ddwywaith y flwyddyn ar argymhellion y camau gweithredu. Cyhoeddwyd y cyntaf o'r rhain ar 22 Mai ac mae ar gael yma- [Plymio dwfn bioamrywiaeth: diweddariad cynnydd Hydref 2022 i Ebrill 2023 | LLYW.CYMRU](#).

Argymhellion Craffu Newid Hinsawdd, Amgylchedd, a Seilwaith 2023 – ymateb CNC

Argymhelliad 1.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru rannu gyda'r Pwyllgor y cytundebau lefel gwasanaeth manwl y mae wedi'u datblygu mewn cydweithrediad â Llywodraeth Cymru cyn gynted â phosibl. Dylai gyhoeddi crynodebau lefel uchel o'r cytundebau lefel gwasanaeth er mwyn bod yn agored ac yn dryloyw.

Gan weithio gyda Llywodraeth Cymru, mae ein timau wedi paratoi deg dogfen lefel gwasanaeth yn ymwneud â'r canlynol:

- Rheoli perygl llifogydd
- Ystad CNC (gan gynnwys yr ystad goetir)
- Rheoli digwyddiadau llygredd
- Gorfodi
- Ansawdd dŵr
- Galluogi plannu coed
- Monitro dŵr croyw
- Monitro morol
- Monitro daearol
- Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) 2021

Ar hyn o bryd, mae'r gwasanaethau hyn yn cael eu hariannu gan gyfuniad o ffrydiau ariannu (llifogydd, di-llifogydd, ffioedd ac incwm masnachol) ac maent yn cyfrif am 25% o gymorth grant heblaw llifogydd.

Mae'r dogfennau'n dilyn templed cyffredin ac yn disgrifio'r gwasanaeth, gan nodi'r cwmpas, amcanion, eithriadau, a metrigau allbwn a mewnbwn (£ ac fte – cyfwerth ag amser llawn) ac yna symud ymlaen i ddisgrifio tri opsiwn:

- Gwasanaeth presennol (fel yr adlewyrchir yng Nghynllun Busnes Blynyddol CNC 2022/23)
- Llai o wasanaeth
- Gwell gwasanaeth

Mae dewisiadau clir i'w gwneud ac, i gynorthwyo'r broses hon, mae swyddogion polisi o CNC, gan weithio ar y cyd â Llywodraeth Cymru, wedi argymhell un opsiwn sydd, yn eu barn nhw, yn cynrychioli eu dealltwriaeth gyffredin o'r gwasanaeth sydd ei angen i fodloni ein gofynion deddfwriaethol a'n dyletswyddau presennol yn ogystal ag ymrwymadau penodol yn y Rhaglen Lywodraethu a'r Cytundeb Cydweithio gyda Phlaid Cymru. Wrth nodi'r lefelau gwasanaeth hyn a argymhellir, canolbwyntiodd swyddogion ar y lefelau gwasanaeth a bodloni ein gofynion statudol yn hytrach nag ar y costau ariannol penodol neu'r manteision posibl y gellid eu gwireddu drwy'r cynigion buddsoddi i arbed.

Mae tabl sy'n crynhoi'r cytundebau lefel gwasanaeth wedi'i gynnwys gyda phecyn sleidiau sy'n crynhoi'r gwahanol opsiynau ac argymhellion ar gyfer pob gwasanaeth. Nid yw'r dogfennau lefel gwasanaeth hyn yn sefydlog a byddant yn cael eu hadolygu'n rheolaidd yn seiliedig ar adborth gan randdeiliaid i sicrhau ein bod yn diwallu anghenion sy'n datblygu. Cynigiwn ein hymddiheuriadau bod yr atodiad hwn yn Saesneg yn unig ar hyn o

bryd. Mae'r lefelau gwasanaeth y cytunwyd arnynt wedi llywio ein cynllun busnes ar gyfer 2023/24.

Oherwydd natur gymhleth yr ymarfer, byddem yn croesawu'n fawr y cyfle cynnar i drafod hyn ag aelodau'r pwyllgor a thîm Ymchwil y Senedd i'ch helpu i ddeall y rhyngddibyniaethau ac i ateb unrhyw gwestiynau sydd gennych.

Argymhelliad 2.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru a Llywodraeth Cymru sefydlu proses fonitro a gwerthuso ar gyfer eu cytundebau lefel gwasanaeth. Dylai'r broses hon gynnwys ymgynghori â rhanddeiliaid a diweddariadau rheolaidd i'r pwyllgor ar sut mae'r cytundebau lefel gwasanaeth yn parhau i adlewyrchu anghenion a blaenoriaethau esblygol y ddau barti.

Bydd ein gwaith o fonitro a gwerthuso'r cytundebau lefel gwasanaeth yn tynnu ar dystiolaeth a mewnwediadau gan ein sianeli adborth gan rhanddeiliaid a chwsmeriaid, gan gynnwys ein hymgyngoriadau, ein prosesau cwynion a chanmoliaeth, ein gwaith eiriolaeth gyda rhanddeiliaid strategol, a'n hymgysylltiad ehangach â dinasyddion Cymru drwy ein sgwrs genedlaethol 'Natur a Ni', i lywio ein trafodaethau â Llywodraeth Cymru ar y cytundebau lefel gwasanaeth presennol ac unrhyw gytundebau â nhw yn y dyfodol.

Fel rhan o'n ffocws ar wella ein gwasanaeth i'n cwsmeriaid, rydym wedi adolygu ein polisi a gweithdrefnau cwyno – mae bellach yn gyflymach ac yn haws i gwsmeriaid roi adborth a gallwn fesur gweithrediad argymhellion i wella gwasanaethau'n effeithiol.

Yn unol ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, rydym wedi symleiddio ein proses gwyno a lleihau ein cytundeb lefel gwasanaeth ar gyfer cwynion Cam 1 o 20 diwrnod gwaith i 10 diwrnod gwaith, gan ganolbwyntio ar wraidd y gŵyn a datrys y mater ar y pwynt cyswllt cyntaf. Mae cwynion Cam 2 wedi'u ffurfioli yn canolbwyntio mwy ar y cwsmer, ac rydym yn cymryd ymagwedd gymesur, gan sicrhau eu bod yn cael eu datrys yn effeithiol ac yn gyflym o fewn 20 diwrnod gwaith a nodi mesurau lliniaru i osgoi cwynion ailadroddus. Rydym yn agored ac yn dryloyw mewn perthynas â pherfformiad cwynion ac yn darparu gwybodaeth lefel gwasanaeth chwarterol i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, a gyhoeddir ar ei wefan.

Yn ystod 2022/23, ymatebwyd i 98% o gwynion Cam 1 a 90% o gwynion Cam 2 o fewn 20 diwrnod gwaith, o gymharu ag 88% o gwynion Cam 1 ac 11% o gwynion Cam 2 yn ystod 2021/22. Rydym yn gwrando'n astud ar ein cwsmeriaid ac yn ceisio adborth gan sefydliadau cymheiriaid, i sicrhau ein bod yn parhau i ymateb i gwynion yn effeithiol ac yn dysgu gwersi sy'n ein helpu i wella ein gwasanaethau fel sefydliad.

Gan ddefnyddio adborth a mewnwediad, rydym wedi gwella ein prosesau a gweithdrefnau mynediad at wybodaeth i sicrhau bod cwsmeriaid a rhanddeiliaid yn cael ymatebion amserol, cywir a hawdd eu deall i'w ceisiadau am wybodaeth. Rydym hefyd yn cyhoeddi gwybodaeth am y ceisiadau a gawn ar ein gwefan, i ddangos didwylledd a thryloywder. Yn ystod 2022/23, ymatebwyd i 92% o geisiadau o fewn 20 diwrnod gwaith, o gymharu â 76% yn 2021/22.

Rydym yn parhau i ddatblygu ein gallu i wrando ar gwsmeriaid drwy hyrwyddo mapiau teithiau cwsmeriaid fel ein hymagwedd gwelliant parhaus at wasanaethau. Mae cydweithwyr o bob rhan o'r sefydliad wedi mynychu hyfforddiant rhagarweiniol mewnol ac rydym yn parhau i rymuso a galluogi sylw i gwsmeriaid trwy ein rhwydwaith o ymarferwyr sy'n gydweithwyr.

Argymhelliad 3.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru ddarparu diweddariadau rheolaidd ar y canlyniadau mesuradwy a'r cerrig milltir a gyflawnwyd o dan y rhaglen Adfywio/Adnewyddu ac amlinellu targedau'r dyfodol.

Ers sefydlu'r rhaglen, rydym wedi darparu diweddariadau blynyddol ar ein gwaith Adfywio fel rhan o'n tystiolaeth ysgrifenedig cyn ein sesiynau craffu blynyddol gyda'r pwyllgor.

Bydd yr uchelgais o sicrhau arbedion ariannol ac allyriadau yn cael ei wireddu dros nifer o flynyddoedd gan fod y rhaglen hon yn cyflwyno newidiadau sylweddol i'r ffordd yr ydym yn gweithio, a bydd angen buddsoddiad sylweddol ymlaen llaw. Mae'n rhaid i ni sicrhau ein bod yn sganio'r gorwel ar gyfer arferion gorau fel bod yr hyn rydym yn buddsoddi ynddo nawr yn addas i'r diben yng nghyd-destun ein hamcanion llesiant a'r argyfyngau natur a hinsawdd ehangach.

Mae perfformiad y rhaglen yn cael ei adrodd yn chwarterol fel rhan o reoli perfformiad ein cynllun busnes. Mae'r dangosfyrddau hyn ar gael yn gyhoeddus fel rhan o'n papurau bwrdd cyhoeddus ar ein gwefan.

Argymhelliad 4.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru gydweithio â sefydliadau academiaidd a phartneriaid mewn diwydiant i ddatblygu mentrau meithrin gallu a hyfforddi wedi'u targedu, megis interniaethau, prentisiaethau, a chysiau arbenigol, i fynd i'r afael â'r bwch sgiliau mewn meysydd hollbwysig. Dylai CNC osod amserlen ar gyfer gweithredu'r mentrau hyn ac ymgynghori â rhanddeiliaid i sicrhau eu heffeithiolrwydd wrth recriwtio a chadw staff arbenigol.

Mae ymagwedd CNC at lleoliadau wedi'i nodi yn ein polisi a'n gweithdrefn ar gyfer lleoliadau. Dyma'r fframwaith ar gyfer recriwtio, cydgysylltu, cefnogi a gweithredu pob lleoliad. Fel sefydliad, rydym yn ymrwymedig i helpu i ddatblygu gweithlu medrus ar gyfer Cymru. Credwn fod lleoliadau yn rhoi cyfle i bobl ennill sgiliau gwerthfawr a rhannu profiad ac arbenigedd wrth hefyd wneud cyfraniad sylweddol i lwyddiant ein busnes.

Datblygwyd y fframwaith gyda chynghor gan undebau llafur a chynrychiolwyr cyfreithiol ac mae'n tynnu ar ymchwil gynhwysfawr i'r hyn y mae sefydliadau eraill yn ei gynnig. Ar hyn o bryd, mae'n cynnwys saith llinyn wedi'u rhannu'n lleoliadau â thâl a lleoliadau di-dâl:

- **Prentisiaethau (â thâl)** – Lleoliad hirdymor o hyd at 100 wythnos gydag amser astudio penodedig (diwrnodau neu flociau astudio).
- **Lleoliadau â thâl gyda chyllid allanol (â thâl)** – Yn dibynnu ar feini prawf y cynllun ariannu.
- **Lleoliad addysg uwch (â thâl)** – Lleoliad hirdymor o hyd at 100 wythnos.

- **Lleoliad gwaith (di-dâl)** - Lleoliad tymor byr am hyd at chwe wythnos neu 30 diwrnod.
- **Lleoliad ymchwil (di-dâl/cyfraniad)** - Lleoliad tymor byr am hyd at chwe wythnos neu 30 diwrnod, neu leoliad tymor hir o chwe wythnos neu fwy, hyd at 12 mis.
- **Lleoliad profiad gwaith i fyfyrwyr (di-dâl)**- Lleoliad tymor byr am hyd at chwe wythnos neu 30 diwrnod.
- **Lleoliad gwirfoddolwyr CNC (di-dâl)** – Yn dibynnu ar y cyfleoedd ar gyfer lleoliadau sydd ar gael a'r rhaglen waith. Mae angen adolygiad blynyddol ar unrhyw gyfle sy'n hwy na 12 mis.

Mae'r cyfleoedd hyn ynghyd â'n rhaglen addysg a dysgu (hyfforddiant addysgwyr, adnoddau, cymorth i leoliadau sy'n gysylltiedig â gyrfaedd a'r byd gwaith, cysylltiadau â Gyrfa Cymru a chingor gyrfa) yn darparu llawer o gyfleoedd ar gyfer llwybrau i gyflogaeth i CNC a'r sector ehangach.

Er mwyn lleihau risg a mwyafu cyfleoedd, mae'r holl leoliadau a gynigir gan CNC yn cael eu gweinyddu yn unol â pholisi a gweithdrefn ar gyfer lleoliadau. Mae'r rhain wedi'u cynllunio i gydymffurfio â'r holl bolisiau a gweithdrefnau, cyngor cyfreithiol, arferion llywodraethu ac arferion gorau perthnasol o fewn CNC. Mae gennym hefyd grŵp llywio amlddisgyblaethol ar gyfer lleoliadau sydd wedi'i hen sefydlu a chymuned ymarfer sy'n tyfu.

Mae nifer o egwyddorion yn sail i'n hymagwedd at leoliadau. Mae pob lleoliad yn cael ei hysbysebu i sicrhau cyfle cyfartal i bawb ac nid yw lleoliadau yn cymryd lle staff cyflogedig nac yn cael eu defnyddio i ddisodli swydd gyflogedig bresennol. Mae lleoliadau â thâl yn cael eu talu yn unol â'n hymrwymiaadau fel cyflogwr cyflog byw gwirioneddol.

Darperir tabl o ddetholiad o gyfleoedd presennol ac yn y gorffennol o dan yr amrywiol linyddau yn Atodiad 1. Mae hwn yn rhoi cipolwg, a gellir darparu mwy o fanylion os oes angen.

Mae CNC yn cydnabod y rôl hanfodol y gall lleoliadau ei chwarae wrth helpu i ddenu, datblygu a chadw pobl sydd â'r sgiliau, y galluoedd, yr ymrwymiad a'r ymddygiadau cywir sydd eu hangen ar gyfer llwyddiant y sefydliad heddiw ac yn y dyfodol. Rydym hefyd yn gweithio gyda'r sector amgylcheddol ehangach i ddarparu cyfleoedd i sicrhau gweithlu sydd â'r gallu i fynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur, ar hyn o bryd ac yn y dyfodol.

Mae dull cynllunio gwasanaeth yn cael ei ddefnyddio ar hyn o bryd i lywio datblygiad fframwaith rheoli talent, y mae lleoliadau yn rhan hanfodol ohono. Daw'r prosiect hwn i ben ym mis Ebrill 2024.

Rydym wedi bwydo i mewn i'r gwaith o ddatblygu a gwireddu'r Cwricwlwm i Gymru ac yn parhau i wneud hynny. Rydym mewn cysylltiad cyson â CBAC a Chymwysterau Cymru ac yn gobeithio eistedd ar y Bwrdd Cynghori ar gyfer nifer o bynciau fel rhan o'r gwaith o ddatblygu cymwysterau TGAU ar gyfer pobl ifanc 14+ (yn aros am benderfyniad ar ein cais) a hynny er mwyn dylanwadu ar gynnwys y pwnc.

Argymhelliad 5.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r pwyllgor am gynnydd ei Adolygiad Strategol o Godi Taliadau a'r cynigion ar gyfer cynnydd mewn taliadau/ffioedd.

Mae'r adolygiad wedi'i gwblhau ac mae'r taliadau diwygiedig a gymeradwywyd gan y Gweinidog wedi dod i rym o 1 Gorffennaf. Mae hyn yn cynnwys taliadau newydd ar gyfer ceisiadau am ansawdd dŵr, gwastraff, adnoddau dŵr, rheoleiddio diwydiant, trwyddedu rhywogaethau, a cheisiadau diogelwch cronfeydd dŵr.

Mae cynnydd o 6% mewn taliadau parhau wedi'i gymeradwyo o 1 Ebrill ar gyfer ansawdd dŵr, adnoddau dŵr, Rheoli Peryglon Damweiniau Mawr (COMAH), masnachu allyriadau, ceisiadau perygl llifogydd, sylweddau ymbelydrol anniwclear, cydymffurfedd cronfeydd dŵr, a chyfleusterau ailgylchu deunyddiau.

Argymhelliad 6.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru gynnwys gwybodaeth yn ei gyngor i'r Gweinidog am oblygiadau ariannol ei newidiadau arfaethedig i daliadau/ffioedd ar ymgeiswyr unigol.

Mae hon eisoes wedi'i hanfon at y Gweinidog fel rhan o'n pecyn cyngor wrth ofyn am gymeradwyaeth weinidogol.

Argymhelliad 7.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru ddarparu adroddiad cryno i'r pwyllgor ar y prif heriau o ran sicrhau statws da i bob corff dŵr erbyn 2027 ac amlinellu ei gynlluniau i'w goresgyn. Dylai'r adroddiad hwn hefyd gynnwys dull CNC o sicrhau bod y Cynlluniau Rheoli Basnau Afonydd yn cael eu gweithredu a'u hadolygu'n amserol.

Mae'r Cynlluniau Rheoli Basnau Afonydd diweddaraf ar gyfer ardal basnau afonydd Gorllewin Cymru ac ardal basn Afon Dyfrdwy, a'r rhan Gymreig o ardal basn drawsffiniol Afon Hafren, ynghyd â'u crynodebau, i'w gweld ar ein gwefan: [Cyfoeth Naturiol Cymru / Cynlluniau Rheoli Basnau Afonydd 2021–2027](#).

Mae'r rhain yn cael eu diweddarau bob chwe blynedd ac yn gosod y cyfeiriad ar gyfer sut y byddwn yn rheoli, diogelu a gwella ein hamgylchedd dŵr yng Nghymru. Mae ein hafonydd, llynnoedd, gwlyptiroedd, dyfroedd daear, aberoedd a dyfroedd arfordirol – gan gynnwys y rhai mewn ardaloedd gwarchoddedig – i gyd yn dod o dan y cynlluniau hyn. Trwy'r broses hon, datblygwn ddealltwriaeth fanwl ynghylch cyflwr ein hamgylchedd dŵr, y pwysau sydd arno, a pha fesurau sydd eu hangen i'w wella a'i warchod trwy ddefnyddio tystiolaeth bresennol a newydd.

Mae'r Cynlluniau Rheoli Basnau Afonydd yn manylu ar y gwelliannau sydd wedi'u gwneud dros y cylch chwe blynedd diwethaf, ac yn amlinellu'r gwelliannau pellach sydd eu hangen i atal difrod pellach i'n dyfroedd. Rydym wedi nodi deg dalgylch cyfle lle byddwn yn canolbwyntio adnoddau staff ar draws swyddogaethau CNC i gefnogi partneriaid i ddarparu atebion rheoli dalgylch integredig.

Credwn y dylai'r cynlluniau manwl a'r crynodebau ar ein gwefan fod yn ddigon i ateb cwestiynau'r aelod o'r pwyllgor, ond os oes unrhyw gwestiynau heb eu hateb, mae croeso i chi gysylltu â ni.

Argymhelliad 8.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru adolygu'n rheolaidd pa mor ddigonol yw lefelau staffio ac adnoddau ar gyfer gorfodi rheoliadau llygredd amaethyddol ac adrodd ar ei

ganfyddiadau. Dylai CNC hefyd gryfhau trefniadau cydweithio â rhanddeiliaid, gan gynnwys ffermwyr a sefydliadau amaethyddol, i hyrwyddo arferion cynaliadwy sy'n lleihau llygredd.

Mae cytundeb lefel gwasanaeth ar gyfer rheoliadau rheoli llygredd amaethyddol yn cynnwys gofyniad i gyflwyno adroddiadau i Lywodraeth Cymru ar gynnydd ein cydymffurfedd a gwaith gorfodi, a bydd hyn yn cynnwys asesiad o lefelau cyflawni gyda staff a ariennir gan y cytundeb lefel gwasanaeth. Mae CNC wedi ymrwymo i ddiweddarau aelodaeth is-grŵp llygredd amaethyddol Fforwm Rheoli Tir Cymru. Bydd cydweithio â rhanddeiliaid, gan gynnwys ffermwyr a sefydliadau amaethyddol, yn rhan o rôl y Swyddog Rheoliadau Rheoli Llygredd Amaethyddol sydd newydd ei recriwtio.

Argymhelliad 9.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru ddangos cynnydd o ran dod â gorlifoedd storm nas caniateir o fewn y gyfundrefn reoleiddio a chyflymu'r adolygiad o'r canllawiau ar ddsbarthu gorlifoedd storm. Yn ogystal, dylai CNC barhau i weithio'n agos gyda chwmnïau dŵr i wella seilwaith a lleihau amlder ac effaith gorlifoedd carthffosydd. Dylai CNC adrodd ar gynnydd chwe mis ar ôl cyhoeddi'r adroddiad hwn.

Yn dilyn ein diweddiariad i'r pwyllgor ym mis Rhagfyr, rydym i fod i ryddhau ein canllawiau ar ddsbarthu gorlifoedd storm ar gyfer gorlifoedd storm sydd wedi'u trwyddedu yn ystod yr wythnosau nesaf. Bydd hyn yn nodi ein disgwyladau ar gyfer cydymffurfio, a bydd yn sicrhau y gallwn symud ymlaen â'r gofynion trwyddedu ar gyfer gorlifoedd nas caniateir a'r gorlifoedd hynny sy'n is-safonol ac yn anfoddhaol ar hyn o bryd.

Byddwn yn sicrhau bod y pwyllgor yn cael copi o'r canllawiau hyn pan fyddant ar gael.

Argymhelliad 10.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru roi rhagor o fanylion am gynnydd ac effeithiolrwydd y prosiect afonydd ACA a'r cyfrifiannell maethynnau cenedlaethol. Dylai CNC hefyd ymgysylltu â chymunedau lleol a rhanddeiliaid i ddatblygu a gweithredu atebion ar raddfa dalgylch ar gyfer rheoli maethynnau.

Cynllun gweithredu'r Prif Weinidog, 'Lleihau Pwysau ar Ddalgylchoedd Afonydd Ardal Cadwraeth Arbennig (SAC) i Helpu i Gyflenwi Tai Fforddiadwy', yn alluogwr allweddol ar gyfer y gwaith hwn. Mae'n cynnwys nifer o gamau gweithredu ar gyfer CNC a sefydliadau eraill.

Yn 2021, sefydlodd CNC brosiect afonydd ACA mewnol i ddarparu trosolwg strategol a gwaith cydgysylltu ar draws chwe ffrwd waith. Mae'r ffrydiau gwaith yn cynnwys blaenoriaethau mewn perthynas â'n dyletswyddau statudol yn ogystal â'r tasgau penodol hynny gan CNC sydd wedi'u cynnwys yng nghynllun gweithredu'r Prif Weinidog.

Mae'r cynllun gweithredu yn cynnwys datblygu Cyfrifiannell Maethynnau Cymru Gyfan. Cynhyrnodd CNC y fanyleb ar gyfer y gwaith hwn, sydd bellach wedi'i gaffael gan Lywodraeth Cymru. Mae CNC yn aelod o'r grŵp llywio a bydd yn ymwneud â phrofi'r gyfrifiannell.

Mae CNC hefyd wedi ymrwymo i adolygu trwyddedau ar gyfer trwyddedau gollwng dŵr o 20m3 y dydd neu fwy mewn afonydd ACA.

Mae CNC yn aelod o bob un o'r Byrddau Rheoli Maethynnau, lle bydd rhanddeiliaid a chymunedau'n cymryd rhan mewn trafodaethau, yn enwedig mewn perthynas ag atebion ar sail natur ar raddfa dalgylch ar gyfer rheoli maethynnau. Mae CNC hefyd yn archwilio'r posibilrwydd o ddarparu cronfa ddata, gan nodi prosiectau sy'n cael eu datblygu neu eu cwblhau fel bod tystiolaeth yn cael ei rhannu'n effeithiol, er mwyn nodi'r gwersi a ddysgwyd a deall effeithiolrwydd gwahanol ddulliau. Mae CNC hefyd yn archwilio pa mor dderbyniol yw data gwyddoniaeth dinasyddion wrth wneud penderfyniadau.

Darperir adroddiadau cynnydd i grŵp llygredd afonydd yr ACA, a arweinir gan y Gweinidog, yn ogystal â thrwy Adroddiad Perfformiad Cynllun Busnes Blyneddol CNC.

Argymhelliad 11.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru barhau â'i waith gyda'r Tasglu Gwell Ansawdd Afonydd a rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r pwyllgor am hynt cynlluniau gweithredu.

Mae cadeirydd CNC, Syr David Henshaw, yn parhau i gadeirio'r Tasglu Gwell Ansawdd Afonydd a rhoddodd ddiweddariad i'r pwyllgor ar gynnydd yn erbyn yr argymhellion a nodwyd yn sesiwn y pwyllgor ym mis Rhagfyr 2022.

Fel y crybwyllwyd yn flaenorol, mae cynnydd yn cael ei wneud yn erbyn camau gweithredu CNC ar y pum cynllun gweithredu ar gyfer gorlifoedd storm, a disgwylir cyhoeddi canllawiau cyn bo hir.

Argymhelliad 12.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru gyflymu'r gwaith o ddatblygu a phrofi meini prawf ar gyfer dyfroedd ymdrochi mewndirol a darparu amserlen glir ar gyfer eu gweithredu. Dylai CNC hefyd ymgysylltu ag awdurdodau lleol a sefydliadau twristiaeth i hyrwyddo defnydd cyfrifol o ddyfroedd mewndirol ar gyfer hamdden.

Mae Rhaglen Lywodraethu 2021–2026 Llywodraeth Cymru yn gwneud ymrwymiad i "Dechrau dynodi dyfroedd mewndirol Cymru ar gyfer hamdden, gan gryfhau'r gwaith o fonitro ansawdd dŵr." Mae CNC wedi ymrwymo i gefnogi'r uchelgais hwn ac yn croesawu cyllid gan Lywodraeth Cymru i sefydlu grŵp prosiect ac i gwmpasu cynllun prosiect i'w gyflawni.

Mae'r prosiect yn debygol o gynnwys nodi safleoedd dŵr croyw a ddefnyddir gan y cyhoedd ar gyfer ymdrochi a hamdden, perchnogaeth tir a hawliau mynediad, anghenion o ran seilwaith ac arwyddion a'r gwaith cynnal a chadw sydd ei angen arnynt, iechyd a diogelwch, ac ansawdd dŵr.

Mae CNC a Llywodraeth Cymru yn gwneud cynnydd wrth ddatblygu safleoedd peilot, a fydd yn caniatáu i dirfeddianwyr newydd ac awdurdodau lleol ddysgu sut i reoli dŵr ymdrochi yn ystod tymor a chaniatáu i waith cyfathrebu ac ymgysylltu â chwsmeriaid gael ei reoli'n effeithiol. Yn ystod y peilot, bydd prosesau a chymorth presennol yn cael eu gwerthuso a

bydd argymhellion yn cael eu darparu ar ddiwedd y tymor peilot, ar gyfer diwygiadau a chefnogaeth.

Mae mynediad hamdden i ddŵr mewndirol yn rhan o waith parhaus CNC i hyrwyddo hamdden cyfrifol, yn enwedig drwy gyhoeddi'r Cod Cefn Gwlad a'r Teulu o Godau cysylltiedig yng Nghymru. Mae'r Teulu o Godau yn cynnwys 'cod glan y dŵr' a chodau ar gyfer canŵio, genweirio a nofio gwyllt. Mae CNC wedi cyhoeddi strategaeth hyrwyddo a chynllun gweithredu yn ddiweddar i arwain ein gwaith o hyrwyddo'r Cod Cefn Gwlad; mae'r cynllun yn cynnwys ymrwymiad i weithio'n agos gyda rhanddeiliaid, yn ogystal â gweithio gyda Natural England i sicrhau bod y cod yn cael ei hyrwyddo i gynulleidfaoedd yng Nghymru a Lloegr. Mae CNC hefyd yn cefnogi menter 'Edrych, Golchi, Sychu' y DU, sydd â'r nod o atal lledaeniad rhywogaethau estron goresgynnol.

Argymhelliad 13.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru sicrhau nad yw'r oedi cyn cyhoeddi'r adroddiad cyntaf ar y Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn effeithio ar gynllunio a gweithredu mentrau rheoli perygl llifogydd. Dylai CNC fynd i'r afael ag unrhyw resymau dros yr oedi mewn cylchoedd adrodd yn y dyfodol er mwyn sicrhau y caiff gwybodaeth ei rhannu'n amserol â rhanddeiliaid a'r cyhoedd.

Mae'r adroddiad Adran 18 yn adroddiad o gynnydd yn erbyn Strategaeth Genedlaethol Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol Llywodraeth Cymru, ac felly mae'n adroddiad ffeithiol ar berfformiad yn y gorffennol. Nid yw'n effeithio ar gynllunio a gynhyrchu mentrau rheoli perygl llifogydd, ac mae mentrau o'r fath yn tynnu ar wybodaeth arall (e.e. mapiau perygl llifogydd) sydd ar gael yn rhwydd. Disgrifir cynlluniau a mentrau perygl llifogydd mewn dogfennau eraill, megis cynlluniau a strategaethau rheoli perygl llifogydd yr Awdurdodau Rheoli Risg, ac nid yw'r oedi hwn wedi amharu ar y broses o gynhyrchu'r rhain.

Cytunwyd ar yr oedi gan bob parti, gan gynnwys Llywodraeth Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, ac mae'n ddigwyddiad unwaith ac am byth. Fel y nodwyd gan Lywodraeth Cymru, ffactor allweddol oedd pwysau ymarferol ar y gweithlu (ar bob parti), ond hefyd bydd yn caniatáu mwy o amser i gynhyrchu cynnyrch gwell. Mae'r adroddiad Adran 18 ar y trywydd iawn i'w gyhoeddi yn hydref 2023.

Dylid nodi, er mai dyma'r adroddiad cyntaf ar ail gylch (2020) y Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol, y bu tri adroddiad blaenorol ar gylch cyntaf (2011) y strategaeth. Mae'r rhain ar gael ar wefan CNC, yn ogystal ag adroddiadau blynyddol CNC ar reoli perygl llifogydd.

Argymhelliad 14.

Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru roi'r wybodaeth ddiweddaraf am gynnydd ac effeithiolrwydd y cynllun gweithredu a ddatblygwyd mewn cydweithrediad â rhanddeiliaid ar gyfer cadwraeth bioamrywiaeth. Rhaid i CNC barhau i weithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru i ddatblygu deddfwriaeth sylfaenol, a fframwaith cynhwysfawr o dargedau adfer byd natur i Gymru, a dylai adrodd yn rheolaidd i'r pwyllgor ar ei rôl yn hyn o beth.

Mae'r cynllun gweithredu sy'n deillio o'r Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth yn cael ei ddatblygu i'w gyflawni gan 'Tîm Cymru'. Mae CNC yn arwain y gwaith o gyflawni rhai o'r camau gweithredu ond nid pob un ohonynt. Mae'r Gweinidog wedi cytuno i ddarparu diweddariadau bob chwe mis ar argymhellion y cynllun gweithredu. Cyhoeddwyd y diweddariad chwe mis cyntaf ar 22 Mai ac mae ar gael yma – Archwiliad Dwfn Bioamrywiaeth: diweddariad cynnydd Hydref 2022 i Ebrill 2023 | LLYW.CYMRU.

Darparodd CNC ddiweddariadau fel rhan o'r adroddiad hwn ac mae'n parhau i fynychu cyfarfodydd Grŵp Craidd yr Archwiliad Dwfn, a arweinir gan y Gweinidog ac sy'n cael eu cynnal bob tri mis, lle mae'n rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am gyflawni'r camau gweithredu. Mae CNC yn parhau i ymgysylltu'n weithredol ag arweinwyr polisi Llywodraeth Cymru yn y maes hwn.

Atodiad 1. Lleoliadau CNC

Llinyn lleoliad	Gorffennol	Presennol	Dyfodol
Prentisiaethau	<p>Cynllun hirsefydlog o leoliadau gweithlu integredig yn astudio Fframwaith Lefel 2 yr Amgylchedd a Chadwraeth</p> <p>Rhaglen goedwigaeth yn astudio Fframwaith Lefel 3 Coed a Phren</p>	<p>6 x Prentis Gorfodi yn astudio Fframwaith Lefel 3 yr Amgylchedd a Chadwraeth</p>	<p>Gweithlu integredig x 12 yn astudio Fframwaith Lefel 2 yr Amgylchedd a Chadwraeth o fis Medi 2023 – yn dibynnu ar gyllid</p> <p>Datblygu rhaglenni pellach, yn dibynnu ar gyllid</p>
Addysg uwch	<p>Cynigir lleoliadau gweithrediadau coedwig yn flynyddol ar gyfer hyd at bum myfyriwr rhyngosod sy'n astudio gradd mewn Coedwigaeth a Rheoli Tir</p> <p>Cyfoeth Naturiol Cymru / Rydym yn chwilio am ein myfyrwyr Coedwigaeth nesaf – ydych chi am roi cynnig arni?</p> <p>Cyfle lleoliad gyda'r tîm Monitro Arbenigol Morol – Plymio i gadwraeth forol: ar leoliad gyda #TîmCyfoeth (sharepoint.com) – a gynigiwyd ar gyfer 18 mis</p> <p>Blwyddyn 1 o bum myfyriwr Rheoli Llifogydd a Dŵr wedi'u lleoli drwy'r portffolio Rheoli Perygl Llifogydd</p>	<p>Cynigir lleoliadau gweithrediadau coedwig yn flynyddol ar gyfer hyd at bum myfyriwr rhyngosod sy'n astudio gradd mewn Coedwigaeth a Rheoli Tir</p> <p>Cyfoeth Naturiol Cymru / Rydym yn chwilio am ein myfyrwyr Coedwigaeth nesaf – ydych chi am roi cynnig arni?</p> <p>Cyfle lleoliad gyda'r tîm Monitro Arbenigol Morol – Plymio i gadwraeth forol: ar leoliad gyda #TîmCyfoeth (sharepoint.com) – a gynigiwyd ar gyfer 18 mis</p> <p>Blwyddyn 2 o bum myfyriwr Rheoli Llifogydd a Dŵr wedi'u lleoli drwy'r portffolio Rheoli Perygl Llifogydd</p>	<p>sef maes y mae mwy o rannau o'r busnes yn edrych iddo. Mae'n cefnogi'r brifysgol wrth ddarparu adnoddau staff gwerthfawr i CNC.</p> <p>Ariennir Gweithrediadau Coedwig am hyd at dair blynedd arall.</p> <p>Rydym mewn trafodaethau cynnar â Phrifysgol De Cymru am eu rhaglen Rhwydwaith75 Rhwydwaith75 Prifysgol De Cymru</p> <p>Potensial cyflogaeth yn y dyfodol gydag CNC ar gyfer lleoliadau rheoleiddio gwastraff</p>

		Recriwtiwyd 12 o leoliadau Rhaglen Diwygio Rheoleiddio Gwastraff ledled Cymru yn ddiweddar,	
Lleoliadau â thâl gyda chyllid allanol	Kickstart – 50 o rolau wedi'u cynnig a 24 wedi'u llenwi, wedi'u cynnal ledled Cymru a'r maes gwaith, gyda nifer yn sicrhau rolau parhaol ar ôl y cynllun.		Mynd ati i ymgysylltu ag amrywiaeth o gynlluniau i ganfod a ydynt yn addas.
Ymchwil	Lleoliadau ymchwil parhaus ar draws y sefydliad.	Partneriaeth â Phlattform Amgylchedd Cymru. Hyfforddiant – epwales.org.uk Dyrannwyd £50K i ariannu lleoliadau PhD yn ystod 22/23. 15 o gyfleoedd ar draws MSc a PhD ac mewn ystod amrywiol o bynciau, e.e. cynlluniau i gefnogi iechyd a llesiant y boblogaeth ac asesu gweithgarwch pysgota yng Nghymru	Parhau i dyfu'r maes hwn a chryfhau partneriaethau gyda phrifysgolion ledled Cymru a thu hwnt. Yn ystyried: Academi Wales a'ui 'Rhaglen Graddedigion Gwasanaeth Cyhoeddus Cymru Gyfan' Datblygu partneriaeth â Phlattform Amgylchedd Cymru ynghylch anghenion tystiolaeth a chyingor gyrfaoedd.
Profiad gwaith i fyfyrwyr	Oherwydd y pandemig, roedd diddordeb yn y llinyn hwn wedi dod i ben.	Lleoliadau haf 2023–26 yn cael eu cynnig i ddysgwyr 15 oed a hŷn ledled Cymru, gan gynnwys pysgodfeydd, canolfan ymwelwyr, rheoli tir, a hydrometreg a thelemetreg	Bydd cynllun lleoliadau haf 2023 yn cael ei werthuso gyda'r bwriad o ehangu'r cynnig y flwyddyn nesaf a thu hwnt.
Profiad gwaith	Cynigiwyd nifer o leoliadau i helpu'r rhai sy'n edrych am newid gyrfa, sydd wedi cynnwys cyn-filwyr a		Maes y gellir ei addasu a'i ddatblygu yn ôl yr angen.

	Rhaglen Esgyn Llywodraeth Cymru		
Gwirfoddolwyr	Rhaglen wirfoddoli barhaus i ddarparu cymorth ar gyfer cychod a phlymwyr ac ar y glannau	20 o wirfoddolwyr cefnogi cychod, plymwyr a'r glannau yn Ne-orllewin Cymru Cynllun Gŵyr – 12 o wirfoddolwyr yn gweithio ar reoli tir cadwraeth cyffredinol Cyfoeth Naturiol Cymru / Gwirfoddolwr Gŵyr CNC	Llawer o botensial ar gyfer mwy o gynlluniau ledled Cymru. Sgyrsiau cynnar gyda'r Gwasanaeth Prawf.

Workstream 1: Service Level Agreements

Tudalen y pecyn 107

Service Level Agreements developed

- Managed estate
- Enabling tree planting
- Water Quality
- New Control of Agricultural Pollution Regulations
- Incident Management & Enforcement
- Flood Risk Management
- Monitoring
  - Freshwater
  - Marine
  - Terrestrial

Approach to Service Levels

- Jointly developed an SLA template - keeping it simple
  - Descriptor, exclusions, objectives, output and input metrics (£ & people)
- Three options:
  - Current service
  - Reduce service
  - Improve service
- Opportunities for process improvement/ efficiency invest to save

SLA Summary Heatmap

Tudalen y pecyn 110

Service	Current	Reduced 1	Improved 2	Improved 3	Improved 4
NRW Estate	Recommend				
Pollution Incident Management			Recommend		
Enforcement			Recommend		
Agri Pollution Regulations				Recommend	
Water Quality			Recommend		
Flood Management					
Enabling Tree Planting			Recommend		
Monitoring – Freshwater			Recommend		
Monitoring – Marine			Recommend		
Monitoring - terrestrial			Recommend		

updated by person 111

Commitment to additional SLAs – Potential list

- Biodiversity – including inland fisheries
- Marine
- Water Resources
- Air
- Sustainable land management scheme
- Area Statements/PSBs
- Climate/decarbonisation
- Development Planning Advice Service

SLA Summaries

Tudalen y pecyn 113

Pollution Incident response SLA

Cyfoeth
Naturiol
Cymru
Natural
Resources
Wales

Scope

- NRW's pollution incident response activities

Service level	Outputs
Current	Assessment of 8000 reports of environmental incidents, response to 1400 high risk incidents. Operation of 24/7/365 incident response service
Reduced Option 1	Raise threshold of high impact and/or stop all work on lower impact incidents and/or reduce out of core hours activities.
Improved Option 2	As current + address knock-on impact on other core activities of responding to incidents
Improved Option 3	As 2 + fill gaps in current service provision + invest in preventative work
Improved Option 4	As 3 + and lower threshold of response to include a proportion of low impact incidents, and/or investigate more lower impact incidents

Budget and Risks

	Current	Reduced Option 1	Improved Option 2	Improved Option 3	Improved Option 4
Staff (FTE)	48*, plus 38 **	48	86	106	126
Budget	£2.1m*, plus £1.5m**	£2.1m****	£3.6m***	£4.4m***	£5.2m***

*core planned staff resource/budget funded from incident management allocations

** unplanned staff resource/budget from environment and regulatory teams

*** fully from incident management allocations, reallocating £1.5m back to env/reg effort (so in reality costing an additional £1.5m)

**** £1.5m reallocated back to env/reg work and not replaced by incident budget (so in reality costing an additional £1.5m)

Reduced Service Risks

- Significantly more pollution impacts, on health, environment, economy
- Significant reputational risks to WG and NRW

Enforcement

Scope

- Enforcement responses across full range of NRW regulatory regimes to stop offending, restore/remediate or punish/deter

Service level	Outputs
Current	<i>1000+ enforcement responses (Advice, Warning, Formal Caution, Prosecution or Civil Sanction) following;</i> a. non-compliance with permit/consent/registration conditions (40%) and/or; b. illegal activity e.g. where no authorisation in place (60%) Variable enforcement activity & outcomes across regimes
Reduced Option 1 (nominal -20%)	Stop: More offending will receive lesser enforcement responses Reduce: Process improvement, support for regulatory reform e.g. wider ability to utilise civil sanctions
Improved Option 2 (nominal +20%)	As current + increased delivery against enforcement priorities, intelligence analysis & targeting organised/serious crime, process improvement, regulatory reform, improving systems & data architecture, collaboration with other enforcers

Budget and Risks

	Current	Reduce Option 1	Improved Option 2
Staff (FTE)	60	48	72*
Budget	£3.1M	£2.5m	£3.7M

* Proposed phasing 30%/70% over 2 years

Reduced Service Risks

- Erosion of public confidence in our enforcement capability
- Illegal/non-compliant activity likely to increase
- Support for other enforcement bodies (e.g. police, rural inspectorate) is withdrawn, weakening their enforcement capability
- Reduced capability to modernise our enforcement approach and tools
- NRW not delivering or supporting the climate and nature emergencies.

The Water Resources (Control of Agricultural Pollution) (Wales) Regulations 2021 (CoAPR)

Scope

Provision of applied evidence, compliance and enforcement, internal/external statutory advice and guidance in relation to the introduction and implementation. Note substantial increase in regulatory requirement from 1 Jan 2023

Tudalen y pecyn 118

Service level	Outputs
Current	No inspection programme. Limited cross compliance (XC) inspections with WG. Incident related enforcement. Provision of limited advice and guidance. Agri Regulatory Campaign (ARC) former Dairy project
Reduced 1	As above, without XC inspections and ARC
Improved 2	In addition to current: a) Inspection programme high risk agri activities. 8 year return period b) Complex cross compliance inspections attend with WG
Improved 3	In addition to current a) <i>Inspection programme of high risk agri activities 4 year return period</i>
Improved 4	In addition to current: a) Inspection programme of high risk agri activities 4 year return period AND lower risk activities 8 year return period

Budget and Risks

	Current	Reduce 1	Improved 2 MVP	Improved 3	Improved 4 Ambition
Staff (FTE)	4.6 + 12.8 ACR	2	31.2	51.2	77.7
Budget	£360k	£0.1	£1.56m	£2.53m	£3.84m

Reduced Service Risks

- Unable to support the transitioning to measures into the Control of Agricultural Pollution Regulations.
- Increase in agricultural pollution incidents.

Water Quality

Scope

- **Our work to support and pursue the sustainable management of water**

Tudalen y pecyn 120

Service level	Outputs
Current	<p>NRW Business Plan</p> <ul style="list-style-type: none"> • working with WG to set and implement sustainable water management policy, develop and implement plans for improving the quality of our Water environment, working collaboratively with stakeholders • Over the last 18 months water quality issues have been the subject of intense public and political scrutiny, and we have had to significantly re-prioritise and adjust our workplans to respond, leading to minimal service or less in some other areas of our water quality work whilst we instigated SAC Rivers projects.
Reduced 1	Stop: less than minimal level of service, cease critical projects such as SAC Rivers with consequences for development and programme for Government commitments (or decisions elsewhere on stopping other lower priority services elsewhere, with consequences to be defined).
Improved 2	*Preferred Option: As current + CSO roadmap commitments, new obligations including DWMPs, further work on SAC Rivers, chemicals and ramping up to deal with Pr24, support for Programme for Government commitments around Inland BW
Improved 3	As 2 + being in a position to replicate the improvements made to bathing waters around the coast inland, initiating a “decade of River Restoration”

Budget and Risks

Cyfoeth
Naturiol
Cymru
Natural
Resources
Wales

	Current	Reduced 1	Improved 2	Improved 3
Staff (FTE)	46.5*	37.2	131**	219
Budget	£2.2m*	£1.7m	£6.3m**	£10.3

Tudalen 121 o 121

+ 26 FTA posts temporarily funded by NRW, at a cost of £1,026,429 for 2022/23 plus £215k non-staff costs, (to support work on SAC rivers, some of our new or enhanced obligations and to support the start of a review of water quality work)

* proposed phased of 50% / 50% profile over 2 years.

Risks of a reduced service or not further enhancing current service

- Failure to deliver programme for Government commitments – inland BW, new homes
- SAC Rivers Project works stops affecting planning and development and Programme for Gov commitments around building of new homes.
- Water Quality status remains static or further declines, with consequences for biodiversity, ecosystem resilience and public services it provides.
- We are unable to respond to public and political concern around the status of Water Quality
- Reduced support leading to inability to support changes in legislation, policies etc

Flood Management

Scope

- All NRW flood risk management activities

Cyfoeth
Naturiol
Cymru
Natural
Resources
Wales

Tudalen y pecyn 122

Service level	Outputs
Current	Manage 500km of defences, 4000 assets, operate, maintain and improve assets. Flood warning service for 130,000 customers, 190 locations. Regulate 380 reservoirs, operate and maintain 340 river gauges, deliver flood modelling and mapping, advise on flood risk. All on a prioritised risk basis (no or reduced activity at medium/lower risk sites)
Reduced 1	Stop: All community/resilience work, all collaborative work, enforcement work, reduce all other activities. Retreat to core high risk asset and basic flood warning services.
Improved 2	As current + address gaps in current service provision e.g. we are doing ~25% less than optimal maintenance now
Improved 3	As 2 + respond to climate change and improve service delivery (e.g. expand flood warning coverage)
Improved 4	As 3 + more on integrated catchment planning and community resilience and adaptation planning and delivery

Budget and Risks

Cyfoeth
Naturiol
Cymru
Natural
Resources
Wales

	Current	Reduced 1	Improved 2	Improved 3	Improved 4
Staff (FTE)	357	321	429	501	573
Budget	£36m	£32m	£43m	£50m	£58m

Reduced Service Risks

- Flood risk increases drastically: more people and livelihoods at risk, including risk to life, more often;
- Significant social, health, economic and environmental impacts and disbenefits to Wales;
- Opportunities for multi-benefits and to respond appropriately to climate and nature emergency disappear;
- Huge reputational risks to WG and NRW

Managed Estate

Scope

- Welsh Government's Woodland Estate (WGWE) & National Nature Reserves
- Land Stewardship and Commercial Teams

Service level	Outputs
Current	As NRW Business Plan Climate change adaptation: upgraded infrastructure (roads, tracks, bridges, culverts, coal & waste tips over 40 years Market up to 750,000m ³ timber (<i>in line with current forestry staff capacity</i>)
Reduced Option 1	Stop: Formal recreation, visitor centres, new tracks Keep: Safety, liabilities and climate change programmes Reduce: All other programmes including biodiversity
Improved Option 2	As current + faster climate change adaptation through infrastructure improvements over 15 years. Increase commercial recreation opportunities
Improved Option 3	As 2 + enhanced biodiversity, recreation and safety work
Improved Option 4	As 3 + market up to 850,000m ³ timber (<i>in line with our plans to increase forestry staff skills & capacity</i>)

Budget and Risks

	Current	Reduced Option 1	Improved Option 2	Improved Option 3	Improved Option 4
Staff (FTE)	409.1	300.5	424.3	424.3	424.3
Budget	£51.7M	£41.5 M	£56.9M	£58.8M	£59.3M

Reduced Service Risks

- Lack of formal recreation facilities resulting in unmanaged visitors access across the estate, increasing the liabilities and cost of claims, reduction in health benefits, and knock-on implications to private enterprises reliant on NRW visitors experience.
- Stopping forest track building will lead to inability to access for future management, impacting delivery of climate resilience and nature recovery activities;
- Delaying forest track building leading to just in time delivery increasing risk of damage and costs if track is used before it beds in;
- Reduced support leading to inability to support changes in legislation, policies etc
- Increased risks of catastrophic failure of infrastructure, flood risk, large scale tree & habitat loss, soil erosion and peatland loss resulting from significant climatic events such drought, fire, windblow and pests/disease.

Enabling tree planting

Scope

- WG verification service (of WG grant funding for woodland creation)
- NRW Liaison Officers to support WG National Forest programme
- Other services to support woodland creation, including Plant!, implementing recommendations of the Ministerial Deep Dive, forestry regulation, and forestry policy, strategy, advice, guidance and evidence.

**Cyfoeth
Naturiol
Cymru
Natural
Resources
Wales**

Service level	Outputs
Current	<ol style="list-style-type: none"> 1) Target 2,000 ha verified (£9M of grant funding) 2) Delivery of 30 National Forest Sites by 2024/25 and Plant! 3) All other areas delivered on time and within budget
Reduced 1	<ol style="list-style-type: none"> 1) Target 400 ha verified (£2M of grant funding). 2) Delivery of 30 National Forest Sites by 2024/25 and Plant! 3) Do minimum / stop work across all other areas.
Improved 2	<ol style="list-style-type: none"> 1) Target 4,500 ha verified (£20M grant funding) 2) More workstreams, e.g. Sustainable Land Management Framework guidance, enhanced evidence capabilities.
Improved 3 (recommended)	<ol style="list-style-type: none"> 1) Target 7,500 ha verified (£30M grant funding) 2) Delivery of 50 National Forest sites (i.e. plus 20) 3) More workstreams, e.g. integrated spatial planning, green finance development, casework conflict resolution, skills

Budget and Risks

	Current	Reduced Option 1	Improved Option 2	Improved Option 3
Staff (FTE)	31.66	12.95	43.79	64.51
Budget	£2m	£0.8m	£2.6m	£3.6m

Note: NRW liaison officers to support WG's National Forest programme is a fixed 3 year level of service, and is common across Current, Reduced Option 1 and Improved Option 2. Improved Option 3 is an enhanced option, but has not been discussed with WG.

Reduced Service Risks

- NRW's role to promote and facilitate tree planting will be significantly reduced.
- WG's ambition to expand tree cover to deliver climate mitigation targets will not be delivered
- Lack of support across all areas so inability to respond to changes in legislation, policies etc

Freshwater Monitoring and Analysis

Cyfoeth
Naturiol
Cymru
Natural
Resources
Wales

Scope

- Chemical and biological monitoring of rivers, lakes, groundwaters and bathing waters
- Whole monitoring and analysis cycle – network/programme design, sample collection, laboratory analysis, data processing/validation, data management, data analysis/synthesis

Service level	Outputs
Current	Sampling and analysis of freshwaters is close to the absolute minimum level of compliance for most statutory monitoring and reporting duties. Only 63% of WFD water bodies are able to be classified. The frequency and spatial coverage of sampling is not sufficient to provide a comprehensive evidence base on state and trends of water quality in Wales.
Reduced 1	Stop: lab method development for new pollutants; national trend analysis of water quality parameters; evaluation of water quality improvement schemes Reduce: sampling and analysis of WFD water bodies (50% are classified), bathing waters and SAC rivers; quality assurance of monitoring data;
Improved 2	As current + increased sampling and analysis in WFD water bodies (75% are classified), bathing waters, SAC rivers, and new inland recreational water designations.
Improved 3	As 2 + additional sampling and enhanced data analysis / synthesis provides comprehensive evidence base. 100% of WFD water bodies classified; bathing waters monitored at WHO recommended frequency. Instrumented catchments allow real-time collection and communication of water quality parameters

Budget and Risks

	Current	Reduced 1	Improved 2	Improved 3
Staff (FTE)	102.8	82.2	126*	199
Budget	£5.5m	£4.5m	£6.7m*	£11m

* recognised need to go further to meet WG stated ambition (something between options 2 and 3)

Reduced Service Risks

- Failure to meet Programme for Government commitments to strengthen water quality monitoring and to increase inland recreational water designations
- Failure to collect sufficient samples to meet statutory monitoring and reporting duties
- Insufficient evidence to support SoNaRR and SMNR, and to inform our response to the nature and climate emergencies
- Reputational damage from having insufficient up-to-date evidence on the condition of freshwaters and trends in pollutants
- Likelihood of deterioration in the condition of the freshwaters due to a lack of evidence to inform management of pressures and impacts
- Enhanced public health risks resulting from fewer bathing water samples being taken
- Economic risk if bathing waters lose Blue Flag status due to insufficient sampling or inaccurate classification based on limited number of samples

Marine Monitoring

Scope

- Marine chemical, biological and physical monitoring focussed on Marine Protected Areas (MPAs) to provide evidence of environmental condition and trends.
- All components of the monitoring and analysis cycle – network and programme design, sample collection, laboratory analysis of samples, data processing and validation, data management, and data analysis and synthesis, MPA condition reporting

Service level	Outputs
Current	Only 5% of marine MPA features are monitored adequately, 17% partially. Condition reporting confidence moderate/poor. WFD monitoring just sufficient to provide data confident classification results for those elements at 'high' risk.
Reduced 1	Stop/Reduce by 15% - <5% MPA habitat features monitored. Poor confidence levels. Non-compliant with statutory reporting duties. WFD monitoring only just sufficient to provide data confident classification for the highest risk elements.
Improved 2	50% of MPA habitat features get monitored adequately. MPA condition reporting with good confidence. WFD monitoring at required level for all WFD elements and sufficient to achieve a data confident classification.
Improved 3	80% of MPA features get monitored adequately. MPA condition reporting with v. good confidence. All WFD waterbodies 'at risk'/ 'probably at risk' monitored for data confident classification.

Budget and Risks

	Current	Reduced 1	Improved 2	Improved 3
Staff (FTE)	24.3	20.8	42	57
Budget	£3.05*m	£2.6*m	£6.5*m	£10.4*m

Reduced Service Risks

*includes estimated lab costs

- Insufficient sample data to meet statutory reporting duties (eg. WFD,HD)
- Lower confidence associated with assessments leading to increased potential for challenge when used as evidence inform permitting and policy decisions, or reporting on status/ classification.
- Level of uncertainty remains high therefore more cautious approach to permitting.
- Economic/ reputational risks from the resulting increased burden of monitoring/ survey falling on developers instead (eg marine renewables).
- Deterioration in condition of MPAs due to lack of evidence to inform management – climate and nature emergency. risks

Terrestrial Monitoring

Scope

- All components of the terrestrial monitoring & analysis cycle covering design, sampling, data processing, validation, data management, analysis, synthesis and reporting.

Cyfoeth
Naturiol
Cymru
Natural
Resources
Wales

Service level	Outputs
Current	Monitor 30% of terrestrial protected site features within 5 a year cycle. Size & quality of evidence base will remain largely unchanged.
Reduced 1	Reduce service to 15% of terrestrial features. Failure to update condition data for c. 85% of features, leading to significant deterioration in our evidence base.
Improved 2	Monitor 60% of terrestrial features within SACs, SPAs & SSSIs over a 5-year programme cycle.
Improved 3	Monitor 90% of terrestrial features within SACs, SPAs & SSSIs over a 5-year programme cycle.

Budget and Risks

	Current	Reduced 1	Improved 2	Improved 3
Staff (FTE)	15.67	8	33	64
Budget	£0.72m	£0.37m	£1.98m	£3.71m

Reduced & Current Service Risks

- Lack of delivery - number of features lacking assessments will rise significantly.
- Poor resilience - due to limited skills, staff and infrastructure.
- Failure to innovate - reduced resources will prevent investment in innovation.
- Reputational damage - will have significant reputational issues given the current nature and climate emergencies.
- Environmental damage - risks deterioration in the condition of the Welsh environment.
- Reduced confidence in reporting -Weaker evidence will result in a fall in the confidence we can have in inferences

Llyr Gruffydd AS
Cadeirydd, Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a
Seilwaith

5 Gorffennaf 2023

Trafnidiaeth Cymru yn Caffael Cerbydau Rheilffyrdd

Annwyl Llyr,

Mae'r Pwyllgor Gyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus wedi cael gohebiaeth ynghylch Trafnidiaeth Cymru yn caffael/cyflenwi yr hyn a ddeallwn yw pum trên batri/diesel hybrid 'Dosbarth 230' gan VivaRail, ac yn sgil penodi gweinyddwyr i'r cwmni.

Mae'r ohebiaeth yn codi pryderon am yr effaith y gallai'r datblygiadau hyn ei chael ar gynlluniau i ddod â'r trenau hyn i mewn i wasanaeth, a'r oedi hyd yma. I'n cynorthwyo gyda'n hystyriaeth gychwynnol o faterion a nodwyd yn yr ohebiaeth, ysgrifennais at Brif Weithredwr Trafnidiaeth Cymru yn gofyn am ragor o fanylion am y trefniadau hyn. Rwyf wedi atodi copi o'r llythyr a'r ymateb iddo, er gwybodaeth i chi.

Rhoddodd y Pwyllgor Gyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus ystyriaeth i'r ymateb yn ei gyfarfod a gynhaliwyd ar 22 Mehefin 2023, a chytunodd i gyfeirio'r materion hyn at y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith. Deallwn y bydd y Pwyllgor yn cynllunio ei waith craffu blynyddol ar Drafnidiaeth Cymru yn yr hydref, ac y bydd y gwaith hwnnw'n cynnwys y materion hyn. Mae problemau amlwg gyda gweithrediad gwasanaethau rheilffyrdd Cymru, ac mae pryderon ynghylch yr ymateb a gafwyd gan Mr Price mewn perthynas â chaffael y cerbydau hyn gan Trafnidiaeth Cymru.

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Er bod rhai o'r materion hyn yn dod o fewn cylch gorchwyl y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus, fel y trefniadau cytundebol yr ymrwymwyd iddynt gan Trafnidiaeth Cymru, cyfanswm y costau i'r pwrs cyhoeddus hyd yma, sut y caiff y costau hyn eu dadansoddi, ac unrhyw ddyledion sy'n weddill i'r naill gyfeiriad neu'r llall, sy'n faterion gwerth am arian clir, credwn y dylid craffu ar y materion hyn ochr yn ochr â materion polisi ehangach y gall y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith edrych arnynt.

Fodd bynnag, byddwn yn cadw'r hawl i graffu ar Drafnidiaeth Cymru ar faterion sy'n ymwneud yn benodol â chylch gwaith y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus os yw'r Pwyllgor yn teimlo bod rhagor o faterion i'w datrys.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Mark Isherwood', with a long horizontal flourish extending to the right.

Mark Isherwood AS

Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus

James Price – Prif Weithredwr Trafnidiaeth Cymru

19 Ebrill 2023

Gwaith Trafnidiaeth Cymru i gaffael cerbydau rheilffyrdd

Annwyl James,

Mae'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus wedi cael gohebiaeth sy'n trafod y gwaith o gaffael/cyflenwi pum trên batri/disel hybrid 'Dosbarth 230', fel y deallwn, gan VivaRail, ac yn sgil penodi gweinyddwyr i'r cwmni. Mae'r ohebiaeth yn codi pryderon am effaith bosibl y datblygiadau hyn ar y cynlluniau ar gyfer rhoi'r trenau hyn ar waith, a'r oedi a gafwyd hyd yma. Er mwyn helpu â'n gwaith cychwynnol wrth i ni ystyried y materion a godwyd yn yr ohebiaeth, byddai'r Pwyllgor yn croesawu rhagor o fanylion am y trefniadau. Yn fwy penodol:

- cadarnhad o nifer/manyleb y trenau a archebwyd ac a yw'r rhain wedi'u cyflenwi'n llawn (os na, cadarnhad o'r hyn sy'n weddill);
- a yw'r trenau wedi eu prynu'n llwyr neu'n cael eu prydlesu, a'r rhesymau am hynny y naill ffordd neu'r llall, a phryd ymrwymwyd i'r trefniadau cytundebol;
- pryd oedd Trafnidiaeth Cymru yn disgwyl yn wreiddiol y byddai'r trenau'n cael eu rhoi ar waith ac ar ba lwybrau, ynghyd ag unrhyw newid i'r safbwynt hwnnw y naill ffordd neu'r llall (ynghyd-destun patrymau o ran galw yn dilyn y pandemig);
- rhesymau pam nad yw'r trenau eisoes ar waith a'r cynlluniau gwreiddiol ar gyfer eu gwasanaethu/eu cynnal;
- cyfanswm y costau i'r pwrs cyhoeddus hyd yma, sut mae'r costau hyn wedi eu dadansoddi, ac unrhyw ddyledion sy'n weddill y naill ffordd neu'r llall;
- asesiad Trafnidiaeth Cymru o effaith y ffaith bod VivaRail bellach yn nwylo'r gweinyddwyr neu ffactorau eraill ar y cynlluniau i gyflwyno'r trenau hyn a'r trefniadau cynnal a chadw parhaus.

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Byddem yn ddiolchgar hefyd pe gallech ymateb erbyn 19 Mai 2023 os yw hynny'n bosibl. Os bydd unrhyw wybodaeth sy'n fasnachol sensitif, yn eich barn chi, ond y gellid ei rhannu â'r Pwyllgor yn gyfrinachol, yna gofynnaf i chi drafod ymhellach â'r tîm clericio ynglŷn â sut y dylid ymdrin â'ch ymateb.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Mark Isherwood', with a long horizontal line extending to the right.

Mark Isherwood AS

Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus

Copi at:

Tracey Burke – Cyfarwyddwr Cyffredinol, Newid Hinsawdd a Materion Gwledig, Llywodraeth Cymru

Peter McDonald – Cyfarwyddwr, Seilwaith Economaidd, Llywodraeth Cymru

Mark Isherwood AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus

18 Mai 2023

Annwyl Mark

Caffael Cerbydau gan Trafnidiaeth Cymru

Diolch am eich llythyr ynghylch caffael Trafnidiaeth Cymru (TrC) o'i drenau Class 230 i wasanaethu ar hyd rheilffordd Wrecsam-Bidston. Croesawaf y cyfle hwn i rannu rhagor o fanylion am y broses gaffael a'r sefyllfa fel y mae ar ôl i Vivarail fynd i ddwylo'r gweinyddwyr. Rwy'n gobeithio y bydd y llythyr hwn yn rhoi rhywfaint o sicrwydd bod TrC wedi cynnal diwydrwydd dyladwy ac yn gweithio'n galed i gyflwyno'r trenau newydd hyn.

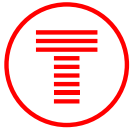
Gweler y manylion pellach y gofynnir amdanynt isod:

1. Cadarnhad o nifer/manyleb y trenau a archebwyd ac a yw'r rhain wedi'u cyflenwi'n llawn (os nad, beth sy'n weddill).

Yn 2018 fel rhan o'r dyfarniad contract gwreiddiol, archebwyd pum uned Class 230 3 cherbyd gan Vivarail dan yr ymrwymiad i wella gwasanaethau ar lwybr Wrecsam-Bidston. Cafodd y trenau eu nodi gan KeolisAmey¹ drwy broses ymgeisio masnachfrait rheilffyrdd Cymru a'r Gororau, lle cawsant eu contractio wedyn drwy ddyfarnu'r cytundeb grant dilynol.

Mae'r Class 230 yn drên tri cherbyd. Newidiodd Vivarail y trenau hyn o drên 'District Line' Danddaearol Llundain i drên dau-fodd/hybrid prif lwybr sy'n defnyddio batris ac injan disel. Mae'r pum uned Class 230 3 cherbyd wedi'u cyflenwi, ac mae manylion amdanynt yn ymuno â'r gwasanaeth wedi'u cynnwys yn y cwestiwn.

¹Roedd Keolis Amey Operations a oedd yn masnachu fel Gwasanaethau Rheilffyrdd Trafnidiaeth Cymru (Gwasanaethau Rheilffyrdd TrC) yn gwmni trenau yng Nghymru dan berchnogaeth Keolis (60%) ac Amey (40%) ac yn gweithredu masnachfrait rheilffyrdd Cymru a'r Gororau rhwng mis Hydref 2018 a mis Chwefror 2021.

2. A yw'r trenau wedi cael eu prynu'n llwyr neu'n cael eu prydlesu, y sail resymegol ategol yn y naill achos neu'r llall, a phryd y gwnaed y trefniadau contract.

Prynodd Llywodraeth Cymru y trenau'n llwyr ac maent yn eiddo i TrC (mae TrC yn eiddo llwyr i Lywodraeth Cymru). Cytunwyd ar y pryniant llwyr gan Lywodraeth Cymru adeg archebu, gan y byddai hyn wedi bod yn rhatach dros amser na Keolis Amey yn negodi cyllid trydydd parti a lesio'n ôl wedyn, gan nodi nad oedd Vivarail yn gallu cynnig trefniant les, dim ond gwerthu'r unedau'n llwyr. Ni fu unrhyw newidiadau dilynol i'r trefniant hwn, ac fel y byddech yn ei ddisgwyl o brosiect o'r natur hon, cynhaliwyd adolygiadau cyfnodol. Cafodd taliadau eu gwneud fesul uned drwy gydol 2020 a 2021 ar ôl i bob uned basio archwiliad ansawdd TrC a'r drefn brofi ofynnol.

3. Pryd oedd Trafnidiaeth Cymru yn disgwyl yn wreiddiol y byddai'r trenau'n dod i rym ac ar ba lwybrau, ynghyd ag unrhyw sefyllfa sydd wedi'i diweddarau mewn perthynas â hynny (yng nghyd-destun patrymau galw ar ôl y pandemig).

Roedd y contract gwreiddiol yn nodi y byddai trenau Class 230 yn dechrau cael eu defnyddio yn 2019. O'r fflyd o bump, mae tri thrên wedi cael eu clirio ar gyfer hyfforddiant profi a hyfforddi gyrwyr, ac maent bellach ar gael i'w defnyddio, ac yn cael eu defnyddio i gludo teithwyr. Bydd y pedwerydd trên ar gael ar gyfer gwasanaeth i deithwyr ddechrau haf 2023, a disgwylir i'r pumed trên a'r olaf ymuno â'r gwasanaeth yn nes ymlaen yn yr haf / ddechrau'r hydref 2023.

Rydym yn disgwyl gweithredu gwasanaeth bob awr i'r ddau gyfeiriad rhwng Wrecsam a Bidston gan ddefnyddio trenau Class 230 yr haf hwn. Rhaid gweithredu un trên yr awr dibynadwy gan ddefnyddio'r trenau Class 230 yn llwyddiannus cyn i ni symud i gynyddu'r amllder hwn i ddau drên yr awr.

Cafodd yr unedau eu caffael yn benodol ar gyfer llwybr Wrecsam-Bidston fel fflyd hunangynhwysol gyda'r opsiwn o weithredu ar ychydig o lwybrau eraill dros dro tra oedd fflyd newydd yn cael ei darparu. Ni wireddwyd yr opsiwn hwn, ac o ganlyniad, dim ond ar lwybr Wrecsam-Bidston y mae gwaith seilwaith i ganiatáu gweithredu Class 230 wedi cael ei wneud.

4. Rhesymau pam nad yw'r trenau wedi dechrau gweithredu'n barod a chynlluniau gwreiddiol ar gyfer sut byddent yn cael eu gwasanaethu/cynnal a chadw.

Dyma'r rhesymau dros yr oedi cyn cyflwyno'r trenau Class 230 i'r gwasanaeth:

- Roedd amserlenni rhaglenni ymroddedig Vivarail yn afrealistig. Derbyniodd Vivarail y rhan fwyaf o'r bai am yr oedi, a chytunwyd ar iawndal penodedig sylweddol o £1.5 miliwn a'i dalu;

- oedi o ran cynhyrchu yn Vivarail oherwydd dechrau pandemig y coronafeirws (sef oedi wrth gael gafael ar ddeunyddiau) – roedd y rhain yn cael eu derbyn fel oedi a ganiateir;
- roedd cyfyngiadau'r coronafeirws a gofynion cadw pellter cymdeithasol hefyd yn arwain at oedi wrth hyfforddi gyrwyr yng ngoleuni'r angen i ffurfio 'swigod' criwiau trenau;
- dibynadwyedd cychwynnol gwael wedi oedi 'gweithredu di-wall' a derbyn yr unedau gan TrC. Arweiniodd hyn hefyd at ganslo hyfforddiant i yrwyr o bryd i'w gilydd;
- materion ansawdd yr oedd angen eu datrys cyn y gallai TrC dderbyn yr unedau, fel dau ddigwyddiad thermol ar wahân rhwng mis Gorffennaf 2021 a mis Ebrill 2022 a olygai bod gwaith ar y fflyd yn cael ei ohirio tra bod y problemau yn cael eu deall a bod mesurau lliniaru wedi cael eu rhoi ar waith. Dilynwyd hyn gan ddarn sylweddol o waith i ail-fapio'r meddalwedd rheoli injans, y batri a chywirow gwifrau;
- roedd gohirio'r gwaith ar y fflyd ddwy waith wedi golygu gohirio hyfforddiant gyrwyr, ond hefyd wedi golygu bod rhai gyrwyr wedi colli cymhwysedd a bod angen hyfforddiant gloywi ychwanegol arnynt;
- Pan aeth Vivarail i ddwylo'r gweinyddwyr ddiwedd 2022, bu oedi pellach tra sefydlodd TrC dîm cynnal a chadw mewnol.

Y cynlluniau gwreiddiol ar ôl prynu'r trenau oedd i Vivarail wneud gwaith cynnal a chadw ar y fflyd, er na chafodd cytundeb cynnal a chadw ei lofnodi erioed. Yn ystod y gwaith cynhyrchu a'r profion cychwynnol, daeth yn amlwg bod angen mwy o waith cynnal a chadw ar y trenau nag a ragwelwyd yn wreiddiol ac na allai Vivaail fwrw ymlaen â'u prisiau arfaethedig. Roedd TrC yn trafod cytundeb cynnal a chadw diwygiedig gyda Vivarail ar yr adeg yr aeth Vivarail i ddwylo'r gweinyddwyr.

Yn ystod y cyfnod hwn, cytunodd TrC i ddefnyddio depo Gogledd Birkenhead fel canolfan cynnal a chadw ar gyfer fflyd Class 230 ac roedd wedi contractio technegwyr Vivarail i gefnogi hyfforddiant gyrwyr ar sail ad-hoc. Ategwyd hyn gan dîm dan gontract TrC a oedd yn helpu technegwyr Vivarail yng Ngogledd Birkenhead.

Pan aeth Vivarail i ddwylo'r gweinyddwyr, cafodd tîm cynnal a chadw TrC (gyda recriwtiaid ychwanegol yn ymuno, gan gynnwys rhai cyn dechnegwyr Vivarail) eu cymeradwyo fel tîm cynnal y fflyd, gan ganiatáu i hyfforddiant gyrwyr ailddechrau cyn y gwasanaeth i deithwyr ym mis Ebrill 2023. Rydyn ni'n bwriadu parhau â'r tîm hwn dros y misoedd nesaf wrth i ni benderfynu ar yr opsiwn cynnal a chadw tymor hir gorau ar gyfer fflyd Class 230.

5. Cyfanswm y costau i'r pwrs cyhoeddus hyd yma, sut mae'r costau hyn yn cael eu dadansoddi, ac unrhyw ddyledion sy'n weddill yn y naill gyfeiriad neu'r llall.

Mae cyfanswm y gwariant hyd yma yn £30.7m, mae hyn yn cynnwys £16.6m ar gyfer prynu'r unedau; mae £8.5m yn gostau cyfalaf er mwyn rhoi'r trenau ar waith; ac mae £5.7m yn gostau gweithredol. Mae dadansoddiad o'r costau hyn i'w weld isod.

Mae'r costau cyfalaf sy'n gysylltiedig â phrynu unedau Class 230 a'u rhoi ar waith fel a ganlyn:

Costau Capex	Gwariant hyd yma £k
Cost unedau	16,575
Cyfalaf dros ben	2,482
Amrywiaethau	1,978
Diweddaru depo	950
Costau eraill	3,001
Cyfanswm	24,985

Y costau gweithredol cyn y gwasanaeth i deithwyr.

Costau Opex	Gwariant hyd yma £k
Iawndal Penodedig a Dalwyd i TrC	(1,473)
Cynnal a chadw Vivarail	2,496
Hyfforddiant	186
Cynnal a chadw dan gontract TrC	2,595
Deunyddiau a Chynnal a Chadw Trwm	29
Mynediad depo (Birkenhead)	1,365
Diogelwch/glanhau/offer	103
Arall	426
Cyfanswm	5,728

Nid oes unrhyw ddyledion heb eu talu yn y naill gyfeiriad na'r llall. Roedd y taliad y cytunwyd arno gyda gweinyddwr Vivarail, a oedd yn cynnwys mynediad at swm sylweddol dros ben, yn cynnwys talu'r anfonebau sy'n ddyledus i Vivarail ar gyfer technegwyr cynnal a chadw, yn ogystal â'r iawndal penodedig sy'n ddyledus gan Vivarail am yr oedi i'r rhaglen.

6. Aseiad TrC o effaith gweinyddiad VivaRail neu ffactorau eraill ar gynlluniau ar gyfer cyflwyno'r trenau hyn i'r gwasanaeth a threfniadau cynnal a chadw parhaus.

Pan aeth Vivarail i ddwylo'r gweinyddwyr, roedd y Class 230 ddau i dri mis i ffwrdd o ymuno â'r gwasanaeth i deithwyr, yn amodol ar gytundeb cynnal a chadw boddhaol gyda Vivarail. Fodd bynnag, oherwydd cytundeb estynedig y drefn gynnal a chadw gyda Vivarail, roedd TrC eisoes wedi cymryd nifer o gamau i sicrhau cadernid gweithrediad Class 230. Y rhain oedd:

- a. cynhyrchu cyfarwyddiadau cynnal a chadw TrC ei hun, gan nad oedd cyfarwyddiadau Vivarail yn cael eu hystyried yn ddigonol;
- b. datrys y ddau ddigwyddiad thermol, gan gynnwys profion helaeth ac archwiliadau technegol llawn o'r holl drenau Class 230 gan TrC;
- c. cael gafael ar gyfalaf mawr dros ben i gefnogi gwaith cynnal a chadw yn y dyfodol, ni waeth pwy fydd yn gwneud hyn;
- d. sefydlu perthynas waith dda gyda staff technegol Vivarail ar lefel ymarferol, a hwylusodd y ffordd i TrC sicrhau cyn staff Vivarail yn gyflym pan aeth y busnes i ddwylo'r gweinyddwyr;
- e. penodi tîm TrC yn nepo Gogledd Birkenhead i gefnogi tîm Vivarail, a sefydlu storffeydd rhannau oddi ar y safle a lleoliad cynnal a chadw cydrannau cyfagos;
- f. Buddsoddi yn y cyfleusterau depo yn nepo Gogledd Birkenhead, gan gynnwys cyfleusterau tanwydd a gwagio tanciau toiledau. Mae defnyddio'r depo hwn hefyd yn golygu nad oes angen i drenau Class 230 deithio i Gaer mwyach ar gyfer cynnal a chadw a/neu wasanaethu, sy'n arbed costau ac adnoddau yn y pen draw.

Pan roddodd Vivarail y gorau i fasnachu, roedd y camau hyn yn ein galluogi i symud yn gyflym i benodi tîm cynnal a chadw 'mewnol' cyflawn, sicrhau darnau sbâr ac aildechrau hyfforddi gywyr i sicrhau bod teithwyr yn cael mynediad i'r gwasanaeth ar 3 Ebrill 2023, tua phedwar mis yn unig ar ôl i Vivarail roi'r gorau i fasnachu.

Ar ben hynny, mae trenau Class 230 wedi bod yn gweithredu'n ddibynadwy ar y cyfan ac mae'n ymddangos bod y problemau technegol mawr wedi cael eu datrys. O ganlyniad, mae TrC nawr mewn sefyllfa i barhau i weithredu'r trenau Class 230 am y dyfodol agos, gan ddarparu llwybr Wrecsam-Bidston gyda gwasanaeth o safon well nag a fu'n bosibl o'r blaen. Mae perthynas gadarnhaol wedi'i sefydlu gyda First Group, a brynodd yr asedau Vivarail sy'n weddill, gan ein galluogi i gryfhau ein sefyllfa ymhellach a ran dal cydrannau sbâr.

**TRAFNIDIAETH
CYMRU
TRANSPORT
FOR WALES**

3 Llys Cadwyn
Pontypridd,
CF37 4TH,
029 2167 3434
James.price@trc.cymru
trc.cymru

3 Llys Cadwyn
Pontypridd
CF37 4TH
029 2167 3434
james.price@tfw.wales
tfw.wales

Hyderaf y bydd cynnwys yr ymateb hwn yn fanwl ac yn llawn gwybodaeth i'r pwyllgor, a chroesawaf unrhyw gwestiynau eraill sydd gennych. Os gallaf fod o unrhyw gymorth pellach, mae croeso i chi gysylltu â mi.

Yr eiddoch yn gywir,

James Price
Prif Weithredwr / Chief Executive

Rebecca Evans AS,
Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol

7 Gorffennaf 2023

Amserlen Ddrafft Gyllideb 2024-25

Annwyl Rebecca,

Nododd y Pwyllgor eich amserlen arfaethedig ar gyfer cyllideb 2024-25 yn ei gyfarfod ar 6 Gorffennaf 2023.

Rydym o'r farn bod y dull hwn yn hynod siomedig: Fel Pwyllgor rydym wedi galw'n rheolaidd am gael digon o amser i graffu ar gynigion cyllidebol Llywodraeth Cymru, ac i hynny fod yn unol â Protocol Proses y Gyllideb ('y Protocol'), y cytunwyd arno ar sail drawsbleidiol yn 2017.

Rydym wedi ysgrifennu atoch sawl gwaith ynghylch yr anawsterau ymarferol y mae byrhau amserlenni yn eu peri i Bwyllgorau wrth gyflawni eu swyddogaethau craffu, yn ogystal â'r pwysau y mae'n ei roi ar randdeiliaid sy'n dymuno cyflwyno tystiolaeth ac ymgysylltu â'n gwaith, yn enwedig pan fydd tair wythnos o'r cyfnod hwnnw yn disgyn dros doriad y Nadolig.

Yn fwyaf diweddar, ysgrifennais atoch ar 23 Mehefin 2023 yn nodi'r pryderon a fynegwyd gan y mwyafrif helaeth o Gadeiryddion Pwyllgorau ynghylch amseroldeb y broses gyllidebol a'r diffyg amser sydd ar gael ar gyfer craffu priodol. Rydym felly wedi'n digalonni na chafodd y safbwyntiau hyn eu hadlewyrchu pan gynigiwyd yr amserlen hon. Ar ben hynny, er ein bod wedi trafod yn gryno amserlen y gyllideb tua diwedd ein cyfarfod ar 20 Mehefin, ni wnaethom drafod dyddiadau penodol, fel y nodwyd yn eich llythyr, ac nid oedd cyfle i mi godi pryderon o ystyried y diffyg gwybodaeth a rannwyd bryd hynny ynghylch eich cynigion.

Rhesymau annigonol dros oedi

Mae paragraff 11 o'r Protocol yn nodi "ni fydd cyllideb/blwyddyn ariannol yn "arferol" pan fydd ansicrwydd sylweddol o ran sefyllfa ariannol Llywodraeth Cymru yn y dyfodol". Mae'n ychwanegu:

"Er nad yw hon yn rhestr hollgynhwysol, byddai enghreifftiau'n cynnwys pan nad yw Llywodraeth y DU wedi darparu ffigurau'r gyllideb ar gyfer y dyfodol; ceir digwyddiad cyllidol y DU fel yr Adolygiad Cynhwysfawr o Wariant neu Gyllideb Frys; neu newid sylweddol yn y rhagolygon cyllidol cyffredinol fel sioc economaidd neu newidiadau'n effeithio ar bolisi treth y DU."

Ym mhob un o'r pedair blynedd diwethaf, rydym wedi derbyn y dadleuon bod lefelau sylweddol o ansicrwydd cyllido yn arwain at oedi cyn gosod y gyllideb ddrafft. Er ein bod yn cydnabod nad yw Canghellor y Trysorlys wedi cyhoeddi dyddiad y digwyddiad cyllidol yn yr hydref eto, nid ydym yn ystyried hyn yn rheswm cryf ynddo'i hun i oedi rhag cyhoeddi cynigion cyllidebol Llywodraeth Cymru ac nid ydym yn cytuno mai dyma'r unig ddewis doeth sydd ar gael i chi.

Fel y gwnaethoch nodi, mae dyraniadau cyllidebol dangosol eisoes ar gael i Lywodraeth Cymru, ac er ein bod yn derbyn bod pwysau chwyddiant yn parhau'n uchel, nid ydynt, yn anffodus, yn syndod ac nid ydynt, yn ein barn ni, yn creu "llawer o ansicrwydd" yn eich sefyllfa gyllido a bod angen gwyrto oddi wrth y broses 'arferol' a amlinellir ym mhrotocol y gyllideb.

Nid ydym ychwaith yn derbyn bod yr oedi yn gyfan gwbl o ganlyniad i faterion sydd y tu allan i'ch rheolaeth. Fel y Gweinidog sy'n gyfrifol am y gyllideb, mae gennych ddisgresiwn sylweddol i benderfynu pryd y cyhoeddir cynlluniau gwariant Llywodraeth Cymru sydd, yn eu tro, yn pennu faint o amser sydd gan Bwyllgorau'r Senedd i wneud y gwaith craffu gofynnol.

Fel y gwyddoch, dyma'r bumed flwyddyn yn olynol nad yw'r broses dau gyfnod a nodir yn y Protocol wedi'i dilyn ac mae'r cais i ohirio proses y gyllideb eto eleni, yn awgrymu mai prin yw'r amgylchiadau y gellid eu hystyried yn flwyddyn "arferol".

Bwriad y protocol oedd caniatáu i'r Pwyllgor Cyllid ymgymryd â rôl oruchwylio drwy ganiatáu rhagor o amser i bwyllgorau polisi wneud gwaith craffu a'u galluogi i gymryd rhagor o dystiolaeth gan randdeiliaid.

Mae eich parodrwydd i osgoi dilyn y broses hon unwaith eto yn cwestiynu eich ymrwymiad i'r arferion hyn y cytunwyd arnynt, o ystyried nad yw amseriad craffu ar y gyllideb yn y blynyddoedd diwethaf wedi gwneud hyn yn bosibl.

Diffyg ymgynghori

Rydym hefyd yn nodi eich bod wedi **ymgynghori** â'r Pwyllgor ar eich penderfyniad i ohirio cyhoeddi Cyllideb Ddrafft 2023-24 y llynedd. Mae'n resyn felly na chafodd dull tebyg ei fabwysiadu eto.

Mewn blynyddoedd pan fydd Llywodraeth Cymru yn ystyried gohirio cyhoeddi'r Gyllideb Ddrafft ac yn osgoi'r broses dau gyfnod a amlinellir yn y Protocol, mae'r Pwyllgor yn disgwyl trafodaeth aeddfed ac ymgynghoriad ystyrllon ar faterion o'r fath ac mae peidio â gwneud hynny yn bwrw amheuaeth ynghylch yr ymrwymadau a wnaethoch yn flaenrol i weithio'n adeiladol ac mewn partneriaeth i wella ein prosesau'r gyllideb.

Y camau nesaf

Rwy'n croesawu eich parodrwydd i ailedrych ar ddyddiadau cyhoeddi'r Gyllideb Ddrafft pe bai cyhoeddiad y Canghellor ynghylch dyddiadau digwyddiad cyllidol yr hydref yn ddigon cynnar i ganiatáu amser ychwanegol ar gyfer ei pharatoi a chraffu arni.

Byddwn yn cadw llygad barcud ar y datblygiadau hyn ac yn gobeithio y bydd eglurder pellach ynghylch amseru'r materion hyn yn arwain at ragor o amser i graffu ar eich cynigion cyllideb cyn gynted â phosibl yn nhymor yr hydref.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at y Trefnydd a Chadeiryddion Pwyllgorau'r Senedd, o ystyried ei effaith ar eu rhaglenni gwaith ac yn sgil y pryderon a'r sylwadau a fynegwyd yn flaenrol ar y materion hyn.

Yn gywir,

Peredur Owen Griffiths MS, Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu'n Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Mark Roberts,
Chief Executive Officer,
Environmental Standards Scotland

5 July 2023

Dear Mark,

Climate Change, Environment and Infrastructure Committee's consideration of interim environmental protection measures in Wales

Thank you for attending the Climate Change, Environment and Infrastructure Committee's 21 June meeting to discuss the work of Environmental Standards Scotland ('ESS'). Your evidence provided valuable insight into the role of the ESS, how it operates in practice, and lessons learned to date. This will help inform our forthcoming report on Wales' interim environmental protection measures and stand us in good stead for our future work on a new Welsh environmental governance body.

The Welsh Government has set out its intention to publish a White Paper for an environmental governance Bill before the end of December 2023. The Bill will make provision for establishing a new environmental governance body, among other things. **We would be interested to know whether ESS has been invited to share its experiences with the Welsh Government to inform the development of the Bill.**

I anticipate the Committee will want to invite you to give evidence to inform our scrutiny of the Bill when the time comes. I hope you will be amenable to this.

Until then, we look forward to receiving a response from you.

Yours sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Llyr', is centered within a light yellow rectangular box.

Llyr Gruffydd MS,
Chair, Climate Change, Environment and Infrastructure Committee

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Dame Glenys Stacey, Chair, Office for
Environmental Protection

Natalie Prosser, Chief Executive Officer, Office
for Environmental Protection

5 July 2023

Dear Dame Glenys and Natalie,

Climate Change, Environment and Infrastructure Committee's consideration of interim environmental protection measures in Wales

Thank you for attending the Climate Change, Environment and Infrastructure Committee's 21 June meeting to discuss the work of the Office for Environmental Protection ('OEP'). Your evidence provided valuable insight into the role of the OEP, how it operates in practice, and lessons learned to date. This will help inform our forthcoming report on Wales' interim environmental protection measures and stand us in good stead for our future work on a new Welsh environmental governance body.

Given time constraints, the Committee could not cover all areas of interest with you. It would be helpful, therefore, if you could provide a written response to the questions below.

1. The OEP has jurisdiction in Wales in relation to environmental matters reserved to the UK Government. Can you provide examples of such matters?
2. Can you clarify whether you have considered any cases of failure to comply with reserved environmental matters?
3. How have you worked with (or how do you envisage working with) relevant regulators in Wales on these cases?

The Welsh Government has set out its intention to publish a White Paper for an environmental governance Bill before the end of December 2023. The Bill will make provision for establishing a new environmental governance body, among other things.

4. Has the OEP been invited to share its experiences with the Welsh Government to inform the development of the Bill?

Finally, we were interested to hear about the OEP's ongoing work on the respective roles, responsibilities and powers of Ofwat, the Environment Agency and the UK Government in relation to water companies. It would be helpful if you could share the output from your work with us at an appropriate time.

I anticipate the Committee will want to invite you to give evidence to inform our scrutiny of the Bill when the time comes. I hope you will be amenable to this.

Until then, we look forward to receiving a response from you.

Yours sincerely,

Llyr Gruffydd MS,
Chair, Climate Change, Environment and Infrastructure Committee

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Mark Roberts
Chief Executive
Environmental Standards Scotland
Ìrean Àrainneachdail na h-Alba

ENVIRONMENTAL
Standards Scotland
Ìrean Àrainneachdail na h-Alba

mark.roberts@environmentalstandards.scot

Llyr Gruffydd MS
Chair
Climate Change, Environment and Infrastructure
Committee
SeneddClimate@senedd.wales

---

7 July 2023

Dear Llyr,

Thank you for your letter of 5 July following the Committee's meeting on 21 June 2023.

To date, the Welsh Government has not been in contact with Environmental Standards Scotland with regard to the development of future environmental governance arrangements in Wales. We would, of course, be very happy to share our experiences.

Environmental Standards Scotland would be delighted to support the Committee in any way in its scrutiny of future legislation.

Yours sincerely,

M. S. Roberts

Mark Roberts
Chief Executive
Environmental Standards Scotland

Environmental Standards Scotland Enquiries

enquiries@environmentalstandards.scot

Thistle House, 91 Haymarket Terrace, Edinburgh, EH12 5HD

0808 1964000

Tudalen y pecyn 151

Office for
Environmental
Protection

Office for Environmental
Protection
County Hall
Spetchley Road
Worcester
WR5 2NP

03300 416 581
www.theoep.org.uk

Llyr Gruffydd MS
Climate Change, Environment and Infrastructure Committee
Welsh Parliament
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1SN

28 July 2023

By e-mail SeneddClimate@senedd.wales

Dear Mr Gruffydd,

Thank you for the opportunity to appear before your committee on the 21 June. We were pleased to contribute to the important considerations of the committee and the Welsh Parliament in respect of interim environmental protection measures in Wales, and any long-term successor to them. We would be happy to give evidence to the committee in future, should we be able to assist.

I am writing to provide further information in respect of four matters you highlighted in your recent letter of 5 July.

1. The OEP has jurisdiction in Wales in relation to environmental matters reserved to the UK Government. Can you provide examples of such matters?

The devolution settlements for Scotland, Wales and Northern Ireland establish which matters are reserved and which are devolved. Generally, the environment is a devolved matter, but some environmental topics are reserved. By way of example, the Government of Wales Act 2006 (as amended) reserves to the UK Parliament the right to create laws in Wales concerning water and sewage, nuclear energy and energy conservation. There is no single, exhaustive list of reserved matters. We would consider whether a particular legal provision is a reserved matter on a case-by-case basis.

2. Can you clarify whether you have considered any cases of failure to comply with reserved environmental matters?

We have not yet considered any failure to comply with reserved environmental matters. We are undertaking a range of work to scrutinise the implementation of environmental laws which protect inland waters in England. Similarly, we are investigating the roles of the Secretary of State for the Environment, Food and Rural Affairs, Environment Agency and

Ofwat in the regulation of combined sewer overflows in England. We anticipate that the outcome of this work may be of relevance to the environment and environmental protection in Wales.

We are happy to provide further information on this investigation to you, as requested, as it progresses.

3. How have you worked with (or how do you envisage working with) relevant regulators in Wales on these cases?

Our investigations into potential failures to comply with environmental law remain ongoing and have not yet reached a stage that requires significant consultation. However, where we identify actions that are relevant to the Interim Environmental Protection Assessor for Wales (IEPAW), we will engage to ensure any implications or crossovers are fully understood. Where similar legislation is applied by regulators that span both England and Wales, we are mindful of the need to for a consistent approach and expect to work with those authorities and the IEPAW to ensure coherent application.

4. Has the OEP been invited to share its experiences with the Welsh Government to inform the development of the Bill?

We are in regular dialogue with Dr Llewellyn Jones in her role as Interim Environmental Protection Assessor for Wales and discuss a range of issues related to our ongoing work. Within these we have had some discussions with her, her secretariat and officials on our experience establishing and operating the OEP. We'd welcome further opportunity for our experience to benefit the development of arrangements for environmental governance in Wales.

I hope that provides the information that you have sought.

Kind regards,

Natalie Prosser
Chief Executive
The Office for Environmental Protection

M: 07887313628
E: natalie.prosser@theoep.org.uk

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Llŷr Gruffydd, AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
CF99 1SN

6 Gorffennaf 2023

Annwyl Llŷr,

Adolygiad Annibynnol o'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi - Adroddiad

Ysgrifennais atoch ym mis Gorffennaf 2021 i'ch hysbysu am y trefniadau ar gyfer adolygiad annibynnol o'r Dreth Gwarediadau Tirlenwi (LDT). Mae hyn yn mynd i'r afael ag ymrwymiad a wnaed yn ystod hynt Deddf Treth Gwarediadau Tirlenwi (Cymru) 2017 drwy Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar y pryd, i gynnal adolygiad annibynnol. Yn dilyn proses dendro agored, penodwyd Eunomia Research and Consulting ym mis Mehefin 2022 i gynnal yr adolygiad annibynnol, gyda'r adolygiad yn cwmpasu'r cyfnod rhwng mis Medi 2017 a mis Mawrth 2023.

Bydd y Pwyllgor am fod yn ymwybodol bod Eunomia wedi cwblhau'r adolygiad a bod ei adroddiad wedi'i gyhoeddi heddiw ar wefan llyw.cymru. Roedd cwmpas yr adolygiad yn canolbwyntio ar effeithiolrwydd LDT a'i rhoi ar waith. Yn benodol, nod yr adolygiad oedd ystyried effaith cyfraddau LDT ar ymddygiad yn y sector gwastraff ac i ba raddau y mae deddfwriaeth LDT wedi dylanwadu ar ymddygiadau.

Amgaeaf gopi o'r [adroddiad llawn a'r crynodeb gweithredol](#). Bydd y casgliadau a'r argymhellion a gynhwysir yn yr adroddiad yn llywio datblygiad LDT yn y dyfodol.

Yn gywir,

Rebecca Evans AS/MS
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
Minister for Finance and Local Government

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Correspondence.Rebecca.Evans@gov.wales
Gohebiaeth.Rebecca.Evans@llyw.cymru

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 154
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Ein cyf/Our ref

Heledd Fychan AS
Cadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

SeneddTai@senedd.cymru

14 Gorffennaf 2023

Annwyl Gadeirydd

Diolch am eich gohebiaeth gan y Pwyllgor dyddiedig 14 Mehefin ynglŷn â gwasanaethau bysiau yng Nghymru

Gweler isod yr ymatebion i'r cwestiynau a ofynnwyd gan y Pwyllgor yn eich gohebiaeth.

Trefniadau cyllid hyd at ddiwedd y flwyddyn ariannol

- A allwch chi ddarparu dadansoddiad manwl o'r cyllid a fydd yn ffurfio'r £46 miliwn y gwnaethoch ei gyhoeddi?

Fel mater o gwrs mae Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth uniongyrchol ar gyfer y diwydiant bysiau drwy ein Grant Cynnal Gwasanaethau Bysiau gwerth £25 miliwn, y Cynllun Prisiau Siwrneiau Consesiynol Gorfodol gwerth £60 miliwn a Chynllun FyNgherdyn Teithio gwerth £2 miliwn. Mae £28 miliwn ychwanegol wedi cael ei ychwanegol ar ben y cyllidebau arferol yn benodol i gefnogi'r diwydiant bysiau wrth iddynt adfer o effeithiau'r pandemig. Oherwydd diffyg defnyddwyr, nid ydym yn disgwyl y bydd angen arnom yr holl £60 miliwn ar gyfer y Cynllun prisiau Siwrneiau Consesiynol Gorfodol, felly rydym wedi ailddyrrannu'r tanwariant a ragwelir o £18 miliwn i'r Gronfa Bontio ar gyfer Bysiau. Bydd £4 miliwn o'r £46 miliwn yn cael ei ddefnyddio i gefnogi ac i ddiogelu gwasanaethau TrawsCymru.

- Sut bydd y £46 miliwn ychwanegol ar gyfer y Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau a'r trefniadau ar gyfer y cynllun olynol yn cael ei ddisbarthu ymhlith gwahanol wasanaethau?

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Lee.Waters@llyw.cymru
Correspondence.Lee.Waters@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Dros y misoedd diwethaf, rydym wedi bod yn gweithio gyda'r Timau Cynllunio Rhwydweithiau Rhanbarthol, a gweithredwyr, i gynllunio a chostio rhwydwaith o wasanaethau bysiau y gellir eu darparu pan fydd y cyllid brys yn dod i ben.

Mae dyraniadau cyllid dangosol wedi cael eu gwneud ar gyfer pob rhanbarth, yn seiliedig ar y cyllid sydd ei angen ym mhob ardal i gynnal y rhwydwaith craidd o wasanaethau.

- Byddem yn ddiolchgar am ragor o wybodaeth am yr amserlenni ar gyfer y gwaith hwn a'r trafodaethau sy'n cael eu cynnal â chynrychiolwyr undebau llafur am yr effaith bosibl ar swyddi

Bydd y Cynllun Brys presennol ar gyfer y Sector Bysiau yn dod i ben ar 24 Gorffennaf, a bydd y cynllun olynol, sef y Gronfa Bontio ar gyfer Bysiau, yn dechrau ar y 25ain. Mae'r amserlenni ar gyfer hyn yn heriol, ac rydym yn bwriadu bod wedi penderfynu ar y manylion terfynol ac wedi gwneud cytundeb ffurfiol gyda gweithredwyr ac awdurdodau lleol yn ystod yr wythnos nesaf.

Rwyf wedi cwrdd â chynrychiolwyr o'r undebau llafur ac wedi rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf iddynt am y datblygiadau mewn perthynas â chyllid bysiau. Rwyf hefyd yn cwrdd â chynrychiolwyr o'r undebau llafur ar gyfer trafodaethau helaeth am faterion sy'n effeithio ar eu haelodau. Mae Trafnidiaeth Cymru hefyd yn cwrdd ag undebau llafur trafndiaeth yn rheolaidd.

- Pa feini prawf fydd yn cael eu defnyddio i bennu dyraniad y cyllid hwn?
- A allech ymhelaethu ar y broses ar gyfer penderfynu pa fysiau a fydd yn parhau i weithredu yng ngoleuni'r diffyg cyllid sydd wedi cael ei gydnabod?

Mae gwybodaeth leol yn allweddol wrth benderfynu pa rwydwaith sydd orau ar gyfer unrhyw ran benodol o Gymru. Felly rydym wedi gofyn i awdurdodau lleol flaenoriaethu'r gwasanaethau sydd eu angen a'r rhai maent am eu diogelu.

Fodd bynnag, mae'n bwysig nad yw awdurdodau lleol yn gweithio ar eu cynlluniau yn annibynnol, am nad yw pobl yn byw eu bywydau o fewn ardal un awdurdod lleol – maent yn fwy tebygol o lawer o deithio o amgylch y rhanbarth. I'r perwyl hwn, rydym wedi sefydlu Timau Cynllunio Rhwydweithiau Rhanbarthol ar gyfer y Gogledd, y Canolbarth, y De-orllewin a'r De-ddwyrain. Mae'r timau hyn yn cynnwys cynrychiolwyr o Drafnidiaeth Cymru, awdurdodau lleol a gweithredwyr bysiau i benderfynu pa lwybrau a gwasanaethau bysiau y dylid eu cadw gan ddefnyddio'r cyllid a roddir gan Gronfa Bontio ar gyfer Bysiau Llywodraeth Cymru.

Mae'r timau rhanbarthol wedi canolbwyntio ar ddiogelu gwasanaethau allweddol sy'n gwasanaethu ysbytai, gweithleoedd a chanolfannau addysg. Mae'r tîm hefyd yn canolbwyntio ar leihau dyblygu gwasanaethau. Ein blaenoriaeth fu cydbwysedd rhwng cwmipas daearyddol ac amllder gwasanaethau.

Mae'r timau rhanbarthol hyn bellach yn cydweithio'n dda, ac yn gweithio'n gyflym i orffen eu cynlluniau erbyn diwedd mis Gorffennaf, ac er nad yw'r fersiynau terfynol o'r cynlluniau ar gyfer rhwydweithiau wedi cael eu llunio, mae'r arwyddion cyntaf yn awgrymu ei bod yn debygol y bydd newidiadau i rai rhwydweithiau bysiau lleol ledled Cymru.

O fewn y cyd-destun hwn, mae cwmnïau bysiau'n gyfrifol am benderfynu pa newidiadau mae angen iddynt eu gwneud i wasanaethau bysiau masnachol i sicrhau eu bod yn parhau i fod yn fasnachol hyfyw, ac mae awdurdodau lleol yn parhau i fod yn gyfrifol am benderfynu

pa lwybrau a weithredir yn lleol ar sail tendr y dylid eu cadw, eu dileu neu eu diwygio, yn seiliedig ar asesiad diweddar o batrymau teithio ar ôl COVID a chostau gwasanaethau / costau gweithredu.

Rydym wedi annog awdurdodau lleol i weithio gyda chymunedau lleol, yn enwedig os yw'n debygol y bydd y newidiadau i wasanaethau'n cael effaith sylweddol ar y cymunedau hyn.

- A allech roi rhagor o fanylion am eich bwriadau ynghylch trefniadau ar gyfer cynllun olynol i'r Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau ym mlwyddyn ariannol 2024/25 i roi sicrwydd na fydd y sefyllfa bresennol yn cael ei hailadrodd yn y flwyddyn ariannol nesaf?
- Beth yw'r cynlluniau cychwynnol ar gyfer ariannu gwasanaethau bws yn ystod blwyddyn ariannol 2024/25?

Defnyddir y Gronfa Bontio ar gyfer Bysiau yn fecanwaith ychwanegol i gefnogi gwaith y timau rhanbarthol ac i helpu'r diwydiant i symud o gyllid brys i wasanaethau a weithredir yn lleol ar sail tendr o fis Ebrill 2024. Yn y cyfamser, mae fy swyddogion hefyd yn adolygu'r mecanweithiau presennol ar gyfer cyllid grant fel y Grant Cynnal Gwasanaethau Bysiau a ffrydiau cyllid eraill i ddarparu pecyn cymorth mwy sefydlog ac effeithiol ar gyfer y dyfodol.

Bydd hyn yn gweithredu fel carreg sarn ar gyfer ein cynlluniau i fasnacheiddio'r rhwydwaith drwy ein Bil Diwygio Bysiau.

- Mae cynrychiolwyr llywodraeth leol wedi awgrymu y gallai cael pris penodol yn hytrach na rhai tocynnau rhatach fod yn fanteisiol. A yw hyn yn rhywbeth yr ydych yn ei ystyried? A allwch roi rhagor o wybodaeth am unrhyw ddadansoddiad sydd wedi'i wneud ynghylch yr opsiwn hwn?

Rydym wedi cynnal asesiad cynhwysfawr dros y 12 mis diwethaf mewn perthynas ag amrediad o opsiynau eraill i wneud teithio ar fysiau'n fwy fforddiadwy a hygyrch ar gyfer trigolion Cymru ac ymwelwyr â Chymru nad ydynt yn gymwys i deithio ar fysiau am ddim o dan y Cynllun Prisiau Siwrneiau Consesiynol Gorfodol. Roedd yr opsiynau a gafodd eu hystyried yn cynnwys:

- Cyflwyno pris siwrnai safonol wedi'i gapio yn debyg i'r cap £2 a gafodd ei dreialu yn Lloegr;
- gostyngiadau mwy hael ar gyfer pobl ifanc fel rhan o'r cynllun "Fy Ngherdyn Teithio" presennol ar gyfer pobl 16–21 oed, sydd ar hyn o bryd yn rhoi'r hawl i ddeiliaid cerdyn i gael gostyngiad o draean pris siwrnai ar gyfer oedolyn;
- gostyngiadau ar gyfer tocynnau bysiau a threnau; a
- tocynnau rhatach newydd y gellir eu defnyddio ar draws nifer o weithredwyr a pharthau.

Ein blaenoriaeth bresennol ar gyfer cyllid yw sicrhau'r nifer uchaf o wasanaethau ag y bo modd, gan sicrhau nad yw llawer o wasanaethau'n cael eu canslo a sicrhau bod rhwydwaith bysiau ar waith y gall pobl ddibynnu arno.

- Sut mae effaith ehangach darparu gwasanaethau bysiau'n cael ei hadlewyrchu ym mhroses pennu cyllideb Llywodraeth Cymru? Pa waith y mae Llywodraeth Cymru wedi'i wneud i ystyried effaith gadarnhaol buddsoddi mewn trafndiaeth gyhoeddus ar feysydd polisi eraill, megis iechyd, ac a yw Llywodraeth Cymru wedi ystyried rhinweddau ailgyfeirio cyllid o bortffolios eraill yn y cyd-destun hwnnw?

Rwy'n falch iawn o hanes y llywodraeth hon wrth gefnogi gwasanaethau bysiau yn ystod y pandemig ac yn ystod y cyfnod adfer wedyn. Rydym wedi gwneud dros £150 miliwn o gyllid
Tudalen y pecyn 157

ychwanegol ar gael i'r diwydiant yn ystod y cyfnod hwn. Mae hyn wedi sicrhau bod gwasanaethau bysiau hanfodol wedi parhau i weithredu.

Wrth edrych ar weddill y flwyddyn hon, byddwn yn gallu diogelu'r rhan fwyaf o'r gwasanaethau bysiau yng Nghymru, gyda'r cyllid a ddyrannwyd inni yn wreiddiol ar gyfer gwasanaethau bysiau.

Byddwn, wrth gwrs, yn adolygu'r sefyllfa yn ystod y cyfnod cyllideb nesaf i sicrhau bod y dyraniadau cyllid yn adlewyrchu blaenoriaethau'r llywodraeth hon.

Cyllid gan Lywodraeth y DU

- A allech roi rhagor o wybodaeth am y trafodaethau rydych wedi'u cael am y diffyg cyllid canlyniadol Barnett i Gymru yn dilyn cyhoeddiad buddsoddi Llywodraeth y DU?
- Beth yw camau nesaf Llywodraeth Cymru o ran y mater hwn?

Mae fy swyddogion wedi bod mewn cysylltiad ag Adran Drafnidiaeth y DU, ac rwy'n deall nad yw unrhyw "arian newydd" yn cael ei ddefnyddio gan Lywodraeth y DU i fuddsoddi mewn gwasanaethau bysiau. Felly nid oes unrhyw arian yn ddyladwy i Lywodraeth Cymru o dan Fformiwla Barnett.

Cynigion i fasnachfreinio bysiau

- Yn sgil brys y sefyllfa bresennol, a allwch nodi pryd y bydd Bil y Senedd ar fasnachfreinio bysiau yn cael ei gyflwyno?

Yn ei ddatganiad deddfwriaethol ar 27 Mehefin, cadarnhaodd y Prif Weinidog ein bod yn bwriadu cyflwyno Bil Seneddol ar ddiwygio bysiau yn nhrydedd flwyddyn y Senedd hon.

- Beth yw'r broses arfaethedig ar gyfer trosglwyddo i fodel masnachfreinio bysiau, a sut byddwch yn sicrhau cyn lleied o darfu â phosibl ar wasanaethau yn ystod y cyfnod pontio hwn?
- Beth yw'r amserlen arfaethedig ar gyfer trosglwyddo i fodel masnachfreinio bysiau?
- Pa gamau sy'n cael eu cymryd i baratoi awdurdodau lleol ar gyfer y newid hwn?

Mae Trafnidiaeth Cymru yn gweithio ar gynlluniau pontio i leihau'r tarfu yn ystod y cyfnod trosglwyddo, ac i fynd ati mewn modd mor effeithiol â phosibl i fasnacheiddio gwasanaethau bysiau. Rydym yn bwriadu cyhoeddi rhagor o fanylion am y cynlluniau hyn ochr yn ochr â'r Bil. Ar hyn o bryd rydym yn gweithio gydag awdurdodau lleol i archwilio pa gynnydd y gellir ei wneud tuag at fasnacheiddio yn y cyfamser; er enghraifft, lle mae gwasanaethau'n cael eu contractio gan awdurdodau lleol, bod hyn yn cyd-fynd â gwaith cynllunio rhwydweithiau i leihau maint y newidiadau wrth symud i system fasnachfreinio.

- O ystyried eich bwriad mai Llywodraeth Cymru fydd yr awdurdod masnachfreinio ac yn ysgwyddo'r risg referniw ar gyfer pob gwasanaeth bysiau o dan drefniadau masnachfrait ledled Cymru, a ydych chi'n gyswrtio sut y bydd y trefniant arfaethedig yn

sicrhau bod y risg hon yn cael ei rheoli ac nad yw'r heriau a'r ansicrwydd ariannol presennol yn cael eu hailadrodd a'u gwaethygu drwy fasnachfreinio?

Rydym wedi gweld yn ystod pandemig COVID a'r tu hwnt mai'r pwrs cyhoeddus, yn y pen draw, sy'n ysgwyddo'r risg refeniw os ydym am i wasanaethau parhau. Mae masnachfreinio'n well yn cydnabod lle mae'r risg hon yn strwythurol, ac yn rhoi rhagor o reolaeth o lawer inni dros sut mae'r arian sydd ar gael gennym i fuddsoddi mewn bysiau'n cael ei wario, fel y gallwn reoli'r risg yn uniongyrchol. Nid yw hyn yn golygu bod pob her o ran cyllido'n cael ei datrys; mae angen o hyd inni ystyried amodau'r farchnad, costau cynyddol, setliadau cyllidebol a'r galw gan deithwyr, er mwyn darparu'r gwasanaethau gorau y gallwn o fewn y cyllid sydd ar gael gennym. Fodd bynnag, mae masnachfreinio'n caniatáu inni wneud hynny er budd y cyhoedd, yn hytrach na gadael yr heriau hynny i'r diwydiant, gan roi gwasanaethau cyhoeddus mewn perygl.

Cyllid rheilffyrdd

- Sut bydd y cynnydd hwn mewn costau yn cael ei ariannu? Ym mhle yng nghyllideb Llywodraeth Cymru y bydd y cyllid i dalu am y diffyg hwn, a beth na fydd yn cael ei gyflawni o ganlyniad i hynny?

Mae talu costau uwch Rhaglen Trawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd yn amlwg yn her i Lywodraeth Cymru, ond mae hon yn rhaglen hanfodol ar gyfer cyflawni llawer o'n huchelgeisiau ehangach ar gyfer datgarboneiddio a gwella cysylltiadau ar gyfer ein cymunedau.

Yn y lle cyntaf byddwn yn ceisio rheoli'r costau uwch drwy ein prosesau rheoli arian arferol. Yn ogystal, mae Trafnidiaeth Cymru wedi llwyddo i sicrhau rhywfaint o gyllid ychwanegol gan yr UE drwy WEFO i helpu i dalu'r costau uwch.

Rydym yn gweithio'n agos gyda Thrafnidiaeth Cymru i reoli a blaenoriaethu ein portffolio o fuddsoddiadau mewn seilwaith rheilffyrdd, gan chwilio am arbedion effeithlonrwydd pan fydd modd ac ystyried amseriad a phroffil y gwariant. Byddwn yn sicrhau ein bod yn deall y gwersi yn dilyn y cynnydd mewn costau a welwyd gan Raglen Trawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd, a bod y rhain yn cael eu cymhwysu i brosiectau seilwaith eraill sy'n cael eu cyflawni ar gyfer Llywodraeth Cymru.

- Byddwch yn ymwybodol o adroddiadau blaenorol fod gennym bryderon parhaus am broses gyllidebu Trafnidiaeth Cymru, yn enwedig ei chymhlethdod a'i diffyg tryloywder. Gyda hyn mewn golwg, pam na chafodd y cynnydd mewn costau cyflawni ei nodi mewn pryd er mwyn cael ei ystyried yn ystod y broses o graffu ar gyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru?

Mae gwaith i ddiwygio cost derfynol ddisgwyliedig Rhaglen Trawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd wedi bod yn mynd rhagddo ers cryn amser. Mae nodi costau uwch o ganlyniad i gyfuniad o Brexit, y pandemig byd-eang a deunyddiau drutach yn golygu bod angen cynnal cryn waith ar yr opsiynau sydd ar gael i Lywodraeth Cymru. Ar y cyd â Thrafnidiaeth Cymru, rydym wedi herio'n gadarn er mwyn lleihau'r cynnydd mewn costau cymaint ag y bo modd, gan gynnwys ystyried opsiynau cyflawni eraill, ailstrwythuro pecynnau contractau a chynnal gwaith ar sail fesul cam. Roedd y broses hon yn mynd rhagddi yn ystod proses y gyllideb ddrafft, felly, er bod costau'r rhaglen gyflawni'n cael eu hadolygu, nid oedd gwerth unrhyw amrywiant wedi cael ei gadarnhau ar yr adeg hwnnw.

Yn fwy cyffredinol, er mwyn sicrhau bod cyllideb Trafnidiaeth Cymru yn dryloyw ac yn adlewyrchu ei holl gyfrifoldebau a swyddogaethau (yn nawr ac yn y dyfodol), byddwn yn cynnal ymarfer cyn cyhoeddi cyllideb ddrafft 24/25 i adolygu strwythur y gweithgareddau trafndiaeth o fewn Prif Grŵp Gwariant Newid Hinsawdd, i sicrhau eu bod yn cyd-fynd â'n rhaglenni a'n blaenoriaethau.

I sicrhau bod y rhain ar gael i'r cyhoedd a hynny mewn da bryd, rydym yn gwneud gwaith i ddiweddarau Erthyglau Cymdeithasu a Fframwaith Rheoli Trafnidiaeth Cymru. Bydd hyn yn cynnwys cyhoeddi amserlen flynyddol ar gyfer gweithio gyda Thrafnidiaeth Cymru i gynhyrchu a chyhoeddi llythyr cyllid Llywodraeth Cymru a chynllun busnes Trafnidiaeth Cymru; mae hyn yn cyd-fynd yn well â chyhoeddi cyllidebau Llywodraeth Cymru a phroses graffu'r Pwyllgor

- Sut mae'r costau cynyddol ar gyfer moderneiddio Llinellau Craidd y Cymoedd wedi dylanwadu ar ddsbarthu cyllid mewn perthynas â gwasanaethau bysiau?
- Pa fesurau sy'n cael eu cymryd i sicrhau nad yw gwasanaethau bysiau'n dioddef oherwydd y costau cynyddol sy'n codi o brosiectau rheilffyrdd?

Nid yw costau uwch moderneiddio Llinellau Craidd y Cymoedd wedi dylanwadu ar ddsbarthu cyllid mewn perthynas â gwasanaethau bysiau. Mae wedi bod yn bleser gennyf allu diogelu'r cyllidebau sy'n cefnogi ein gwasanaethau bysiau hanfodol. Mae hyn yn golygu nad ydym wedi defnyddio cyllidebau bysiau i roi cymorthdaliadau i wasanaethau rheilffordd, a bydd yr arian a ddyrannwyd ar gyfer cefnogi gwasanaethau bysiau'n cael ei wario ar wneud yn union hynny.

Terfynau cyflymder 20mya

- Pa waith modelu sydd wedi'i wneud i asesu effaith y polisi terfyn cyflymder 20mya diofyn ar y rhwydwaith bysiau?

Gwnaeth Trafnidiaeth Cymru contractio City Swift (un o arweinwyr y byd ym maes modelu data ar gyfer bysiau), ar ran Llywodraeth Cymru, i fesur yr effaith ar wasanaethau bysiau pe bai terfynau cyflymder trefol yn cael eu gostwng i 20mya. Canfuwyd bod amseroedd aros diangen ar rai o'r llwybrau fel yr oeddent yn cael eu gweithredu, a phe bai llwybrau'n cael eu hoptimeiddio, byddai angen cerbyd ychwanegol i gadw'r gwasanaeth presennol fel y mae ar ddau o'r llwybrau a gafodd eu dadansoddi, ac ni nodwyd unrhyw newid ar y llall.

- A oes hyblygrwydd gan awdurdodau lleol wrth benderfynu ar eithriadau i'r terfyn 20mya diofyn, i benderfynu y dylai prif lwybr allweddol fod yn eithriad o dan y polisi, os yw'n credu y byddai terfyn cyflymder o 20mya ar y llwybr yn cael effaith andwyol sylweddol ar y rhwydwaith bysiau, yn enwedig ar ei hyfywedd ariannol?

Mae gan awdurdodau priffyrdd yr hyblygrwydd i bennu terfynau cyflymder lleol sy'n addas ar gyfer ffyrdd unigol, gan adlewyrchu angen ac ystyriaethau lleol. Pan fydd eu penderfyniad yn gwyro o'r canllawiau, dylai awdurdodau fod ag achos clir sy'n cynnwys rhesymau da. Nid yw ystyriaethau ariannol yn rhan o'r canllawiau, gan mai prif nod gostwng y terfyn cyflymder cenedlaethol diofyn ar ffyrdd cyfyngedig o 30mya i 20mya yw lleihau nifer a difrifoldeb gwrthdrawiadau, a fydd yn eu tro yn lleihau anafiadau a nifer y bobl sy'n cael eu lladd ar ffyrdd Cymru.

- Sut bydd y newidiadau i gyllid gwasanaethau bysiau yn effeithio ar y cyllid ar gyfer darparu cludiant ysgol gan awdurdodau lleol?

Mae Llywodraeth Cymru yn rhoi cyllid i awdurdodau lleol ar gyfer cludiant ysgol yn bennaf drwy'r Setliad Refeniw Llywodraeth Leol, ar ffurf y Grant Cynnal Refeniw. Nid yw'r Grant Cynnal Refeniw yn cael ei glustnodi; mae pob awdurdod yn cael gwario'r cyllid a ddyrannwyd iddynt fel sy'n briodol yn eu barn nhw, ar yr amrediad o wasanaethau y maent yn gyfrifol amdano, gan gynnwys cludiant ysgol. Mae hyn yn unol â pholisi Llywodraeth Cymru mai awdurdodau lleol sy'n gwybod orau am anghenion ac amgylchiadau lleol, ac sydd yn y sefyllfa orau i roi cyllid i ysgolion fel sy'n briodol. Mae awdurdodau lleol yn atebol i'w hetholwyr am y penderfyniadau maent yn eu gwneud.

Mae awdurdodau lleol yn adrodd ar yr elfennau a wariwyd o fewn maes addysg yn eu datganiadau adran 52. Dywedodd awdurdodau lleol eu bod wedi gwario £137 miliwn ar gludiant i'r ysgol yn 2021–22. Bydd cyllid yn parhau i gael ei ddarparu drwy'r Grant Cynnal Refeniw.

Mae awdurdodau lleol wedi bod yn allweddol i'r gwaith partneriaeth wrth gytuno ar delerau'r Gronfa Bontio ar gyfer Bysiau, ac mae sicrhau bod gan ddysgwyr fynediad at addysg wedi parhau i fod yn flaenoriaeth yn ystod yr holl drafodaethau wrth sefydlu rhwydweithiau bysiau rhanbarthol.

- Pa opsiynau sy'n cael eu hystyried i integreiddio cludiant ysgol â chymorth bysiau ehangach i wella cynaliadwyedd ac effeithiolrwydd y ddau?

Ni fydd y ddeddfwriaeth arfaethedig ar reoleiddio'r diwydiant bysiau'n effeithio ar y dyletswyddau a roddir ar awdurdodau lleol gan y Mesur Teithio gan Ddysgwyr, ond mae'r Bil Bysiau yn rhoi cyfle inni harneisio manteision model gweithredu newydd lle bydd awdurdodau lleol yn gallu chwarae rôl wrth lywio a dylanwadu ar rwydweithiau bysiau yn y dyfodol, yn seiliedig ar anghenion teithio eu dysgwyr.

- Pa fesurau sydd ar waith i sicrhau bod gwasanaethau cludiant ysgol yn parhau i gael eu hariannu'n ddigonol?

Fel yr amlinellwyd uchod mae Llywodraeth Cymru yn rhoi cyllid i awdurdodau lleol ar gyfer cludiant ysgol drwy'r Grant Cynnal Refeniw. Mae cyllid yn cael ei ddyrannu yn dilyn ymgynghori a gwaith partneriaeth helaeth gyda'r awdurdodau lleol. Yn 2023–24 pennwyd ffigur o £5.5 miliwn ar gyfer cyllid refeniw craidd awdurdodau lleol; cynnydd o 7.9% o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol ar draws pob agwedd. Ni dderbyniodd unrhyw awdurdod gynnydd o lai na 6.5%.

Hyrwyddo defnyddio bysiau

- Pa strategaethau y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu eu rhoi ar waith i annog rhagor o bobl i ddefnyddio gwasanaethau bysiau, yn enwedig yng nghyd-destun datblygiadau tai newydd?

Drwy ganllawiau cynllunio, rydym yn mynd ati'n weithredol i annog awdurdodau lleol i sicrhau bod datblygiadau newydd yn cyd-fynd ac yn cael eu hintegreiddio â darpariaethau trafndiaeth strategol, a bod datblygiadau tai newydd yn gallu cael eu gwasanaethu gan lwybrau trafndiaeth gyhoeddus a llwybrau teithiol llesol.

- A ydych wedi ystyried effaith y gostyngiad mewn gwasanaethau bysiau ar eich gallu i gyrraedd targedau Llywodraeth Cymru ar gyfer newid dulliau teithiau?

Rwy'n falch ein bod wedi llwyddo i ddiogelu gwasanaethau bysiau yn ystod pandemig COVID ac wedyn. Mae'n debyg y byddwn yn gallu gwneud yr un peth ar gyfer y rhan fwyaf o wasanaetha'r flwyddyn ariannol hon. Rydym eisoes yn gweithio ar y cynllun ariannu ar gyfer y flwyddyn nesaf i'n galluogi i barhau i wneud hyn.

Fodd bynnag, mae'n rhaid inni wynebu'r ffaith bod y system fysiau sydd gennym ar hyn o bryd wedi torri, a heb ymyrraeth gan y llywodraeth byddai gostyngiad enfawr mewn gwasanaethau bysiau. Dyna'r rheswm rydym yn cyflwyno deddfwriaeth i ddiwygio'r system fysiau yn nhymor nesaf y Senedd hon.

Yn olaf, diolch am hysbysu am yr ymchwil a gynhaliwyd gan yr Athro Mitchel Langfor a'r Athro Gary Higgs ym Mhrifysgol De Cymru ar ddatblygu Dangosydd Mynediad at Fysiau yng Nghymru.

Yn gywir

Lee Waters AS/MS

Y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd
Deputy Minister for Climate Change

Julie James AS

Y Gweinidog Newid Hinsawdd

24 Gorffennaf 2023

Annwyl Julie,

Safle glo brig Ffos-y-Frân

Yr wyf yn ceisio eglurhad ynghylch nifer o faterion yn ymwneud â'r sefyllfa yng ngwaith glo brig Ffos-y-Frân ym Merthyr Tudful.

Fel y gwyddoch, mae'r pwll glo wedi bod yn destun cryn ddadlau a phryder yn y gymuned leol ac ymgyrchwyr amgylcheddol ers blynyddoedd lawer. Er bod ei ganiatâd cynllunio wedi dod i ben ym mis Medi 2022, mae'r pwll wedi parhau i weithredu, gan gloddio bron 200,000 tonn o lo yn y misoedd ar ôl i'r caniatâd cynllunio ddod i ben. Apeliodd y gweithredwr, Merthyr (South Wales) Ltd, yn ddiweddar yn erbyn hysbysiad gorfodi i atal y gwaith o gloddio am lo, proses a allai ganiatáu i'r pwll barhau i weithredu am flwyddyn arall neu fwy.

Mae nifer o gwestiynau pwysig yn codi am effaith amgylcheddol y pwll glo, effeithiolrwydd y fframwaith cyfreithiol a rheoleiddiol, a'r effaith ar y gymuned leol. Yn benodol, byddwn yn ddiolchgar pe baech yn ymateb i'r cwestiynau a ganlyn.

Yr effaith amgylcheddol

- O ystyried y posibilrwydd y gallai'r gwaith o gloddio am lo ar y safle barhau am fisoedd eto, pa fesurau y mae Llywodraeth Cymru yn eu hystyried i liniaru effaith hynny ar yr amgylchedd?
- Rydym yn deall y bydd y gwaith o adfer y tir yn costio, yn ôl yr amcangyfrif, rhwng £75 miliwn a £125 miliwn. Yn ôl y sôn, dim ond £15 miliwn y mae'r cwmni mwyngloddio wedi'i neilltuo ar gyfer y gwaith hwn. A allwch chi gadarnhau mai dyma'ch dealltwriaeth chi o'r sefyllfa? A allwch chi gadarnhau pa gamau y gallwch eu cymryd i sicrhau bod y cwmni mwyngloddio'n talu'r costau adfer yn llawn?

Y Fframwaith Cyfreithiol a Rheoleiddio

- Mae gweithredwr Ffos-y-Fran wedi apelio yn erbyn yr hysbysiad gorfodi i atal y gwaith o gloddio am glo. A allwch chi roi rhagor o wybodaeth i mi am y broses apêl a'r ffactorau a gaiff eu hystyried wrth wneud unrhyw benderfyniad?
- Gallai'r broses apêl gymryd 12 mis neu ragor. Ai'ch dealltwriaeth chi yw y bydd y gwaith cloddio'n parhau yn ystod y cyfnod hwn?
- Pa opsiynau eraill sydd ar gael i Lywodraeth Cymru i gyflymu'r broses apêl ac atal y gwaith cloddio?
- Yn ôl y BBC, mae Llywodraeth Cymru wedi dweud na all roi sylwadau ar yr apêl gan y gallai hynny beryglu unrhyw benderfyniad y bydd yn rhaid i weinidogion Cymru ei wneud yn y cyswllt hwn yn y dyfodol. A allwch chi egluro hyn a sut y mae'n cyfyngu ar allu Llywodraeth Cymru i weithredu?
- Mae Cyngor Merthyr Tudful a Llywodraeth Cymru wedi'u cyhuddo o weithredu'n anghyfreithlon am beidio ag ymdrin â'r mater yn gynt a chyhoeddi "hysbysiad atal". Beth yw'ch ymateb chi i'r cyhuddiadau hyn?

Yr effaith ar y gymuned

- Yn ôl adroddiadau'r BBC, mae gweithredwr Ffos-y-Fran wedi datgan ei fod yn cynnal trafodaethau â'r awdurdod lleol i sicrhau y bydd y gwaith cloddio'n dod i ben yn ddiogel? A allwch chi roi rhagor o fanylion am eich rhan chi yn y trafodaethau hyn a'r mesurau sy'n cael eu hystyried i sicrhau y bydd y gwaith yn dod i ben yn ddiogel?
- Mae pwll glo Ffos-y-Frân yn gyflogwr pwysig yn yr ardal, ac mae tua 180 yn gweithio i'r cwmni. Pa gynlluniau sydd gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r gweithwyr hyn a'r economi leol pan fydd y pwll glo yn cau?

Rydym yn deall bod y rhain yn faterion cymhleth y mae angen eu hystyried yn ofalus a phwyso a mesur y buddiannau amrywiol. Fodd bynnag, rhaid i Lywodraeth Cymru egluro ei safbwynt er mwyn cynnal ymddiriedaeth y cyhoedd, a rhaid iddi sicrhau bod y camau y mae'n eu cymryd yn gydnaws â'i hymrwymiaidau i fynd i'r afael â'r newid yn yr hinsawdd a diogelu'r amgylchedd.

Yn gywir,

Llyr Gruffydd AS,

Cadeirydd Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg. / We welcome correspondence in Welsh or English.

Ein cyf/Our ref: JJ/PO/306/2023

Llŷr Gruffydd AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

15 Medi 2023

Annwyl Llŷr

Diolch am eich llythyr dyddiedig 24 Gorffennaf yn gofyn am eglurhad ar sawl mater yn ymwneud â'r sefyllfa barhaus ar safle brig Ffos-y-frân.

- O ystyried y potensial am sawl mis arall o gloddio am lo ar y safle, pa fesurau y mae Llywodraeth Cymru yn eu hystyried i liniaru effaith amgylcheddol yr echdynnu parhaus?*

Mae camau cyfreithiol parhaus gan y Rhwydwaith Gweithredu Glo yn golygu fy mod yn gyfyngedig yn yr hyn y gallaf ei ddweud am yr achos. Er mwyn cyfrannu at ystyriaeth Gweinidogion Cymru ynghylch camau gorfodi, ysgrifennais at Gyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful i ofyn am fanylion llawn yr wybodaeth a ystyriwyd gan y Cyngor o ran ei ddull o orfodi ar y safle. Mae ymateb y Cyngor yn cael ei ystyried.

- Rydym yn deall y bydd y gwaith o adfer y tir yn costio, yn ôl yr amcangyfrif, rhwng £75 miliwn a £125 miliwn. Yn ôl y sôn, dim ond £15 miliwn y mae'r cwmni mwyngloddio wedi'i neilltuo ar gyfer y gwaith hwn. A allwch chi gadarnhau mai dyma'ch dealltwriaeth chi o'r sefyllfa? A allwch chi gadarnhau pa gamau y gallwch eu cymryd i sicrhau bod y cwmni mwyngloddio'n talu'r costau adfer yn llawn?*

Mae'r caniatâd cynllunio a roddwyd i adennill y safle yn gofyn am adfer y safle yn unol â chynllun y cytunodd y Cyngor arno. Cymeradwyodd y Cyngor strategaeth ar gyfer adfer y tir yn raddol a'i reoli ar 4 Tachwedd 2005. Bwriad y blaendal o £15 miliwn yw ariannu rhywfaint o waith adfer os na fydd gweithredwr y safle yn cydymffurfio â'r amodau adfer. Yn y cyfamser, mater i'r meddianwyr a'r tiffeddianwyr ar y safle yw cwblhau'r gwaith adfer.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.Wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Pe bai'r cwmni'n rhoi'r gorau i fasnachu a bod y safle'n cael ei adael o ganlyniad i hynny, cyfrifoldeb y Cyngor fyddai sicrhau bod y safle'n ddiogel a chwblhau'r gwaith adfer yn y tymor hwy. Mae trafodaethau amlasiantaethol yn mynd rhagddynt er mwyn paratoi trefniadau wrth gefn pe bai'r safle'n cael ei adael. Mae'r trafodaethau hyn wedi dwyn ynghyd Lywodraeth Cymru, y Cyngor, Cyfoeth Naturiol Cymru a'r Awdurdod Glo.

- *Mae gweithredwr Ffos-y-Frân wedi apelio yn erbyn yr hysbysiad gorfodi i atal y gwaith o gloddio am lo. A allwch chi roi rhagor o wybodaeth i mi am y broses apêl a'r ffactorau a gaiff eu hystyried wrth wneud unrhyw benderfyniad?*

Nodir y sail dros apelio a gyflwynwyd gan y cwmni isod, fodd bynnag, ni allaf wneud sylw pellach rhag niweidio'r achos:

- Y dylid rhoi caniatâd cynllunio ar gyfer yr hyn a honnir yn yr hysbysiad;
  - Nad yw'r achos o dorri rheolaeth a honnir yn yr hysbysiad gorfodi wedi digwydd fel mater o ffaith;
  - Na fu unrhyw achos o dorri rheolaeth gynllunio (er enghraifft, oherwydd bod caniatâd eisoes wedi'i roi neu ei fod yn "ddatblygiad a ganiateir");
  - Ni chyflwynwyd yr hysbysiad yn briodol i bawb oedd â buddiant yn y tir;
  - Mae'r camau sy'n ofynnol i gydymffurfio â gofynion yr hysbysiad yn ormodol, a byddai camau llai yn goresgyn y gwrthwynebiadau;
  - Bod yr amser a roddir i gydymffurfio â'r hysbysiad yn rhy fyr.
- *Gallai'r broses apêl gymryd 12 mis neu ragor. Ai'ch dealltwriaeth chi yw y bydd y gwaith cloddio'n parhau yn ystod y cyfnod hwn*

Mae'r cwmni wedi gwneud addewid ohono'i hun i'r cyngor y byddai'n rhoi'r gorau i gloddio am lo erbyn 30 Tachwedd 2023. Mae hyn yn rhoi pwerau cyfreithiol ychwanegol i'r Cyngor sicrhau na chaiff rhagor o lo ei godi ar ôl mis Tachwedd ond yn y cyfamser, maen nhw wedi penderfynu peidio â rhoi hysbysiad stop gan eu bod yn credu bod angen codi peth glo i wneud y lofa'n ddiogel cyn ei chau.

Bydd Gweinidogion Cymru'n edrych yn ofalus ar yr holl ddadleuon fydd wedi'u cyflwyno pan fyddan nhw'n ystyried a ddylid defnyddio'u pwerau gorfodi cynllunio i atal cloddio am lo cyn 30 Tachwedd.

- *Pa opsiynau eraill sydd ar gael i Lywodraeth Cymru i gyflymu'r broses apêl ac atal y gwaith cloddio?*

Unwaith y bydd y Cyngor yn penderfynu a yw cymryd camau gorfodi yn addas ai peidio, ac os byddant yn dewis peidio gwneud hynny, bydd Gweinidogion Cymru yn ystyried a ddylid defnyddio eu pwerau gorfodi ai peidio.

- *Yn ôl y BBC, mae Llywodraeth Cymru wedi dweud na all roi sylwadau ar yr apêl gan y gallai hynny beryglu unrhyw benderfyniad y bydd yn rhaid i weinidogion Cymru ei wneud yn y cyswllt hwn yn y dyfodol. A allwch chi egluro hyn a sut y mae'n cyfyngu ar allu Llywodraeth Cymru i weithredu?*

Mae gan Weinidogion Cymru ddau fater gwahanol i'w hystyried, yr apêl yn erbyn hysbysiad gorfodi'r Cyngor, a chais i ddefnyddio eu pwerau gorfodi.

Mae gan yr apelydd hawl gyfreithiol i wrandawriad apêl teg sy'n ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru glywed yr holl dystiolaeth am sail apêl cyn dod i benderfyniad. Gallai effeithio ar ganlyniad yr apêl neu gamau yr ymddengys eu bod yn gwneud hynny wneud unrhyw benderfyniad diweddarach yn anghyfreithlon. Mae'r sefyllfa hon yn cyfyngu'r hyn y gall Gweinidogion ei ddweud am y materion i helpu osgoi gwneud sylwadau y gellid eu dehongli fel rhai sy'n effeithio ar wrandawriad teg.

- *Mae Cyngor Merthyr Tudful a Llywodraeth Cymru wedi'u cyhuddo o weithredu'n anghyfreithlon am beidio ag ymdrin â'r mater yn gynt a chyhoeddi "hysbysiad atal". Beth yw'ch ymateb chi i'r cyhuddiadau hyn?*

O ystyried y camau cyfreithiol parhaus gan y Rhwydwaith Gweithredu Glo ni allaf wneud sylw pellach ar y mater hwn.

- *Yn ôl adroddiadau'r BBC, mae gweithredwr Ffos-y-Frân wedi datgan ei fod yn cynnal trafodaethau â'r awdurdod lleol i sicrhau y bydd y gwaith cloddio'n dod i ben yn ddiogel? A allwch roi rhagor o fanylion am eich rhan chi yn y trafodaethau hyn a'r mesurau sy'n cael eu hystyried i sicrhau y bydd y gwaith yn dod i ben yn ddiogel?*

Mae'r Cyngor, fel yr awdurdod cynllunio lleol, wedi bod yn trafod â gweithredwr y safle sut y dylid adfer y tir er mwyn osgoi ansefydlogrwydd tir ac amodau hydrolegol niweidiol. Nid yw Llywodraeth Cymru yn ymwneud yn uniongyrchol â'r trafodaethau hynny ond mae wedi bod yn monitro eu cynnydd. Soniais uchod am y trefniadau wrth gefn rhag i'r safle gael ei adael.

- *Mae pwll glo Ffos-y-Frân yn gyflogwr pwysig yn yr ardal, ac mae tua 180 yn gweithio i'r cwmni. Pa gynlluniau sydd gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r gweithwyr hyn a'r economi leol pan fydd y pwll glo yn cau?*

Mae cael rheoli diwedd cyfnod glo yn golygu sicrhau bod glofeydd yn cael eu cau'n ddiogel ac yn cael eu hadfer. Mae'n golygu hefyd sicrhau nad yw cau'r lofa yn cael effaith anghymesur ar y gweithwyr a'r cymunedau a'r busnesau y mae'r gwaith cloddio wedi effeithio arny nhw.

Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio'n agos gyda phartneriaid allweddol fel Cymru'n Gweithio, y Ganolfan Byd Gwaith, awdurdodau lleol a TUC Cymru i sicrhau bod pobl a effeithir gan ddiswyddiadau yng Nghymru yn cael gwybodaeth, cyngor ac arweiniad ynghylch y cymorth sydd ar gael iddynt.

Mae cael nifer o asiantaethau i gydweithio â'i gilydd yn hen arfer pan geir diswyddiadau mawr. Mae'n fodd i sicrhau y ceir hyd i'r holl rwystrau at waith yn fuan a bod y cymorth priodol yn gallu cael ei roi.

Gall cynghorwyr o Cymru'n Gweithio, Cymunedau am Waith a Mwy a'r Ganolfan Byd Gwaith drefnu cyflwyniadau ar y cyd i'r gweithwyr dan sylw a chynnig cymorth personol penodol i'r rheini sydd ei angen. Hefyd, y Cyngor sy'n gyfrifol am gynnal rhaglen cymorth cyflogadwyedd Cymunedau am Waith a Mwy Llywodraeth Cymru yn eu hardal.

Mae rhaglen ReAct Plus Llywodraeth Cymru ar gael i roi grant hyfforddiant galwedigaethol i helpu'r rheini fydd wedi colli eu swydd i ennill y sgiliau y mae cyflogwyr yn chwilio amdanynt. Gall ReAct Plus helpu hefyd â chostau fel costau teithio i gyrsiau hyfforddi a help gyda chostau gofal plant yn ystod hyfforddiant.

Bydd sicrhau cyfnod pontio teg yn golygu wrth i ni symud at Gymru lanach, gryfach a thecach, ein bod yn deall yr effeithiau newid, y rhai positif a'r rhai negyddol, a sut i wneud yn siŵr eu bod yn cael eu rhannu'n deg yn y gymdeithas. Wrth wneud, rydyn ni wedi ymrwymo i adeiladu dyfodol i Gymru sy'n cynnal economi lesiant.

Yn gywir,

Julie James AS/MS
Y Gweinidog Newid Hinsawdd
Minister for Climate Change

At sylw:

Y Ffederasiwn Busnesau Bach

Y Gymdeithas Pecynnu Gwasanaeth Bwyd

AVA: Y Gymdeithas Gwerthu a Manwerthu Awtomataidd

Ffederasiwn Plastigau Prydain

Cymdeithas Siopau Cyfleustra

UK Hospitality Cymru

25 Gorffennaf 2023

Annwyl gyfeillion,

Fel y gwyddoch, fe wnaeth Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith Senedd Cymru graffu ar y Bil Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) a ddaeth i rym yn ddiweddar. Yn ystod y broses graffu honno, rhoddodd y Gweinidog Newid Hinsawdd nifer o ymrwymadau'n ymwneud â'r camau y byddai Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i godi ymwybyddiaeth o'r gwaharddiadau arfaethedig a datblygu canllawiau manwl i fusnesau.

Mewn ymateb i lythyr a gafodd gan y Pwyllgor yn ddiweddar, rhoddodd y Gweinidog Newid Hinsawdd fraslun o gynllun cyfathrebu Llywodraeth Cymru, sy'n cynnwys rhyddhau deunyddiau cyfathrebu cenedlaethol, cynnwys cyfryngau cymdeithasol, ac animeiddiad yn rhoi'r wybodaeth berthnasol. Dywedodd hefyd fod gwefan Llywodraeth Cymru wedi'i diweddarau a'i bod yn awr yn cynnwys gwybodaeth am effaith y Ddeddf a'r amserlen ddisgwyliedig ar gyfer y gwaharddiadau arfaethedig a gyflwynir gan y Ddeddf. Deallwn fod y canllawiau i helpu i roi'r Ddeddf ar waith wrthi'n cael eu paratoi ac y cânt eu cyhoeddi cyn diwedd mis Gorffennaf. Cadarnhaodd y Gweinidog hefyd fod y Rheoliadau i gyflwyno'r gwaharddiadau cyntaf o dan y Ddeddf yn cael eu paratoi ac y cânt eu cyflwyno ym mis Hydref.

Mae'n hanfodol bod y busnesau rydych chi'n eu cynrychioli'n deall y mesurau hyn. Byddwn yn ddiolchgar pe baech yn rhoi sylwadau ar y canlynol:

- Pa mor effeithiol ydych chi'n credu yw'r ymgyrch codi ymwybyddiaeth ymhlith y busnesau rydych chi'n eu cynrychioli?

- A yw'r busnesau rydych chi'n eu cynrychioli yn ymwybodol o'r bwriad i gyflwyno'r gwaharddiadau cyntaf mewn perthynas â rhai plastigau untro ym mis Hydref?
- A yw'r wybodaeth a'r arweiniad a gafwyd gan Lywodraeth Cymru yn ddigonol ac yn ddigon clir i alluogi busnesau i ddeall eu rhwymedigaethau o dan y Ddeddf?

Byddwn yn ddiolchgar pe gallech ymateb erbyn 6 Medi. Bydd eich ymatebion yn ein helpu i asesu pa mor effeithiol yw ymdrechion Llywodraeth Cymru i godi ymwybyddiaeth o'r newidiadau cyn cyflwyno'r is-ddeddfwriaeth arfaethedig i ddod â'r gwaharddiadau dan sylw i rym ym mis Hydref.

Yn gywir,

Llyr Gruffydd AS,
Cadeirydd Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Ein cyf/Our ref FM/1990/23

Elin Jones AS
Llywydd
Senedd Cymru

llywydd@senedd.cymru

27 Gorffennaf 2023

Annwyl Lywydd

Diolch am eich llythyr dyddiedig 12 Gorffennaf mewn perthynas â Deddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Defnydd Sengl) (Cymru) 2023 a'r broses gychwyn.

Fel y nodwyd yn fy llythyr dyddiedig 22 Mawrth, dyma'r tro cyntaf i Fil a basiwyd gan y Senedd gymryd rhan ym mhroses Sefydliad Masnach y Byd (WTO). Roedd y dull a ddefnyddiwyd gennym mewn perthynas â chyfnod segur WTO o chwe mis yn seiliedig ar ein dealltwriaeth o'r gofynion a'r mecanweithiau sy'n gysylltiedig â'r broses honno. Rwy'n cydnabod bod budd o adolygu'r broses hon os yw'n helpu i roi mwy o eglurder wrth symud ymlaen a byddaf yn gofyn i fy swyddogion drefnu cyfarfod gyda Chomisiwn y Senedd i drafod ymhellach.

Rwy'n copïo'r llythyr hwn at Gadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith, Cadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad a Chadeirydd y Pwyllgor Cyllid.

Yn gywir

MARK DRAKEFORD

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Mark.Drakeford@llyw.cymru
Correspondence.Mark.Drakeford@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Llŷr Gruffydd AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

1 Medi 2023

Annwyl Llŷr,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 5 Gorffennaf ynghylch barn y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith ar fy Natganiad Deddfwriaethol diweddar.

Mae'r rhaglen ddeddfwriaethol yn rhan hanfodol o'n rhaglen lywodraethu uchelgeisiol a radical, a byddwn yn cyflwyno nifer digynsail o Filiau cyn diwedd tymor y Senedd hon. Canlyniad hyn yw bod angen blaenoriaeth deddfwriaeth lle mae amser yn ystyriaeth hanfodol yn nhrydedd flwyddyn ein rhaglen. Mae hyn yn cynnwys Biliau i ddiwygio'r Senedd a chyflwyno cwotâu rhywedd ar gyfer ymgeiswyr a etholir i Senedd Cymru, yn ogystal â Bil i ddiwygio'r system etholiadol a ddylai, o dan gonfensiwn sefydlog, fod ar waith o leiaf 6 mis cyn etholiad. Er nad yw'r Biliau hyn yn dod o fewn cylch gwaith y Pwyllgor hwn, maent yn ffactor pwysig wrth bennu trefn y Biliau yn y rhaglen y bydd y Llywodraeth yn ei chyflwyno.

Byddwn yn cyflwyno Bil Bysiau i ddiwygio'r ddarpariaeth gwasanaethau bysiau yng Nghymru yn ystod tymor y gwanwyn 2024. Rwy'n ymwybodol bod y Pwyllgor yn ystyried dau fil arall gan y Llywodraeth ar hyn o bryd ac, er mwyn osgoi gorlwytho'r Pwyllgor, byddwn yn cyflwyno'r Bil Bysiau ar ôl i'r Pwyllgor gwblhau ei waith craffu ar Fil yr Amgylchedd (Ansawdd Aer a Seinweddau) (Cymru) a phan fydd y Bil Seilwaith (Cymru) wedi cyrraedd Cyfnod 3. Bydd y Bil Diogelwch Tomenni nas Defnyddir, a fydd yn diwygio cyfreithiau ynghylch diogelwch tomenni glo a thomenni sborion yn fwy cyffredinol, yn cael ei gyflwyno yn ddiweddarach yn y flwyddyn ddeddfwriaethol ar ôl i'r Pwyllgor gwblhau ei ystyriaeth o'r Bil Seilwaith (Cymru). Bydd y dull hwn hefyd yn ein galluogi i gynnal camau diwygio'r Bil Bysiau a'r Bil Diogelwch Tomenni nas Defnyddir ar wahân a bydd yn golygu nad yw'n ofynnol i'r Pwyllgor graffu ar fwy na dau Fil gan y Llywodraeth ar yr un pryd.

Mae Bil i sefydlu corff llywodraethu amgylcheddol i Gymru a chyflwyno dyletswydd statudol a thargedau i ddiogelu ac adfer bioamrywiaeth yn flaenoriaeth i'r Llywodraeth hon a gallaf sicrhau'r Pwyllgor y byddwn yn cyflwyno deddfwriaeth yn ystod tymor y Senedd hon.

Bydd Dr Nerys Llewelyn Jones, Asesydd Interim Diogelu'r Amgylchedd Cymru yn parhau i oruchwylio gweithrediad cyfraith amgylcheddol yng Nghymru hyd nes y sefydlir corff parhaol. Er nad yw'r trefniadau dros dro yn atgynhyrchu'n union yr hyn oedd ar waith cyn

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Mark.Drakeford@llyw.cymru
Correspondence.Mark.Drakeford@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 172
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

inni ymadael â'r Undeb Ewropeaidd, mae'r Asesydd Interim yn cyflawni rôl bwysig wrth adolygu fframwaith cyfraith amgylcheddol. Byddwn hefyd yn cryfhau'r trefniadau dros dro drwy recriwtio dirprwy i Dr Llewelyn Jones yn y cyfnod interim hwn. Edrychaf ymlaen at ymgysylltu â rhanddeiliaid a'r Senedd wrth inni ddatblygu'r ddeddfwriaeth bwysig hon.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Julie James AS, y Gweinidog Newid Hinsawdd.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink that reads "Mark Drakeford". The signature is written in a cursive, slightly slanted style.

MARK DRAKEFORD

Eitem 4.10

Llyr Hughes Gruffydd AS
Cadeirydd Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

Ein cyf: CEDRL

11 Medi 2023

Annwyl Mr Cadeirydd ac aelodau'r Pwyllgor

Cable Ploughing Electricity Transmission Lines

I am confident that the Committee will be giving serious consideration to the challenges Wales faces in upscaling its electricity transmission and distribution infrastructure to help achieve our net zero ambitions, increase energy security and drive the transition away from fossil fuels.

The scale of the challenge has been outlined by two far reaching reports. The 'Future Energy Grids for Wales' report by the Welsh Government last July identified the need to increase electricity capacity in Wales by 41.6% by 2035 to meet domestic requirements (from 14 terawatt hours in 2021 to 24 terawatt hours by 2035). Welsh Government policy is to meet this extra demand by increasing renewable energy production which would of course require corresponding investment in the ability to move produced electricity from its generation source to consumer.

The UK Governments Electricity Networks Commissioner, Nick Winser, in his report 'Accelerating Electricity Transmission Network Deployment' identifies the need to vastly increase strategic transmission infrastructure and streamline delivery so that increased electricity generating capacity is not left idle.

As I mentioned earlier, I am sure the Committee in its various work streams will be considering the implications of the challenges we all face.

I write as a constituency MP with a particular issue relating to plans by Green Gen Cymru to build a new 132kv double circuit overhead line along the Tywi Valley floor. The Green Gen Towy Usk project will link Bute Energy's Nant Mithil Energy Park near Builth Wells to the National Grid network near Llandyfaelog between Carmarthen and Pont Abraham. This is a distance of 60m and critically the preferred route is to travel through the Tywi Valley from Llandovery to Carmarthen.

Feeling in the local community is extremely strong on this issue, in particular the visual damage metal pylons will make to the beautiful Tywi valley. As policy makers we have to endeavour to take communities with us when grappling with the major strategic challenges we face.

As a Member of Parliament, I have previous experience relating to proposals to connect the Brechfa TAN 8 zone with the National Grid, by the then Western Power Distribution in 2018-19. Matters in those days were a responsibility for the UK Government and in particular the UK Infrastructure Commission. After a long campaign we were able to

---

Llais Sir Gâr yn San Steffan | Carmarthenshire's Voice in Westminster
01269 597398

jonathan.edwards.mp@parliament.uk
Tudalen y pecyn 174
17 Stryd y Coleg, Rhydaman, Sir Gaerfyrddin, SA18 3AB
17 College Street, Ammanford, Carmarthenshire, SA18 3AB

reduce the visual impact of the development, with metal pylons replaced for wooden structures, and critically the floor of the Tywi valley section of the development undergrounded.

That undergrounding work was undertaken by a Carmarthenshire company ATP Cable Plough, based in Pencader. ATP is one of the largest companies of its kind in Europe and undertakes work all over the UK and the continent undertaking cable ploughing techniques which is far cheaper and less environmentally damaging than traditional undergrounding methods.

Decisions over electricity transmission infrastructure in Wales are now a matter for the Welsh Government and in particular its agency Planning and Environment Decisions Wales. The Committee therefore has a vital role in scrutinising Welsh policy.

I recently visited the company, and its Owner Jason Thomas has informed me he is willing to come before the committee in a formal or informal setting to explain how cable ploughing technology works.

Regrettably the Winser report didn't consider cable ploughing in its works and finds heavily in favour of overground pylon structures as opposed to undergrounding. The Welsh Governments policy is as I understand it that new transmission infrastructure should be underground, where possible. Welsh policy also states that costs should be considered when making decisions.

Considering this, and with particularly the concerns I have expressed in relation to the Tywi Valley in my constituency, I am anxious that cable ploughing has been fully considered at haste so that Welsh policy is as informed as possible. I am asking that the Committee as it undertakes its various work streams find a way to consider cable ploughing as a way forward for us in Wales.

Campaign groups have been set up across the constituency to fight the erection of pylons and one of their asks are that an evidence session be held on this issue. I would be grateful if the Committee would consider this and I look forward to hearing from you.

Yn gywir iawn,

Jonathan Edwards AS/MP
Dwyrain Caerfyrddin a Dinefwr / Carmarthen East & Dinefwr

A Thomas Plant Hire Ltd

T/a ATP Cable Plough

Pencader

Carms

SA39 9BX

31 August 2023

Mr Huw Irranca-Davies SM

Dear Mr Irranca-Davies,

Thank you for your email 29 August.

I am pleased you have viewed one of the ATP videos on line. The Dunstable Downs project, referred to in your email, involved the use of cable plough to lay new electricity lines, working closely with National Trust and under the direction of Natural England.

I confirm I am the sole director and owner of the company 'A Thomas Plant Hire Ltd' (ATP Cable Plough). The Company has been involved in many projects, some of which are detailed on our web site and referenced on our linked in profile. The company is based in Pencader, Carmarthenshire. We operate throughout the UK and Europe.

You correctly identify that placing cables underground using cable plough methods would result in less visual intrusion on the landscape. This is becoming a national issue. I have been contacted recently by a number of interested parties seeking information. Your email contains an enquiry as to cable ploughing and whether the costs involved could be closely comparable to the cost of pylons and overhead lines. You will understand that in responding to enquiries I have been careful not to share any commercially sensitive information derived from projects in which my company has been involved; my commercial contacts would expect nothing less than the highest standards of confidentiality, integrity and trust, which my company has always offered.

I have been asked relevant questions about cable ploughing:

- a) How does it work?
- b) Is it functional and available?
- c) Is it proven technology-with reference to recent and current projects in Wales, the UK and Europe?
- d) Can it minimise impact?
- e) What does it cost?
- f) How does the minimised environmental impact, the carbon footprint, and the costing relevant to cable plough compare to the older method of pylons with overhead lines?
- g) Is it a feasible, viable or beneficial alternative to pylons?

In responding to enquiries to date, my preference has been to discuss general information on method and technique. In this context, I would be pleased to appear before a joint session, of the Climate Change, Environment and Infrastructure Committee and the Economy, Trade and Rural Affairs Committee, or before each committee separately if preferred, as it is important both on a

local and national level to deliver an appropriate and balanced grid system while achieving minimised impact.

You will understand that I have to exercise caution in reply to questions about costings for projects in which my company has a past or current involvement, or relating to specific fees. In a climate of competitive tendering, there is a need for sensitivity. Before consenting to the release of information, I may need to speak with commercial partners or contractual parties if material could be considered commercially sensitive or confidential. It may be that assurances of confidentiality would be required, as a condition of the release of information. However, in the right circumstances I would welcome the opportunity to inform and share my knowledge on costings, and to share my knowledge and understanding, based on many years of relevant experience.

I am aware that the CCEI Committee and the ETRA Committee are both cross party. It would help if either or both committees could initiate and commission a small study group to conduct a full and careful investigation, gathering information relevant to the comparative costings and impact, of undergrounding by way of cable ploughing, and of drilling, compared to pylons with overhead lines, examining the manufacture, design, transport, delivery, installation, erection, whole life costs including projected outages, loss of energy in transmission, maintenance and repair, projected longevity and de-commissioning, together with associated costs in consequence, such as placing underground or re-routing service/utility media in proximity. I would be comfortable to contribute with costing information in a forum of this nature.

It should help if information is gathered widely from energy companies, contractors, sub-contractors, financiers and funders, involved in cable plough and overhead projects, in the UK and in Europe, as to technical implications and financial costs. Viability is not just about comparative costs. It is also about how the costs of a project can be satisfied, in the context of margins and returns and the funding support available. Information of this nature may be given more freely for an official and protective enquiry.

A full and sufficient investigation would be very important. There are figures and opinions thrown out in the media and elsewhere which may be out of date or which do not reference the technology which is now available. For example, the costs and impact from the old method of open trenching are significantly greater than the method of cable plough/drilling.

As to an assessment of the costs of cable plough, in terms of your reference to being broadly similar to the costs of pylons with overhead lines, and whether the impact on environment and bio-diversity from cable ploughing could be considerably less, I would encourage that the evidence which is available is collected as outlined, to inform in a sensitive, careful and effective way. It would be so important for a cross party group appointed group, to consist of individuals, with the expertise to secure relevant information, and with sufficient objectivity to ensure an impartial and independent collection of data to provide a true analysis. It would help to have a balance of contributions. The handling of information could be agreed with sources and participants, providing a level of assurance as required.

As the model of an objective and expert study group, with cross party reference and accountability, would reflect the national importance of getting this right, and could take evidence and obtain information and input from as many relevant sources as possible, my company would be prepared to participate with information as to costings, within this type of controlled forum.

To re-iterate, if the information and clarification which I can share, in terms of an evidence session before a combined or individual committee would be of assistance, please contact me to take this

forward. Just as an indication of the evidence which I can provide to an open committee,(quite apart from information to be separately provided as to costings), I am able to discuss method and procedures, technical viability, and delivery, including how the equipment, technology and operation can minimise impact.

I would make the same offers of assistance to any relevant committee of the UK Parliament, or to any study group commissioned as to costs and viability.

As your email was by way of an initial enquiry, and neither the enquiry nor this reply is sensitive, I will provide this reply as an open letter which I can share with others as required. If shared, this reply can serve to summarise my position for others, taking into account the enquiries already received, the potential for further enquiries, the need for transparency for my commercial contacts, and as my time for individual reply is necessarily limited. I have received contact and interest from leading politicians and industry figures, with whom it will help to share this response.

Yours sincerely

Jason Thomas

ATP Cable Plough/A Thomas Plant Hire

16 August 2023

FAO The Rt. Hon. Grant Shapps MP,
Secretary of State for Energy Security and Net Zero,

Dear Secretary of State

Re: New electricity lines:

We refer to the letter June 2023 sent to you by Mr Nick Winser CBE, and the accompanying report of Energy Systems Catapult, both recently published. We acknowledge the good work and some positive recommendations, including the need for a properly formulated long term, holistic, spatial plan, so that each new line proposed can be evaluated in the context of an integrated system. As a community group we welcome recognition of the need for positive public engagement to accelerate the delivery of an upgraded electricity network.

May we urgently highlight three issues:

1. Mr Winser indicates that undergrounding power lines causes more environmental damage than overhead lines. May we draw your attention to the alternative technique of cable ploughing, combined with drilling where expedient, which has more recently been used, and is now being widely used, for laying new electricity lines underground. Our understanding, is that in contrast to the large scale open trench excavation of the past, cable ploughing technology can significantly minimise impact. The process involves the cutting of a furrow, the simultaneous placement of cable, followed by immediate back-filling. For 132kv cables, double circuit, two channels are opened simultaneously by the operating machine, each 1m wide and 1m apart. Therefore, immediate ground disturbance can be limited to just 3m. The line is placed at 1.2m depth. Hedgerows can be lifted whole and then immediately placed back in situ. In areas of particular interest, including Sites of Special Scientific Interest, cable ploughing can be combined with drilling. The technology is available for drilling considerable distance if required. There are various videos and websites available on line, including You Tube, which demonstrate the techniques of cable plough/drilling and the minimised impact in consequence. It helps to watch, rather than just read the descriptor.

In contrast, placing overhead lines supported by steel pylons, can be extensively disruptive and damaging, including the construction of road structures over land required for access to the site of each pylon to facilitate delivery of materials and construction, and the excavation and construction of the platforms required to support pylons. You may also be aware that the extensive and existing overhead 11KV infrastructure, which would be within a corridor of 500m from a new overhead line, should be re-routed or placed underground, in which case further impact would be caused. In contrast, the use of cable plough appears far less impactful. In addition, whilst cable ploughing does not appear to be precluded by terrain, it also offers the possibility of utilising roadside verges and land adjacent to railway lines to further reduce impact. It is feasible for 400kv as well as the more common 132kv lines.

2. Mr Winser states that undergrounding power lines cost between 5 and 10 times more than overhead lines. This assessment could reflect data which is now outdated. The major work published by Parsons Brinckerhoff, in conjunction with the Institution of Engineering and Technology, which collected costing information from various energy companies and contractors, was published in 2012, over 10 years ago and we understand that costings for cable ploughing would not have formed part of that study. The work of obtaining comparative costings based on contemporary data, and reflective of modern technology, is urgently required.

Our understanding, after considerable inquiry and investigation, is that costs for the manufacture, delivery, and construction of overhead lines with pylons, could be broadly similar to the cost of undergrounding using cable ploughing. Indicators and information available to us, which reference the modern technology of cable ploughing, underline that there could be no real or significant differential between costings for undergrounding new cables compared to overhead lines with pylons.

3. Mr Winser has raised the possibility of lump sum payments for individual households close to new lines. The proposal is fraught with difficulties and complexity. The immediate questions include; the value of payments, the differential between the payments awarded and actual devaluation of properties, what price is placed on loss of amenity, the criteria for inclusion within or exclusion from the scheme, such as the nature and extent of proximity or impact, the potential division of communities, the delay and cost of determination of disputes and the likelihood that farmers/land owners adversely affected by the proposals will not be bought off, especially by token payments, and will obstruct and prevent entry onto land resulting in wide scale civil disobedience. The focus is how to accelerate the deployment of strategic electricity infrastructure. Cash for pylons is not the way. It would amount to a strategic mistake if adopted as policy. If net zero is to be achieved in a timely fashion, community engagement and community consensus is vital. Mr Winser correctly identifies that communities will be confronted with infrastructure proposals that will bring detriment to their lives. The best and most effective way to address this, is not to try and compensate significant detriment, especially as it is likely to be under compensated, but to minimise or remove the detriment altogether, by placing new lines underground, using the modern technology which is available to minimise impact. To the credit of the Welsh Government, it has emphasised that the preferred position of Welsh Government is that all new electricity lines should be placed underground. The path to managing and mitigating community objection would involve proceeding with sensitivity and balance by placing new lines underground using cable ploughing.

One general point. Too often efforts are made to dismiss valid and considered concerns by raising the accusation of “nimbyism,” rather than recognising the need to engage constructively and reliably. The delivery of appropriate infrastructure to deliver clean green energy and consideration of how best to achieve this is too important to be side-tracked or diverted in this way. Neither should this issue be a matter for party politics. This is an issue of national importance. It is imperative to recognise that issues which initiate within a particular community or region can have a national implication and importance. The wellbeing of future generations is at stake. Inappropriate

disfigurement of landscapes, countryside, towns and cities, which can be properly and cost-effectively avoided, would be inexcusable, and is not acceptable in all of our back yards. We owe it to all of our citizens, and to future generations, to deliver the new infrastructure which is needed, for an effective transition to a carbon neutral society, with balance and sensitivity, and by way of careful consideration of accurate data.

May we urge you, to use the resources at your disposal, to immediately investigate and examine, the modern technology available for sensitive and less impactful energy infrastructure.

In addition, may we urge you to discover and confirm up to date comparative costs, by exploring not only the engineering and construction/set up costs, but also the costs over the lifetime of a project, including the maintenance costs and energy loss relating to overhead lines and pylons exposed to the elements, which are likely to be more when compared with encased and protected cables.

It is also important to examine the comparative carbon footprints between underground and overhead lines, which may be considerably less for undergrounding using modern technology, and the best means of avoiding adverse environmental impact.

It would be beneficial to evaluate the various projects, recent and ongoing, here in the UK, and also elsewhere, including Germany, the Netherlands, and Denmark, where substantial undergrounding by cable ploughing is the approved method and which must be financially viable. Perhaps, a cross party study group, including suitable experts and academics, could be a way of taking this forward with the speed and efficiency required, and we would urge you to facilitate this.

We would also urge that immediate action is taken, building on the work of Mr Winser, and the recent publication by Welsh Government (Future Energy Grids for Wales), both linked by the participation of Energy Catapult Systems, to ensure co-operation between all relevant parties to deliver the planned holistic network which is urgently required.

This letter is provided as an open letter, for the purpose of sharing the information and suggestions within, in the hope that this may afford a valuable contribution towards the earliest delivery of the appropriate infrastructure required to satisfy community and national demand.

Llanarthne and Area Community Pylon Group

Eitem 7

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 9

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon